

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	φώνημα	<ul style="list-style-type: none"> [γλωσσ.] σε μια γλώσσα η στοιχειώδης φωνητική μονάδα της που έχει διακριτική λειτουργία. 	<ul style="list-style-type: none"> Στις λέξεις «πόνος», «τόνος» και «μόνος» τα π, τ, μ διαφοροποιούν τη σημασία των αντίστοιχων λέξεων, δηλαδή είναι φωνήματα.
Π	φωνητικός	<ul style="list-style-type: none"> (α) αυτός που αναφέρεται στη φωνή, που γίνεται με τη φωνή. 	<ul style="list-style-type: none"> Αυτός ο τραγουδιστής έχει μεγάλες φωνητικές δυνατότητες.
Λ		<ul style="list-style-type: none"> (β) [γλωσσ.] αυτός που σχετίζεται με τους φθόγγους. 	<ul style="list-style-type: none"> Στη μακραίωνη ιστορία της ελληνικής γλώσσας συνέβησαν σημαντικές φωνητικές μεταβολές.
Α	φωνήεν	<ul style="list-style-type: none"> [γλωσσ.] φθόγγος που κατά την άρθρωσή του η αναπνοή βγαίνει σχετικά ανεμπόδιστα, που μπορεί να εκφωνηθεί μόνος του και να αποτελέσει συλλαβή. 	<ul style="list-style-type: none"> Τα φωνήεντα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας διακρίνονται σε βραχέα (ε, ο), μακρά (η, ω) και δίχρονα (α, ι, υ).
Σ	φωνασκέω, -ῶ	<ul style="list-style-type: none"> [λόγ.] μιλώ, συζητώ με ενοχλητικά δυνατή φωνή, κραυγάζω. 	<ul style="list-style-type: none"> Κύριε συνάδελφε, σεβαστείτε τον χώρο και μη φωνασκείτε.
	φωνασκία	<ul style="list-style-type: none"> [λόγ.] θόρυβος από δυνατές, ενοχλητικές φωνές ή ομιλίες. 	<ul style="list-style-type: none"> Από το ανοιχτό παράθυρο ακούγονταν ύβρεις και φωνασκίες.
	εύφωνία	<ul style="list-style-type: none"> [γλωσσ.] το ευχάριστο ακουστικό αίσθημα που προέρχεται από την αρμονική αλληλουχία των φθόγγων μεταξύ των συλλαβών μιας λέξης ή μεταξύ των λέξεων μιας φράσης, η αποφυγή χασμωδίας. 	<ul style="list-style-type: none"> Στη λέξη «άκουγα» έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στα ου και α ένα γ χάριν ευφωνίας.
Υ	άναφωνέω, -ῶ	<ul style="list-style-type: none"> φονάζω δυνατά και αιφνιδιαστικά (από έκπληξη, φόβο, ενθουσιασμό κ.λπ.). 	<ul style="list-style-type: none"> «Θεέ μου!», αναφώνησε έντρομος.
	διαφωνέω, -ῶ	<ul style="list-style-type: none"> έχω διαφορετική γνώμη, άποψη από αυτή που υποστηρίζει κάποιος ή κάποιοι άλλοι. 	<ul style="list-style-type: none"> Τελικά, δεν του ανέθεσα την αρχιτεκτονική μελέτη, γιατί διαφωνήσαμε στην αμοιβή.
	διαφωνία	<ul style="list-style-type: none"> η διαφορά απόψεων που υπάρχει για ένα συγκεκριμένο ζήτημα, ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα. 	<ul style="list-style-type: none"> Εξέφρασε δημοσίως τη διαφωνία του και παραιτήθηκε.
Ν	συμφωνέω, -ῶ	<ul style="list-style-type: none"> (α) συμμερίζομαι τη γνώμη, τις αντιλήψεις ή τις προτάσεις κάποιου, συμπίπτω με κάποιον στις θέσεις ή στα συμπεράσματα. 	<ul style="list-style-type: none"> Συμφωνείτε να πάμε αύριο εκδρομή;
		<ul style="list-style-type: none"> (β) συνδυάζομαι αρμονικά. 	<ul style="list-style-type: none"> Το χρώμα της βιβλιοθήκης μου συμφωνεί με αυτό του γραφείου μου.
Θ	συμφωνία	<ul style="list-style-type: none"> (γ) βρίσκομαι σε αντιστοιχία, είμαι συνεπής προς κάτι. 	<ul style="list-style-type: none"> Όσα ισχυρίζεσαι τώρα δε συμφωνούν με όσα έλεγες τότε.
		<ul style="list-style-type: none"> (δ) συνάπτω συνθήκη ή συμβόλαιο, δεσμεύομαι από κοινού με άλλον ή άλλους με αμοιβαίες υποχρεώσεις και εγγυήσεις για την τήρηση συγκεκριμένων όρων. 	<ul style="list-style-type: none"> Οι ηγέτες των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπαθούν να συμφωνήσουν σε μια κοινή εξωτερική πολιτική.
		<ul style="list-style-type: none"> (ε) καταλήγω σε συμφωνία για κάτι, κανονίζω κάτι με κάποιον άλλο. 	<ul style="list-style-type: none"> Με τη σύζυγό μου τα έχουμε συμφωνήσει εξαρχής όλα και μοιραζόμαστε όλες τις δουλειές του σπιτιού.
Ε	συμφωνία	<ul style="list-style-type: none"> (α) σύμπτωση σε θέσεις, γνώμες ή ενέργειες. 	<ul style="list-style-type: none"> Μετά από πολύωρες συζητήσεις οι δύο πλευρές κατέληξαν σε συμφωνία.
		<ul style="list-style-type: none"> (β) η αμοιβαία, κυρίως επίσημη, δέσμευση δύο ή περισσότερων πλευρών, συνομολόγηση συμβάσεων. 	<ul style="list-style-type: none"> Η τήρηση της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός θα ελέγχεται από αξιωματούχους του Ο.Η.Ε.
		<ul style="list-style-type: none"> (γ) η αρμονική ένωση, συνήχιση φωνών ή ήχων, κυρίως κατ' αντιδιαστολή προς την παραφωνία. 	<ul style="list-style-type: none"> Σε αυτή τη μουσική σύνθεση υπάρχει μια υπέροχη συμφωνία μελωδικών ήχων.
		<ul style="list-style-type: none"> (δ) [μτφ.] ο αρμονικός συνδυασμός στοιχείων, η ταιριαστή λειτουργία και έκφραση. 	<ul style="list-style-type: none"> Η συμφωνία χαρακτήρων διευκολύνει πολύ τις ανθρώπινες σχέσεις.
		<ul style="list-style-type: none"> (ε) η αντιστοιχία δεδομένων, κυρίως μετά από σύγκριση, συσχέτιση. 	<ul style="list-style-type: none"> Μεταξύ των δύο καταθέσεων του μάρτυρα δεν υπάρχει συμφωνία.
Α	σύμφωνος	<ul style="list-style-type: none"> (α) που έχει την ίδια γνώμη, που έχει πάρει την ίδια απόφαση με κάποιον άλλο. 	<ul style="list-style-type: none"> Είμαι απολύτως σύμφωνος με την άποψή σου για το συγκεκριμένο θέμα.
		<ul style="list-style-type: none"> (β) για κάτι που βρίσκεται σε αντιστοιχία, σε λογική ακολουθία ή σε συνέπεια με κάτι άλλο. 	<ul style="list-style-type: none"> Οι βίαιες αντιδράσεις δεν είναι σύμφωνες με τον ήπιο χαρακτήρα του.
		<ul style="list-style-type: none"> (γ) [για φωνή, μουσικό ήχο] αυτός που ηχεί αρμονικά σε σχέση με άλλον. 	<ul style="list-style-type: none"> Σε αυτό το μέρος του τραγουδιού μερικοί ήχοι δεν είναι σύμφωνοι με το σύνολο.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	ἄφωνος	• (α) αυτός που δεν έχει φωνή, που δεν έχει την ικανότητα της ομιλίας, άλαλος.	• Αυτό το παιδί γεννήθηκε άφωνο .
		• (β) αυτός που σιωπά από κατάπληξη.	• Μας άφησε άφωνους με το θράσος του.
Υ	άφω ^ν ία	• [ιατρ.] η πλήρης απώλεια της φωνής από παθολογικά ή ψυχολογικά αίτια.	• Ο γιατρός διέγινωσε ψυχογενή αφω^νία .
Ν	καλλίφω ^ν ος	• αυτός που διαθέτει ωραία φωνή, που τραγουδά ή ψάλλει όμορφα και μελωδικά.	• Ένας καλλίφω^νος ψάλτης δίνει άλλη διάσταση στη Θεία Λειτουργία.
		• (α) [για πρόσωπο ή για μουσικό φθόγγο] αυτός που παραβιάζει τη μουσική αρμονία, κακόηχος, κακόφω ^ν ος, φάλτσος.	• Ντρέπεται να τραγουδήσει, γιατί είναι παράφω^νος .
Θ	παράφω ^ν ος	• (β) [μτφ.] αυτός που βρίσκεται σε ασυμφωνία, σε δυσαρμονία προς το περιβάλλον του.	• Η πολυτελής βίλα φάνταζε παράφω^νη ανάμεσα στα σπιτάκια του χωριού.
Ε	παραφω ^ν ία	• (α) μουσικός φθόγγος αρμονικά ασύμφω ^ν ος προς άλλους, με τους οποίους αποτελεί μια μελωδική ενότητα, καθώς και το κακόηχο προϊόν αυτής της ασυμφωνίας: φάλτσο.	• Αυτό το μουσικό κομμάτι, έτσι όπως εκτελείται, είναι γεμάτο παραφω^νίες .
		• (β) [μτφ.] ασυμφωνία, δυσαρμονία ενός πράγματος προς το περιβάλλον του.	• Εκείνος με το κοστούμι ήταν μια παραφω^νία ανάμεσα στους άλλους με τα καθημερινά ρούχα.
Τ	πολύφω ^ν ος	• αυτός που βγάζει πολλές διαφορετικές φωνές, ήχους.	• Η αναγεννησιακή μουσική είναι πολύφω^νη .
Α	πολυφω ^ν ία	• (α) [μουσ. (για φωνές ή όργανα)] μουσική σύνθεση και τεχνική, κατά τις οποίες πολλές ανεξάρτητες μελωδικές γραμμές (διαφορετικών τόνων μελωδίες) συνδυάζονται αρμονικά.	• Βασικό γνώρισμα του ηπειρωτικού παραδοσιακού τραγουδιού είναι η πολυφω^νία .
		• (β) [μτφ.] η ύπαρξη και έκφραση πολλών διαφορετικών απόψεων για ένα θέμα.	• Χρειάζεται πολυφω^νία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	φω ^ν άζω	• (α) βγάζω ισχυρή φωνή ή κραυγή, μιλώ πολύ δυνατά.	• Μη φωνάζεις , γιατί κοιμούνται τα παιδιά.
		• (β) καλώ κάποιον μεγαλόφωνα και συνήθως ονομαστικά.	• Ο διευθυντής με φώναξε στο γραφείο του, για να συνεργαστούμε σε ένα θέμα.
		• (γ) [γενικά] καλώ κάποιον που χρειάζομαι.	• Η βρύση χάλασε και φώναξα υδραυλικό.
Λ	φωναχ ^τ ά	• με δυνατή φωνή.	• Συχνά διαβάξει φωναχ^τά .
Α	φωνακ ^λ άς	• αυτός που συνηθίζει να μιλάει μεγαλόφωνα, να βάζει τις φωνές και να διαμαρτύρεται.	• Είναι φωνακ^λάς , αλλά έχει χρυσή καρδιά.
	φω ^ν ηεντικός	• [γλωσσ.] αυτός που σχετίζεται με τα φωνήεντα.	• Η έκθλιψη ανήκει στα φω^νηεντικά πάθη.
Σ	ευφω ^ν ικός	• [γλωσσ.] χαρακτηρισμός συμφώνων που αναπτύσσονται χάρη ευφω ^ν ίας, δηλαδή για να ακούγεται κάτι εύηχα, για να προκαλεί ευχάριστο ακουστικό αίσθημα, με αποφυγή της χασμωδίας.	• Στη λέξη «έκλαιγα» το γ που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των δύο φωνηέντων είναι ευφω^νικό .
	μικρόφω ^ν ο	• [τεχνολ.] συσκευή που μετατρέπει τον ήχο σε ηλεκτρικά σήματα, ενισχύει την ένταση των ηχητικών κυμάτων και αποτελεί βασικό εξάρτημα των σύγχρονων συστημάτων εγγραφής και αναπαραγωγής του ήχου.	• Η μαθήτρια απήγγειλε το ποίημα χρησιμοποιώντας μικρόφω^νο .
Υ	μεγάφω ^ν ο	• [τεχνολ.] συσκευή που ενισχύει την ένταση των ηχητικών κυμάτων με τη βοήθεια ηλεκτρισμού, ώστε ο ήχος να ακούγεται δυνατότερα.	• Τοποθέτησαν στην πλατεία τα μεγάφω^νο για τη συγκέντρωση.
Ν	πολυφω ^ν ικός	• αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στην πολυφω ^ν ία.	• Πρόκειται για πολυφω^νική μουσική σύνθεση.
	μεγαλόφω ^ν α / μεγαλοφώνω ^ς	• με δυνατή φωνή.	• Η δημοκρατία είναι πολίτευμα πολυφω^νικό .
Ε	γραμμόφω ^ν ο / φωνογρά ^φ ος	• [τεχνολ.] παλιά μηχανική συσκευή εγγραφής και αναπαραγωγής ήχων με χειροκίνητο μηχανισμό, ο πρόγονος του πικάπ.	• Είχε στο σπίτι πλάκες γραμμοφώνου .
Τ	φω ^ν οληψία	• το σύνολο και το αποτέλεσμα των διαδικασιών με τις οποίες επιτυγχάνεται η λήψη και η αποτύπωση των διαφόρων ήχων με ηλεκτροακουστικά μέσα (=ηχοληψία).	• Η φω^νοληψία της ταινίας ήταν κακή, με αποτέλεσμα να μην ακούγεται καθαρά ο ήχος.
		• [γλωσσ.] κλάδος της γλωσσολογίας που μελετά τα φωνήματα σε ένα γλωσσικό σύστημα.	• Το βιβλίο αυτό αναφέρεται στη φω^νολογία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.
Α	φω ^ν ολογία	• [γλωσσ.] κλάδος της γλωσσολογίας που μελετά τα φωνήματα σε ένα γλωσσικό σύστημα.	• Οι συστηματικές μεταβολές των φωνημάτων μέσα στον χρόνο ορίζονται από διάφορους φω^νολογικούς νόμους.
	φω ^ν ολογικός	• [γλωσσ.] αυτός που σχετίζεται με τη φωνολογία.	

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ	γήινος	• (α) αυτός που σχετίζεται με τον πλανήτη Γη.	• Η ρύπανση της γήινης ατμόσφαιρας επιφέρει κλιματικές αλλαγές.
		• (β) αυτός που αποτελείται από ύλη και φθείρεται εύκολα, που μένει προσκολλημένος στα εγκόσμια και δεν έχει πνευματικές προεκτάσεις (=υλικός, εγκόσμιος, φθαρτός).	• Η θρησκεία αυτή απορρίπτει τα γήινα αγαθά.
Α	γεώδης / γαιώδης	• (α) αυτός που έχει τη σύσταση ή το χρώμα του εδάφους.	• Στη βυζαντινή αιογραφία συνηθίζονται τα γαιώδη χρώματα.
		• (β) αυτός που περιέχει πολύ χώμα, που αποτελείται από χώμα (=χωματώδης).	• Στην περιοχή αυτή η σύσταση του εδάφους είναι γαιώδης .
Σ Υ Ν Θ	γηγενής	• αυτός που κατοικεί στον ίδιο τόπο στον οποίο έχει γεννηθεί (=αυτόχθων, ιθαγενής, ντόπιος).	• Ο πληθυσμός αυτής της περιοχής είναι εν μέρει γηγενής και εν μέρει προσφυγικός.
	γεωπόνος	• επιστήμονας ειδικευμένος στη γεωπονία, δηλαδή στην επιστήμη που περιλαμβάνει τις απαραίτητες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις για την αποτελεσματικότερη καλλιέργεια και αξιοποίηση της γεωργικής γης.	• Οι γεωπόνοι καθοδηγούν τους αγρότες για τη βελτίωση των καλλιεργειών.
	γεωργός	• πρόσωπο που ασχολείται με την καλλιέργεια της γης και τη συγκομιδή της παραγωγής.	• Πολλοί από τους κατοίκους της Θεσσαλίας είναι γεωργοί .
	γεωγράφος	• επιστήμονας ειδικευμένος στη γεωγραφία, δηλαδή στην επιστήμη που έχει ως αντικείμενο την κατά τόπους διαφοροποίηση της επιφάνειας της Γης, όπως η διαφοροποίηση αυτή εμφανίζεται στον χαρακτήρα και στις σχέσεις αλληλεπίδρασης που αναπτύσσονται ανάμεσα σε στοιχεία όπως το κλίμα, το υψόμετρο, η βλάστηση, ο πληθυσμός και η χρησιμοποίηση του εδάφους.	• Στην εξέλιξη της χαρτογραφίας θεμελιώδης υπήρξε η συμβολή του Έλληνα μαθηματικού, αστρονόμου και γεωγράφου Κλαυδίου Πτολεμαίου, ο οποίος έζησε τον 2ο αιώνα μ.Χ.
N	γήλοφος / γεώλοφος	• χαμηλό χωμάτινο ύψωμα, λοφίσκος.	• Κάτω από τον γήλοφο (=τούμπα) ανακαλύφθηκε ένας μακεδονικός τάφος.
Θ	γήπεδον (-ο)	• (α) μεγάλος επίπεδος χώρος, ειδικά διαρρυθμισμένος για αθλητικούς αγώνες.	• Ο φανατισμός διώχνει τον κόσμο από τα γήπεδα .
		• (β) [συνεκδοχικά] το σύνολο των θεατών ενός αγώνα, που διεξάγεται σε γήπεδο.	• Όλο το γήπεδο πανηγύρισε έξαλλα τη νίκη της ομάδας.
E	γεωμετρία	• (γ) [σπανιότερα] εκτεταμένο και ευθειασμένο οικόπεδο, που δεν έχει καλυφθεί από κτίσματα και παρέχεται ως ελεύθερη γη.	• Το νέο νοσοκομείο θα ανεγερθεί σε γήπεδο , το οποίο παραχώρησε ο Δήμος.
		• κλάδος των μαθηματικών που μελετά τον χώρο και καταμετρά την επιφάνεια και τον όγκο των σωμάτων.	• Στο μάθημα της Γεωμετρίας χρησιμοποιούνται διάφορα όργανα.
T	ἐπίγειος	• (α) αυτός που βρίσκεται ή γίνεται πάνω στη Γη.	• Για την κατάσβεση της πυρκαγιάς στο δάσος χρησιμοποιήθηκαν τόσο ἐπίγειες όσο και εναέριες δυνάμεις.
		• (β) αυτός που σχετίζεται με τον υλικό, τον ορατό κόσμο, κατ' αντιδιαστολή προς τον πνευματικό, τον υπερβατικό κόσμο.	• Στην ἐπίγεια ζωή οι χαρές εναλλάσσονται με τις λύπες.
A	ἔγγειος	• αυτός που αναφέρεται στη γη, που συνιστά ακίνητο περιουσιακό στοιχείο ή προέρχεται από αυτό.	• Θα επιβληθούν πρόσθετοι φόροι στην ἐγγεια ιδιοκτησία.
	μεσόγειος	• [λόγ.] αυτός που βρίσκεται μακριά από θάλασσα, δηλαδή στην ξηρά ή στο εσωτερικό μιας χώρας (=ηπειρωτικός, χερσαίος, στεριανός).	• Οι μεσόγειες περιοχές έχουν διαφορετικό κλίμα από τις παραθαλάσσιες.
	ὑπόγειος	• (α) αυτός που βρίσκεται ή γίνεται κάτω από το έδαφος, κάτω από την επιφάνεια της Γης. • (β) [μτφ.] αυτός που δεν είναι εμφανής, που γίνεται κρυφά, ενδεχομένως και δόλια.	• Πέρασα στην απέναντι πλευρά της λεωφόρου από υπόγεια διάβαση πεζών. • Μάλλον γίνονται υπόγειες συζητήσεις για την επίτευξη συμφωνίας.

• Νέα Ελληνική

Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
	γεωλόγος	• επιστήμονας ειδικευμένος στη γεωλογία, δηλαδή στην επιστήμη που έχει ως αντικείμενο έρευνας τη φυσική ιστορία της Γης, τη σύσταση των πετρωμάτων από τα οποία αποτελείται και τις φυσικές, χημικές και βιολογικές μεταβολές που έχει υποστεί ή εξακολουθεί να υφίσταται η γήινη σφαίρα.	• Γεωλόγοι παρακολουθούν και μελετούν τις συχνές κατολισθήσεις που γίνονται τελευταία στην περιοχή.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	γεώμηλο	<ul style="list-style-type: none"> • [επιστ.] πατάτα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η λέξη «γεώμηλον» πλάστηκε από λογίους το 1828 ως απόδοση του γαλλικού "pomme de terre", για να αποφευχθεί η χρήση της λέξης «πατάτα», που είναι ξενικής προέλευσης.
	γεώτρηση	<ul style="list-style-type: none"> • διάνοιξη στο έδαφος κατακόρυφης, βαθιάς και στενής τρύπας για τη θεμελίωση μεγάλων τεχνικών έργων ή για την ανακάλυψη και εκμετάλλευση κοιτασμάτων του υπεδάφους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Θα γίνουν στην περιοχή νέες γεωτρήσεις για την ανεύρεση νερού.
Υ	γεωτρήπανο	<ul style="list-style-type: none"> • μηχανήμα με το οποίο γίνονται γεωτρήσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το γεωτρήπανο έφτασε σε κοίτασμα πετρελαίου.
	γεωδυναμική	<ul style="list-style-type: none"> • κλάδος της γεωλογίας, ο οποίος ερευνά τις δυνάμεις που προκαλούν αλλοιώσεις στον φλοιό της Γης και συντελούν στη διαμόρφωσή της, καθώς και τα φαινόμενα που προκαλούν οι δυνάμεις αυτές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι ρωγμές που εμφανίστηκαν στο έδαφος θα εξεταστούν από ειδικούς του Ινστιτούτου Γεωδυναμικής.
	γεωπολιτικός	<ul style="list-style-type: none"> • αυτός που σχετίζεται με τη γεωπολιτική, δηλαδή με την επίδραση της γεωγραφίας, της οικονομίας και των δημογραφικών δεδομένων στην πολιτική και κυρίως στις διεθνείς σχέσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η χώρα αυτή έχει μεγάλη γεωπολιτική σημασία.
Ν	γηπεδόχος	<ul style="list-style-type: none"> • [αθλ.] ομάδα που αγωνίζεται στην έδρα της, αυτός που αντιμετωπίζει τον αντίπαλό του στο δικό του γήπεδο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Στο τέλος του αγώνα οι οπαδοί του γηπεδόχου χειροκρότησαν την αντίπαλη ομάδα για τη νίκη της.
	περίγειο	<ul style="list-style-type: none"> • [αστρον.] το πλησιέστερο προς τη Γη σημείο της τροχιάς ουράνιου σώματος ή τεχνητού δορυφόρου, που περιφέρεται γύρω από αυτή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το φαινόμενο αυτό φαίνεται ότι συνδέεται με το περίγειο της Σελήνης.
Θ	απόγειο	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [αστρον.] το πλέον απομακρυσμένο από τη Γη σημείο της τροχιάς ουράνιου σώματος ή τεχνητού δορυφόρου, που περιφέρεται γύρω από αυτή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Σε αυτή τη χρονική φάση η Σελήνη βρίσκεται στο απόγειό της.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) [μτφ.] το ύψιστο σημείο, το αποκορύφωμα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Στην ηλικία των τριάντα ετών έφτασε στο απόγειο της δόξας του.
Ε	υδρόγειος	<ul style="list-style-type: none"> • (α) <u>υδρόγειος σφαίρα</u> και, ως ουσιαστικό, η <u>υδρόγειος</u>: η Γη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγε ότι είχε ταξιδέψει σε όλη σχεδόν την υδρόγειο.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) μικρό ομοίωμα της Γης, το οποίο χρησιμοποιείται ως εποπτικό μέσο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο μαθητής έψαχνε στην υδρόγειο να βρει την Ελλάδα.
Τ	ισόγειος	<ul style="list-style-type: none"> • αυτός που βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το έδαφος. 	<ul style="list-style-type: none"> • Κατοικώ σε ισόγειο διαμέρισμα.
	υπέργειος	<ul style="list-style-type: none"> • [λόγ.] αυτός που βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια της Γης, δηλαδή πάνω από την επιφάνεια του εδάφους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Σε αυτό το τμήμα της διαδρομής η σιδηροδρομική γραμμή είναι υπέργεια, ενώ σε άλλα τμήματα είναι είτε επίγεια είτε υπόγεια.
	απογειώνω	<ul style="list-style-type: none"> • (α) θέτω σε κίνηση και αποσπώ από το έδαφος αεροσκάφος, ώστε να βρεθεί στον αέρα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο κυβερνήτης του ελικοπτερου το απογειώσε παρά τη σφοδρή κακοκαιρία.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) [μτφ.] παρουσιάζω απότομη άνοδο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι τιμές των ακινήτων είχαν απογειωθεί πριν από λίγα χρόνια.
<ul style="list-style-type: none"> • (γ) [μτφ.] αισθάνομαι ύψιστη συγκίνηση. 		<ul style="list-style-type: none"> • Ακούγοντας αυτή τη μουσική απογειώνομαι. 	
Α	προσγειώνω	<ul style="list-style-type: none"> • (α) επαναφέρω μια πτητική μηχανή (αεροσκάφος, διαστημικό όχημα, αερόστατο κ.λπ.) στο έδαφος, στη γη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο κυβερνήτης του αεροσκάφους κατάφερε να το προσγειώσει με δυσκολία.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) [μτφ.] επαναφέρω κάποιον στην πραγματικότητα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Είχε μεγάλα όνειρα, αλλά τελικά αναγκάστηκε να προσγειωθεί στη σκληρή πραγματικότητα.

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	ποτόν (-ό)	• (α) οτιδήποτε πίνεται για ευχαρίστηση.	• Αποφεύγω τα αεριούχα ποτά .
		• (β) [συνεκδοχικά] το οινοπνευματώδες ποτό.	• Πάμε να σε κεράσω ένα ποτό .
		• (γ) η κατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών.	• Το ποτό θα σε καταστρέψει.
	πότης	• αυτός που συνηθίζει να καταναλώνει μεγάλες ποσότητες οινοπνευματωδών ποτών.	• Με τον καιρό κατάντησε πότης και κατέστρεψε την υγεία του.
Π	ποτήριον (-ι)	• (α) το συνήθως μικρό δοχείο από το οποίο πίνουμε απευθείας ένα υγρό.	• Αγόρασα πέντε γυάλινα ποτήρια .
		• (β) [συνεκδοχικά] η ποσότητα που περιέχεται σε ένα ποτήρι ή το ποτό που περιέχει.	• Μου φέρνεις ένα ποτήρι νερό;
		• (γ) [συνεκδοχικά] οινοπνευματώδες ποτό.	• Ήπιαμε μερικά ποτήρια και μεθύσαμε.
	πόσιμος	• [για υγρά και ιδίως για νερό] αυτό που είναι κατάλληλο, προορισμένο να πίνεται.	• Σε όλη την περιοχή παρατηρείται έλλειψη πόσιμου νερού.
Α	πόσις (-η)	• το να πίνει κανείς.	• Απαγορεύεται η πόση του ύδατος της περιοχής.
Α	ποτίζω	• (α) ρίχνω νερό σε φυτά.	• Ξέχασα να ποτίσω τα λουλούδια και μαράθηκαν.
		• (β) [λαϊκ.] δίνω νερό σε ζώα.	• Πότισες το άλογο;
		• (γ) [μτφ.] επηρεάζω κάποιον υπερβολικά.	• Τον πότισε μίσος για τον πατέρα του.
		• (δ) παρέχω σε κάποιον ύποπτη (συνήθως ναρκωτική) ουσία.	• Τι τον πότισαν χθες στο πάρτι και έγινε έτσι;
		• (ε) [αμτβ.] απορροφώ υγρασία (=εμποτίζομαι, διαβρέχομαι).	• Ο τοίχος έχει ποτίσει από τη βροχή.
	πότισμα	• (α) η παροχή νερού σε φυτό ή καλλιεργήσιμη έκταση.	• Αυτό το φυτό θέλει συχνό πότισμα .
		• (β) [λαϊκ.] η παροχή νερού σε ζώα.	• Πηγαίνει τα πρόβατα για πότισμα .
Σ	καταπίνω	• (α) κατεβάζω τροφή από το στόμα στο στομάχι μέσω του φάρυγγα και του οισοφάγου.	• Επιτέλους, κατάπια μια μπουκιά.
		• (β) [μτφ.] κάνω κάτι να χαθεί στο εσωτερικό μου (=ρουφώ).	• Τους κατάπιαν τα άγρια κύματα.
		• (γ) [μτφ.] πιστεύω με μεγάλη ευκολία ό,τι μου λένε, δείχνω αφέλεια και ευπιστία.	• Εγώ δεν τα καταπίνω αυτά τα ψέματα.
		• (δ) [μτφ.] δέχομαι μια δυσάρεστη κατάσταση χωρίς διαμαρτυρίες ή άλλες αντιδράσεις (=υπομένω).	• Κατάπια πολλές προσβολές, χωρίς να μιλήσω.
Υ		• (ε) [μτφ.] καταπιέζω κάτι, δεν επιτρέπω την εκδήλωσή του, συγκρατώντας τον εαυτό μου.	• Ένιωσα να φουντώνει, αλλά κατάπια τον θυμό του και συνέχισε.
	κατάποσις (-η)	• η προώθηση τροφής από το στόμα στο στομάχι μέσω του φάρυγγα και του οισοφάγου.	• Τον πονάει ο λαιμός του και δυσκολεύεται στην κατάποση .
Ν	προπίνω	• πίνω εις υγείαν κάποιου σηκώνοντας το ποτήρι, κάνω πρόποση.	• Αγαπητοί συνδαιτυμόνες, καλώς ήλθατε προπίνω προς τιμήν σας.
Θ	πρόποσις (-η)	• ο χαιρετιστήριος λόγος που απευθύνει κανείς εις υγείαν ή προς τιμήν κάποιου, σηκώνοντας ταυτόχρονα το ποτήρι του και πίνοντας λίγο ποτό.	• Ο Πρωθυπουργός έκανε επίσημη πρόποση προς τιμήν του ξένου ομολόγου του.
			• Όλοι οι συμπότες έπιναν με μέτρο και ευχαριστήθηκαν από τη συντροφιά και τη μεστή συζήτηση.
Ε			• Στην κλασική Αθήνα το συμπόσιο αποτελούσε μια κοινωνική εκδήλωση, στην οποία συμμετείχαν μόνο άντρες, και είχε ιδιωματικό ή δημόσιο χαρακτήρα.
Α	συμπόσιον (-ο)	• (α ₁) [ιστ.] στην ελληνική αρχαιότητα, συνεστίαση με οινοποσία, που συνοδευόταν από άσματα, χορό και συζήτηση.	• Ξαναδιάβασα πρόσφατα το « Συμπόσιον » του Πλάτωνα, ένα από τα πιο γοητευτικά έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.
		• (β) η συνεστίαση στην οποία μαζί με το φαγητό προσφέρονται στους μετέχοντες και ποτά.	• Το μεθεπόμενο Σάββατο, με την ευκαιρία της ονομαστικής μου γιορτής, οργανώνω στο σπίτι μου συμπόσιο .
		• (γ) άτυπη συνάντηση εκπροσώπων και ειδικών ενός επιστημονικού ή καλλιτεχνικού τομέα, αφιερωμένη σε ένα ειδικό θέμα.	• Ο Δήμος Αλίμου οργανώνει φιλολογικό συμπόσιο για τον Θουκυδίδη.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	<i>ἄμποτις (-η)</i>	• η υποχώρηση των υδάτων από τις ακτές προς την ανοιχτή θάλασσα κατά τη δεύτερη φάση της παλίρροιας (=φυρονεριά).	• <i>Η πλημμυρίδα και η ἄμποτη είναι οι δύο φάσεις της παλίρροιας.</i>
	<i>ὕδροποσία</i>	• η πόση νερού.	• <i>Ο γιατρός διέγνωσε αφυδάτωση και συνέστησε συχνή ὑδροποσία.</i>
	<i>οινοπότης</i>	• αυτός που αγαπά υπερβολικά την οινοποσία, που πίνει μανιωδώς κρασί και μεθά.	• <i>Οινοπότης δεν είμαι· απλώς, πίνω ένα ποτηράκι κρασί στο μεσημεριανό φαγητό.</i>
	<i>οινοποσία</i>	• [λόγ.] η (συνήθως περισσότερη από το κανονικό) πόση οίνου.	• <i>Η υπερβολική οινοποσία και η πολυφαγία βλάπτουν τον οργανισμό.</i>

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	<i>πίομα</i>	• [λαϊκ. (ιδίως για οινοπνευματώδη ποτά)] η πόση και το ποτό.	• <i>Μεθούσε συχνά και είχε συνεχώς τον νου του στο πίομα.</i>
	<i>πιωμένος</i>	• αυτός που έχει καταναλώσει σε μεγάλη ποσότητα οινοπνευματώδη ποτά.	• <i>Γύρισε στο σπίτι τα ξημερώματα πιωμένος.</i>
Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	<i>ποτοποιός</i>	• επιχειρηματίας ή εργαζόμενος στον κλάδο της ποτοποιίας, δηλαδή της παραγωγής ποτών.	• <i>Εδώ και αρκετά χρόνια διευθύνω βιοτεχνία παραγωγής ποτών και προέρχομαι από οικογένεια ποτοποιών.</i>
	<i>ποτοαπαγόρευση</i>	• η απαγόρευση της παραγωγής, πώλησης και κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών.	• <i>Κατά την περίοδο 1919-1930 ίσχυε στις Η.Π.Α. ποτοαπαγόρευση.</i>
	<i>ηδύποτο</i>	• κάθε οινοπνευματώδες ποτό με γλυκιά γεύση, το οποίο παρασκευάζεται με ανάμειξη αρωματικών χόρτων και γλυκαντικής ουσίας και προσφέρεται κυρίως μετά το δείπνο.	• <i>Το λικέρ ανήκει στα ηδύποτα.</i>

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	<p>ζεῦξις (-η)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) η σύνδεση δύο σημείων (λ.χ. με γέφυρα). • (β) η τοποθέτηση κάτω από τον ίδιο ζυγό ζώων, κυρίως βοδιών ή αλόγων, για τη μεταφορά φορτίων (=ζέψιμο). 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ζεῦξις του θαλάσσιου στενού Ρίου - Αντιρρίου ήταν δύσκολο τεχνικό έργο. • Για τη ζεῦξις στο αλέτρι δύο ζώων, κυρίως βοδιών, χρησιμοποιούσαν τη ζεύγλα.
	<p>ζεύγμα</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) [λόγ. (σπάνια)] οτιδήποτε μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη σύνδεση, στην ένωση ξεχωριστών μερών, τμημάτων (=σύνδεσμος). • (β) [ναυτ. (παλαιότερα)] η αλυσίδα που εκτεινόταν οριζόντια κατά μήκος της εισόδου λιμανιού, εμποδίζοντας την είσοδο ανεπιθύμητων ή εχθρικών πλοίων. • (γ) [φιλολ.] το γλωσσικό σχήμα βραχυλογίας κατά το οποίο δύο ομοειδείς συντακτικοί όροι (προσδιορισμοί ή αντικείμενα) αποδίδονται σε ένα ρήμα, ενώ λογικά ο ένας από αυτούς θα ταίριαζε σε άλλο ρήμα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Για να περάσει το στράτευμα, κατασκευάστηκε στον ποταμό ένα πλωτό ζεύγμα. • Είναι γνωστό από τη βυζαντινή ιστορία ότι στην είσοδο του Κερατίου Κόλπου της Κωνσταντινούπολης υπήρχε ζεύγμα. • «...ακούει τουφέκια και βροντούν, σπαθιά λαμποκοπάνε»: εννοείται κατά ζεύγμα το ρήμα «βλέπει (σπαθιά)».
	<p>ζεῦγος</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) [λόγ. (για πρόσωπα)] τα δύο πρόσωπα που αποτελούν ζευγάρι. • (β) [λόγ. (για ζώα)] δύο υποζύγια δεμένα στο ίδιο άροτρο για το όργωμα χωραφιού. • (γ) [λόγ. (για πράγματα)] δύο ομοειδή ή αλληλοσυμπληρούμενα αντικείμενα, που προορίζονται να χρησιμοποιούνται μαζί (=ζευγάρι, δυάδα). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ευχηθήκαμε στο ζεύγος των νεονύμφων κάθε ευτυχία. • Στο όργωμα του χωραφιού χρησιμοποιούνταν ένα ζεύγος βοδιών. • Στην απόδειξη που έλαβα από το κατάστημα οπτικών, το είδος που αγόρασα αναφερόταν ως «ζεύγος γυαλιών οράσεως».
Π	<p>ζευγάριον (-ι)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) δύο όμοια ή παρόμοια ή αλληλοσυμπληρούμενα πράγματα, που συνταιριάζονται για κοινή χρήση ή συναποτελούν αντικείμενο με δύο ξεχωριστά μέρη ή κομμάτια, τα οποία ενώνονται μεταξύ τους (=ζεύγος, δυάδα). • (β) [ειδικότερα (για πρόσωπα)] δύο άτομα μεταξύ των οποίων έχει αναπτυχθεί σχέση έγγαμου βίου, ερωτική σχέση ή σχέση επαγγελματικής συνεργασίας. • (γ) [λαϊκ.] δύο ζώα (βόδια ή άλογα) ζεμένα στο ίδιο άροτρο (συνεκδοχικά) το όργωμα με αλέτρι που το σέρνουν δύο ζώα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Για τις εργασίες του κήπου φοράω συνήθως ένα ζευγάρι γάντια. • Έχω καλέσει για δείπνο απόψε δύο φιλικά ζευγάρια. • Ο γεωργός έκανε ζευγάρι όλη μέρα.
	<p>ζευγίτης</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) ο ζευγολάτης (=ζευγιάς). • (β) [ιστ.] ο διακοσιομέδιμνος, ο αρχαίος Αθηναίος που είχε εισόδημα άνω των διακοσίων μεδίωνων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μετά τα πρωτοβρόχια οι ζευγίτες άρχιζαν το όργωμα. • Στο τιμοκρατικό σύστημα της αρχαίας Αθήνας οι «διακοσιομέδιμνοι» ή «ζευγίτες» αποτελούσαν την τρίτη κοινωνική μερίδα.
	<p>ζευκτήριος</p> <ul style="list-style-type: none"> • [λόγ.] αυτός που είναι κατάλληλος για ζεύξη, που επιτρέπει τη σύνδεση, που συνδέει. 	<ul style="list-style-type: none"> • Από αγγελία σε αθηναϊκή εφημερίδα του 1900: «ζητείται ζευκτήριος ίππος δι' άμαξαν».
Λ	<p>ζευκτός</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) αυτός που είναι δυνατόν να ζευχθεί, ώστε να συνδεθούν μεταξύ τους (λ.χ. με γέφυρα) σημεία που βρίσκονται σε απόσταση. • (β) αυτός που έχει συνδεθεί με άλλον (κυρίως για τεχνικά έργα). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο πορθμός του Ευρίπου λόγω της στενότητάς του είναι ζευκτός και σήμερα υπάρχουν εκεί δύο γέφυρες. • Σε ένα οικοδόμημα τα δοκάρια είναι ζευκτά με τις κολόνες.
	<p>ζυγός, -ῶ (-ώνω)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) [λαϊκ., αμτβ.] προσεγγίζω, έρχομαι κοντύτερα (=πλησιάζω, σιμώνω). • (β) [λαϊκ., μτβ.] πλησιάζω, προχωρώ προς το σημείο όπου βρίσκεται κάποιος ή κάτι. 	<ul style="list-style-type: none"> • Τι φοβάσαι και δε ζυγώνεις; • Δεν τη ζυγώνει, μην τον κολλήσει και αυτόν γρίπη.
Α	<p>ζυγόν και ζυγός</p> <ul style="list-style-type: none"> • (α) συσκευή με την οποία μετρούν το βάρος ενός σώματος· ζυγαριά. • (β) [ειδικότερα] το οριζόντιο τμήμα, στέλεχος της παραδοσιακής ζυγαριάς, από τις άκρες του οποίου αναρτώνται οι δύο πλάστιγγες (=φάλαγγα). • (γ₁) [αστρον.] Ζυγός: αστερισμός του βορείου ημισφαιρίου. • (γ₂) [αστρολ.] Ζυγός: το έβδομο ζώδιο του ζωδιακού κύκλου, που συμβολίζεται με τη ζυγαριά και θεωρείται ότι κυριαρχεί την περίοδο από 23 Σεπτεμβρίου έως 23 Οκτωβρίου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι επιστήμονες χρησιμοποιούν στα εργαστήρια ζυγούς ακριβείας. • Ο ζυγός κλίνει προς τα δεξιά. • Οι αστέρες του Ζυγού είναι αμφιφανείς, είναι δηλαδή ορατοί και τη νύχτα και το πρωί. • Έχω γενέθλια στις 5 Οκτωβρίου και ανήκω στο ζώδιο του Ζυγού.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	ζυγόν και ζυγός	• (δ) κατασκευή (συνήθως ξύλινη) την οποία προσαρμόζουν στον τράχηλο ζώων (βοδιών κ.λπ.), για να τα ζεύξουν.	• Ο γεωργός συνέδεσε το αλέτρι με τα βόδια προσαρμόζοντας στον τράχηλό τους τον ζυγό.
		• (ε ₁) [μτφ.] κάθε είδους καταπίεση, τυραννικό καθεστώς (=υποταγή, δουλεία, σκλαβιά).	• Ο ελληνισμός με τους αγώνες του αποτίναξε τον βαρύ ζυγό του κατακτητή.
		• (ε ₂) [μτφ.] η βαριά εργασία.	• Είμαι στον ζυγό από δώδεκα χρονών.
		• (στ) σειρά στρατιωτών ή γυμναζομένων, που είναι παραταγμένοι ο ένας δίπλα στον άλλο, στην ίδια ευθεία.	• Στο τέλος της εκγύμνασης ο λοχίας φώναξε στους στρατιώτες: «τους ζυγούς λύσατε» (=διαλυθείτε).
		• (ζ) [αθλ. (στον πληθυντικό)] όργανο γυμναστικής και το αντίστοιχο άθλημα.	• Είναι πρωταθλητής Ευρώπης στους ασύμμετρους ζυγούς.
	ζύγωμα	• [λαϊκ.] το πλησίασμα, η προσέγγιση.	• Με το ζύγωμα του λύκου στο μαντρί, τα σκυλιά άρχισαν να γαβγίζουν.
Σ Υ Ν	ζευηγάτης / ζευηγάτης	• [παλαιότερα] ο γεωργός· αυτός που οργώνει με αλέτρι, το οποίο σέρνουν δύο άλογα ή βόδια (=ζευγάς, ζευγίτης).	• Ο ζευηγάτης όργωνε και έσπερνε.
	διάζευξις (-η)	• (α) ο διαχωρισμός δύο πραγμάτων που ήταν ενωμένα· η διάκριση και αντιδιαστολή, π.χ. δύο εννοιών.	• Στην περίπτωσή του παρατηρείται διάζευξη μεταξύ θεωρίας και πράξης.
		• (β) [ειδικότερα] η διάλυση του γάμου (=διαζύγιο).	• Ύστερα από πέντε χρόνια γάμου αποφάσισαν από κοινού τη διάζευξη .
		• (γ) [γλωσσ.] παρατακτική σύνδεση όρων ή προτάσεων, κατά την οποία δύο ή περισσότερες πληροφορίες αλληλοαποκλείονται ή αντιδιαστέλλονται.	• « <u>Να μείνω</u> ή <u>να φύγω</u> »; Μεταξύ αυτών των δύο προτάσεων υπάρχει διάζευξη με τον σύνδεσμο «ή».
Ν	σύζευξις (-η)	• (α) σύνδεση, συνένωση ξεχωριστών πραγμάτων (=συναρμογή).	• Δεν είναι πάντα δυνατή η αρμονική σύζευξη των πραγματικών στόχων ενός ατόμου με τα όνειρά του.
		• (β) [γλωσσ.] τύπος παρατακτικής σύνδεσης, ο οποίος δηλώνεται κυρίως με τον σύνδεσμο «και» και λιγότερο συχνά με τα επιρρήματα «επιπλέον», «επίσης», «επιπροσθέτως» κ.ά.	• « <u>Φύγε</u> και <u>περίμενε εκεί</u> ». Μεταξύ αυτών των δύο προτάσεων υπάρχει σύζευξη με τον σύνδεσμο «και».
Θ	συζυγής	• [επιστ.] αυτός που βρίσκεται σε αντιστοιχία με κάτι άλλο (=ανάλογος, παράλληλος).	• Είμαι φοιτητής στο Πολυτεχνείο και ετοιμάζω μια εργασία για τους συζυγείς άξονες.
Ε Τ	συζυγία	• (α) [γλωσσ.] ο τρόπος που κλίνεται ένα ρήμα.	• Το « <u>δένω</u> » είναι ρήμα της πρώτης συζυγίας , ενώ το « <u>αγαπώ</u> » της δεύτερης.
		• (β) [αστρον.] η ευθυγράμμιση (σε νοητή γραμμή) τριών ουράνιων σωμάτων, κυρίως της Σελήνης ή άλλου πλανήτη με τον Ήλιο και τη Γη.	• Όταν η Σελήνη παρεμβάλλεται σε συζυγία ανάμεσα στη Γη και τον Ήλιο, προκαλείται ηλιακή έκλειψη, μερική ή ολική.
		• (γ) [ανατ.] καθένα από τα δώδεκα ζεύγη εγκεφαλικών νεύρων.	• Οι γιατροί διέγνωσαν βλάβη σε συζυγείς εγκεφαλικών νεύρων.
	σύζυγος	• ο/η νόμιμος σύντροφος, το πρόσωπο με το οποίο κανείς συνδέεται με γάμο.	• Να σας γνωρίσω τη σύζυγό μου.
Α	ομόζυξ (-ζυγος)	• (α) [λόγ. (για υποζύγια)] αυτός που βρίσκεται υπό τον ίδιο ζυγό με άλλον.	• «Οι ομόζυγοι ίπποι έσυρον την άμαξαν ταχέως».
		• (β) [βιολ.] ο ομοζυγώτης, δηλαδή οργανισμός ή κύτταρο που φέρει ίδια γονίδια σε μία ή περισσότερες θέσεις σε ζεύγος χρωμοσωμάτων.	• Οι οργανισμοί που έχουν κοινή κληρονομικότητα είναι ομόζυγοι .

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π	ζεύω	• (α) [λαϊκ.] τοποθετώ ζώα (κυρίως βόδια ή άλογα) κάτω από τον ίδιο ζυγό, για να σύρουν φορτίο, βάρος.	• Έξεμα τα βόδια στο αλέτρι.
		• (β) [προφ., μτφ.] εξαναγκάζω, υποχρεώνω κάποιον να κάνει κάτι βαρύ και επίπονο.	• Τον έξεψε στη δουλειά.
	ζέψιμο	• η ενέργεια του ζεύω.	• Μετά το ζέψιμο των βοδιών στο αλέτρι άρχισε το όργωμα.
Λ	ζευγάς	• [λαϊκ.] ο ζευηγάτης (=ζευγίτης).	• Ο ζευγάς έχει αρχίσει το όργωμα από νωρίς το πρωί.
Α	ζευγαρώνω	• (α) [για πρόσωπα] αναπτύσσω ερωτική σχέση με κάποιον / κάποια.	• Έχουμε ζευγαρώσει από τα φοιτητικά μας χρόνια.
		• (β) [για ζώα] εκτελώ τη διαδικασία της αναπαραγωγής.	• Τα τρυγόνια ζευγαρώνουν από τον Απρίλιο ως τον Αύγουστο.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	ζεγαρώνω	<ul style="list-style-type: none"> • (γ) φέρνω σε επαφή ζώα αντίθετου φύλου για επιλεγμένη γονιμοποίηση. • (δ) βρίσκω αντικείμενο πανομοιότυπο ή αντίστοιχο με άλλο που έχω ήδη, ώστε να αποτελούν ζευγάρι (=ταιριάζω, συνδυάζω). 	<ul style="list-style-type: none"> • Αγόρασε ταύρο, για να ζεγαρώσει τις αγελάδες του. • Στην κρεβατοκάμαρα έχω ήδη ένα επιτραπέζιο φωτιστικό, αλλά θέλω και το ταίρι του, να το ζεγαρώσω.
	ζεγαρωτός	<ul style="list-style-type: none"> • αυτός που είναι, υπάρχει ή γίνεται κατά ζεύγη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ομοιοκαταληξία αυτού του ποιήματος έχει τη μορφή «ααββ», είναι δηλαδή ζεγαρωτή.
Π	ζυγαριά	<ul style="list-style-type: none"> • (α) όργανο με το οποίο μετριέται το βάρος αντικειμένων σύμφωνα με τη θέση στην οποία ισορροπεί μία ράβδος, από τα άκρα της οποίας κρέμονται δύο πανομοιότυποι δίσκοι, στον έναν από τους οποίους τοποθετείται το αντικείμενο που ζυγίζουμε και στο άλλο ζύγια (=σταθμά). • (β) [γενικότερα] οποιοδήποτε όργανο μετρήσεως βάρους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το μικρό παντοπωλείο του χωριού διέθετε παραδοσιακή ζυγαριά. • Χάλασε η βελόνα της ζυγαριάς.
	ζύγισμα ζύγιση	<ul style="list-style-type: none"> • ο προσδιορισμός του βάρους ενός πράγματος σε ζυγαριά. 	<ul style="list-style-type: none"> • Παρέδωσα τις αποσκευές μου στον υπάλληλο του αεροδρομίου για ζύγισμα / ζύγιση.
Λ	ζύγι	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [λαϊκ.] καθένα από τα διαφορετικού βάρους βαρίδια, που χρησιμοποιούνται στο ζύγισμα: τα σταθμά. • (β) ο υπολογισμός του βάρους με ζυγαριά, το ζύγισμα. • (γ) τα δύο ή περισσότερα νήματα με τα οποία εξασφαλίζεται η ισορροπία του χαρταετού. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυτό το σακί θέλει ζύγια των δύο οκάδων. • Πρόσεχε, γιατί αυτός κλέβει στο ζύγι. • Υπήρχε πρόβλημα στα ζύγια και ο χαρταετός συνεχώς έπεφτε.
	ζυγωματικός	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [ανατ.] αυτός που σχετίζεται με τα σημεία του κρανίου δίπλα στο ζύγωμα, δηλαδή δίπλα στην οστέινη καμάρα που βρίσκεται στην εξωτερική άκρη της κόγχης του ματιού και σχηματίζεται από την ένωση των μύλων και των ζυγωματικών αποφύσεων του κροταφικού οστού. • (β) [ανατ.] ζυγωματικό: καθένα από τα οστά καθεμιάς πλευράς του προσώπου, που βρίσκονται κάτω από τα μάτια σχηματίζοντας την προεξοχή των μύλων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Θα χειρουργηθεί στο ζυγωματικό νεύρο. • Το πρόσωπο των Μογγόλων διακρίνεται για τα έντονα ζυγωματικά του.
Σ	ζυγοστάθμιση	<ul style="list-style-type: none"> • εργασία που γίνεται πάνω σε περιστρεφόμενους άξονες (λ.χ. των μηχανών εργοστασίου, της έλικας πλοίου, των τροχών αυτοκινήτου κ.λπ.), για να αποτραπεί η καταπόνησή τους από τη φυγόκεντρο δύναμη και να διατηρηθεί η ισορροπία του βάρους των περιστρεφόμενων σωμάτων ως προς τον άξονα περιστροφής τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αύριο θα πάω το αυτοκίνητό μου σε συνεργείο για ζυγοστάθμιση.
Ν	διαζύγιο	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [νομ.] η διάλυση του γάμου μεταξύ (ζώντων) συζύγων και η δικαστική απόφαση που την επικυρώνει. • (β) [κατ' επέκταση] η διάλυση κάθε είδους σχέσης, συνύπαρξης κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η σχέση της με τον σύζυγό της είχε καταντήσει ανυπόφορη: γι' αυτό ζήτησε διαζύγιο. • Η προεκλογική συνεργασία των δύο κομμάτων κατέληξε μετεκλογικά σε διαζύγιο.
Ε	διαζευκτήριο	<ul style="list-style-type: none"> • [νομ.] επίσημο έγγραφο που πιστοποιεί τη λύση ενός γάμου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Έχω υποβάλει αγωγή διαζυγίου και ελπίζω να έχω το διαζευκτήριο σύντομα.
Τ	διαζευγμένος	<ul style="list-style-type: none"> • [λόγ. (για συζύγους)] αυτός που έχει πάρει διαζύγιο (=χωρισμένος). 	<ul style="list-style-type: none"> • Είμαι διαζευγμένος και πατέρας δύο παιδιών.
Α	σύζευγμα	<ul style="list-style-type: none"> • το αποτέλεσμα της σύζευξης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η βιοθεωρία του αποτελεί ένα σύζευγμα φαινομενικά αντίθετων στοιχείων.
	συζυγικός	<ul style="list-style-type: none"> • αυτός που σχετίζεται με τους συζύγους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Την κατηγορεί για εγκατάλειψη συζυγικής στέγης.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	έλευθερόω, -ῶ (-ώνω)	• (α) δίνω την ελευθερία σε κάποιον.	• Η νέα κυβέρνηση ελευθέρωσε τους πολιτικούς κρατούμενους.
		• (β) [γενικότερα] απαλλάσσω από οτιδήποτε δεσμεύει, περιορίζει, επιβαρύνει.	• Ελευθερώθηκε από τις φοβίες που τον βασάνιζαν.
		• (γ) [για τόπο] απαλλάσσω από ξενικό ζυγό ή επικυριαρχία (=λυτρώνω).	• Θυσιάστηκαν , για να ελευθερώσουν την πατρίδα τους.
		• (δ) απαλλάσσω από οικονομικά βάρη ή οφειλές.	• Για να πουλήσω το διαμέρισμα, πρέπει προηγουμένως να ελευθερωθεί από την υποθήκη.
		• (ε) απαλλάσσω από βάρη ή δεσμά.	• Ελευθέρωσα τα χέρια μου από τις βαριές αποσκευές που κρατούσα.
		• (στ) [για χώρο] αδειάζω, απομακρύνω τα εμπόδια.	• Ελευθερώστε τον διάδρομο!
		• (ζ) [για έγκυο] ελευθερώνομαι : φέρνω στον κόσμο παιδί, γεννώ.	• « Με το καλό να ελευθερωθείς », ευχηθήκαμε στην έγκυο φίλη μας.
Π	έλευθερία	• (α) η δυνατότητα αυτόβουλης και απεριόριστης δράσης σύμφωνα με τις επιθυμίες κάποιου, η απουσία εξαναγκασμού ή καταπίεσης.	• Για την ανάπτυξη του πνεύματος χρειάζονται συνθήκες ελευθερίας .
		• (β) [συνεκδοχικά] κάθε επιμέρους δικαίωμα που συνδέεται με την ελευθερία.	• Η ελευθερία γνώμης είναι απαραβίαστη .
		• (γ) [ειδικότερα] η απουσία καθεστώτος ξένης κατοχής ή τυραννίας, η εθνική ή πολιτική ελευθερία.	• Ο ποιητής Λορέντζος Μαβίλης (1860-1912) έπεσε πολεμώντας για την ελευθερία της Ηπείρου.
		• (δ) η απουσία εμποδίων, η ευχέρεια (=άνεση).	• Στην εργασία μου έχω σημαντική ελευθερία κινήσεων.
Α	ελευθέρωσις (-η)	• απελευθέρωση, λύτρωση.	• Η ελευθέρωση των ομήρων έγινε ύστερα από επίπονες διαπραγματεύσεις.
	ελευθερωτής	• αυτός που ελευθερώνει κάποιον ή κάτι· λυτρωτής, απελευθερωτής.	• Οι κάτοικοι της πόλης τον υποδέχθηκαν ως ελευθερωτή .
	ελευθεριάζω	• ζω, συμπεριφέρομαι με τρόπο που ξεπερνά τους περιορισμούς και τις απαγορεύσεις μιας κοινώς αποδεκτής ηθικής, που δεν είναι σύμφωνος με τα χρηστά ήθη.	• Ελευθεριάζει ως προς την τήρηση των εντολών της θρησκείας του.
	ελευθεριότης (-ότητα)	• η έλλειψη ηθικών φραγμών, η ροπή προς τον έκλυτο βίο.	• Είναι μεγάλη η ελευθεριότητα των ηθών που παρατηρείται στην εποχή μας.
	ελευθέριος	• (α) αυτός που αντίκειται στους ηθικούς νόμους· ακόλαστος, έκλυτος. • (β) ελευθέριο / ελεύθερο επάγγελμα : το επάγγελμα που ασκείται από μεμονωμένα άτομα, δεν υπόκειται σε προκαθορισμένο ωράριο, μισθοδοσία κ.λπ.	• Πρόκειται για γυναίκα ελευθερίων ηθών . • Αυτή η φορολογική ρύθμιση αφορά δικηγόρους, γιατρούς και άλλα ελευθέρια επαγγέλματα .
Σ	ελευθερόστομος	• (α) [θετ.] αυτός που μιλά με θάρρος και παρρησία, ειλικρινής.	• Είχε πάντα το θάρρος της γνώμης του και ήταν ελευθερόστομος .
		• (β) [αρν.] αυθάδης ή αθυρόστομος.	• Να σέβεσαι τους γύρω σου και να μην είσαι ελευθερόστομος .
Υ	ελευθεροστομία	• (α) [θετ.] ειλικρινής και θαρραλέα έκφραση γνώμης· παρρησία.	• Όλοι εκτιμούσαν την ελευθεροστομία του σε κρίσιμες περιστάσεις.
		• (β) [αρν.] αυθάδεια ή αθυροστομία.	• Μου είναι αντιπαθής εξαιτίας κυρίως της ελευθεροστομίας του .
Θ	ἀπελεύθερος	• [ιστ.] στην ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα, δούλος που απέκτησε την ελευθερία του είτε με απόφαση του κυρίου του είτε εξαγοράζοντάς την ο ίδιος.	• Οι περισσότεροι ἀπελεύθεροι συχνά διατηρούσαν δεσμούς εξάρτησης με τους πρώην κυρίους τους .
Τ	ἀπελευθέρωσις (-η)	• (α) η απαλλαγή από κάθε δεσμευση, από καθετί το οποίο στερεί την ελευθερία.	• Συστρατεύτηκαν στον αγώνα για την ἀπελευθέρωση της πατρίδας τους .
		• (β) [οικον.] η άρση κάθε περιοριστικού μέτρου, ορίου κ.λπ. στη διαμόρφωση των εμπορικών συναλλαγών.	• Η ἀπελευθέρωση των ακτοπλοϊκών ναύλων έχει προκαλέσει πολλές συζητήσεις .
		• (γ) [μτφ.] η κατάργηση των φραγμών, η ανεμπόδιστη εκδήλωση και έκφραση (=χειραφέτηση).	• Το κίνημα ἀπελευθέρωσης των γυναικών έχει αποδώσει σημαντικούς καρπούς .

Σ	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Υ Ν Θ Ε Τ Α	φιλελεύθερος	• (α) αυτός που αγαπά την ελευθερία.	• Οι <i>φιλελεύθερες</i> ιδέες του ποιητή Ανδρέα Κάλβου (1792-1869) είναι εμφανείς σε όλο το έργο του.
		• (β) αυτός που κινείται, που δρα ή εκφράζεται στο πλαίσιο του φιλελευθερισμού (βλ. λ.).	• Η κυβέρνηση αυτής της χώρας ακολουθεί <i>φιλελεύθερη</i> οικονομική πολιτική.

• Νέα Ελληνική

Α	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Π	λευτεριά	• [λαϊκ., λογοτ.] η ελευθερία.	• Πολεμήσαμε για τη <i>λευτεριά</i> της πατρίδας μας.
	λεύτερος	• [λαϊκ., λογοτ.] ελεύθερος.	• Θέλω να ζω <i>λεύτερος</i> .
Λ	Λευτέρης	• [καθημ.] το ανδρικό όνομα <i>Ελευθέριος</i> .	• Το τυπικό βαφτιστικό του όνομα είναι <i>Ελευθέριος</i> , αλλά βέβαια τον φωνάζουμε <i>Λευτέρη</i> .
Σ	ελευθεροτυπία	• η ελευθερία του τύπου, η ελεύθερη έκφραση γνώμης μέσω του τύπου.	• Η <i>ελευθεροτυπία</i> είναι βασική δημοκρατική αρχή.
	ελευθερόφρων	• [λόγ.] αυτός που σκέπτεται ελεύθερα, που έχει φρονήματα (ιδέες, σκέψεις) απαλλαγμένα από προκαταλήψεις, φανατισμούς, δογματισμούς κ.λπ.	• Οι απόψεις του για τα δημόσια πράγματα έχουν γενικά κύρος, γιατί πρόκειται για <i>ελευθερόφρονα</i> πολιτικό.
Υ	φιλελευθεροποιώ	• αίρω περιορισμούς και απαγορεύσεις, επιχειρώ φιλελευθεροποίηση.	• Με μια σειρά μέτρων το δικτατορικό καθεστώς της χώρας επιχειρήσε να δώσει την εντύπωση ότι <i>φιλελευθεροποιείται</i> .
Ν	φιλελευθερισμός	• (α) το σύνολο των ιδεών, των θεωριών και των αρχών με τις οποίες διακηρύσσεται η ελευθερία του ατόμου στο οικονομικό, στο πολιτικό και στο θρησκευτικό επίπεδο.	• Ο <i>φιλελευθερισμός</i> εμφανίζεται τον 18ο αιώνα ως αντίδραση στους περιορισμούς του ατόμου από τη μεσαιωνική παράδοση.
		• (β) η προσήλωση στις αρχές του φιλελευθερισμού.	• Ο πολιτικός αυτός υπήρξε πάντα συνεπής στον <i>φιλελευθερισμό</i> του.
Θ	απελευθερώνω	• (α) καθιστώ κάποιον ελεύθερο, τον απαλλάσσω από κάθε είδους δεσμά.	• Το 1912 ο ελληνικός στρατός <i>απελευθέρωσε</i> τη Θεσσαλονίκη.
		• (β) [οικον.] απαλλάσσω από περιορισμούς, δεσμεύσεις.	• Με τη νέα οικονομική πολιτική <i>απελευθερώνονται</i> πλήρως οι τιμές των αγαθών, ώστε αυτές να διαμορφώνονται μέσα από τον ανταγωνισμό.
		• (γ) επιτρέπω την ελεύθερη, ανεμπόδιστη έκφραση ή εκδήλωση (=χειραφετώ, αποδεσμεύω).	• Δεν μπορεί να <i>απελευθερωθεί</i> από τα άγχη του.
		• (δ) [φυσ.] εκλύω.	• Με τη διάσπαση του ατόμου <i>απελευθερώνεται</i> ενέργεια.
		• (ε) απαλλάσσω από υποχρέωση ή (ηθικό / ψυχικό) βάρος.	• Δεν μπόρεσε να <i>απελευθερώσει</i> την ψυχή της από τις ενοχές.

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	πατρίς (-ίδα)	• (α) η χώρα ή ο τόπος καταγωγής ή γεννήσεως (=γενέτειρα).	• Η Σμύρνη είναι η πατρίδα του Σεφέρη.
		• (β) ο τόπος ή η χώρα εγκατάστασης, όπου ένα άτομο διαμορφώνεται ως προσωπικότητα.	• Έκαναν πατρίδα τους τις πεδιάδες του αμερικανικού Νότου.
		• (γ) [γενικότερα] οτιδήποτε συνδέει τα άτομα - μέλη ενός έθνους, το πάτριο έδαφος και η κοινή κληρονομιά τους, καθώς και τα ίδια τα μέλη του συνόλου, του έθνους.	• Πολέμησαν για την πατρίδα τους.
		• (δ ₁) [συνεκδοχικά] ο λαός.	• Αγαπήθηκε από όλη την πατρίδα .
		• (δ ₂) [ειδικότερα] η πολιτεία (όταν λειτουργεί εξ ονόματος του λαού της χώρας).	• Με την εκδήλωση αυτή η πατρίδα τιμά τα ξενιτεμένα παιδιά της.
		• (ε) ο τόπος στον οποίο πρωτοεμφανίζεται ή πρωτοδημιουργείται κάτι.	• Η Ελλάδα είναι η πατρίδα της δημοκρατίας.
Π	πάτριος	• [λόγ.] αυτός που σχετίζεται με τους προγόνους, που προέρχεται ή μεταβιβάζεται από αυτούς κληρονομικώς (=πατρογονικός, προγονικός).	• Με την αναβίωση αυτού του εθίμου προσπαθούμε να διατηρήσουμε τα πάτρια ήθη.
	πατρικός	• (α) αυτός που σχετίζεται με τον πατέρα ή τους προγόνους.	• Τότε η πατρική εξουσία ήταν απόλυτη.
		• (β) αυτός που δίνεται, κληρονομείται ή προέρχεται από τον πατέρα ή τους προγόνους.	• Σε λίγους μήνες κατασπάταλησε την πατρική περιουσία.
Λ	πατριός	• (γ) [μτφ.] αυτός του οποίου η τρυφερότητα, η στοργικότητα και ο συμβουλευτικός ρόλος ή χαρακτήρας μοιάζουν με τις αντίστοιχες ιδιότητες του πατέρα.	• Με συγκίνησε ο πατρικός τόνος στη φωνή του προϊσταμένου μου.
		• [στην κοινωνική ανθρωπολογία] υποδιαίρεση μιας φυλής, τα μέλη της οποίας έχουν κοινές θρησκευτικές, πολιτικές και κοινωνικές αρχές, συνδέονται μεταξύ τους με δεσμούς συγγενείας εξ αίματος και αναγνωρίζουν ένα πρόσωπο ως κοινό τους πρόγονο (=γένος).	• Στις φυλετικές κοινωνίες οι φυλές υποδιαιρούνταν σε πατριές .
	πατρώος	• [λόγ.] αυτός που κληροδοτείται, μεταβιβάζεται από τους προγόνους (=πατρογονικός, πάτριος, πατροπαράδοτος).	• Η επιστροφή μας στα πατρώα εδάφη ήταν συγκινητική.
	πατριώτης	• (α) αυτός που έχει την ίδια πατρίδα με κάποιον άλλον, ο συντοπίτης (=συγχωριανός, συμπολίτης, συμπατριώτης).	• Είναι πατριώτες · γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στο ίδιο χωριό.
		• (β) αυτός που αγαπά την πατρίδα του και αγωνίζεται γι' αυτήν, που τιμά ό,τι συνδέεται με την ιστορία, την παράδοση, τη γλώσσα της κ.λπ. (=φιλόπατρις).	• Στην Κατοχή πάμπολλοι πατριώτες οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα.
	Α	πατριωτικός	• αυτός που σχετίζεται με τον πατριώτη, τον πατριωτισμό.
πατρόθεν (επίρ.)		• [αρχαιοπρεπές] από την πλευρά του πατέρα ή από την εποχή των προγόνων.	• Είμαστε φίλοι πατρόθεν .
πατριός (-ιός)		• [για τα παιδιά μιας γυναίκας] ο θετός πατέρας, ο σύζυγος της μητέρας τους ύστερα από χηρεία ή διαζύγιο.	• Ο πατριός φέρθηκε στα παιδιά σαν πραγματικός πατέρας.
Σ	πατροπαράδοτος	• αυτός που έχει κληρονομηθεί από τους προγόνους, που αποτελεί μέρος της πατρώας παράδοσης (=πάτριος, πατρογονικός).	• Στο χωριό αυτό μας πρόσφεραν την πατροπαράδοτη φιλοξενία.
	πατροφόνος πατροκτόνος	• αυτός που σκότωσε τον πατέρα του.	• Ο πατροκτόνος ομολόγησε την πράξη του στον ανακριτή.
Ν	πατριάρχης	• (α) αυτός στον οποίον ανάγεται η καταγωγή μιας πατριάς, ο αρχηγός γένους, φυλής (=γενάρχης, προπάτορας).	• Όλα τα μέλη της πατριάς αναγνώριζαν στο πρόσωπο αυτό τον κοινό τους πρόγονο, τον πατριάρχη .
		• (β) [στην Παλαιά Διαθήκη] καθένας από τους γενάρχες, τους αρχηγούς των φυλών του ισραηλιτικού λαού (=προπάτορες).	• Ο Αβραάμ, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ ήταν οι πατριάρχες του ισραηλιτικού λαού.
		• (γ) ο τίτλος του ανώτατου επισκόπου και αρχηγού μιας Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας.	• Σήμερα και αύριο ο Οικουμενικός Πατριάρχης επισκέπτεται επίσημα την Κρήτη.
		• (δ) [μτφ.] πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η πατρότητα ιδέας, πρακτικής, μεθόδου κ.λπ.	• Ο Γιάννης Ψυχάρης υπήρξε ο πατριάρχης του δημοτικισμού.
Τ	πατρωνυμικός	• [γλωσσ.] αυτός που έχει σχηματιστεί από το πατρικό όνομα κυρίως ως ουσιαστικό (πατρωνυμικό): κύριο όνομα που παράγεται από το όνομα του πατέρα ή του γενάρχη οικογένειας, δηλώνοντας την καταγωγή από αυτόν.	• Η σημασία του πατρωνυμικού «Ατρείδης» είναι «γιος του Ατρέα».
	άπατωρ	• (α) [αρχαιοπρεπές (για θεότητα)] αυτός που δεν έχει πατέρα (όπως έχουν οι άνθρωποι).	• Η ορφική Νύχτα γέννησε ένα χρυσό αβγό, μέσα από το οποίο ξηπήδησε ο Φάνης, θεός άπατωρ .

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	ἀπάτωρ	• (β) [αρχαιοπρεπές (γενικότερα)] αυτός που είναι ορφανός από πατέρα ή δεν έχει οικογένεια και προγόνους.	• Είμαι ἀπάτωρ παιδιόθεν (=από την παιδική μου ηλικία).
		• (α) γενάρχη.	• Τα μέλη της πατριάς τιμούσαν με τελετές τον προπάτορά τους.
Υ	προπάτωρ (-ορας)	• (β ₁) [στον πληθυντικό (Παλαιά Διαθήκη)] οι πατριάρχες Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ.	• Ο Αβραάμ, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ ήταν οι προπάτορες του ισραηλιτικού λαού.
		• (β ₂) [στον πληθυντικό (γενικά)] οι πρόγονοι.	• Υπερασπίστηκε τη γη των προπατόρων του.
Ν	όμοπάτριος	• αυτός που έχει γεννηθεί από τον ίδιο πατέρα με άλλον ή που έχει τον ίδιο πατέρα αλλά όχι την ίδια μητέρα με άλλον.	• Με τον ομοπάτριο αδελφό μου συναντήθηκα για πρώτη φορά πέρυσι.
		• κόρη του Πτολεμαίου Β΄, η τελευταία βασίλισσα του ελληνιστικού κράτους της Αιγύπτου πριν από την κατάκτησή του από τους Ρωμαίους· Ι γυναικείο όνομα.	• Η τραγωδία του Σαίξπηρ «Αντώνιος και Κλεοπάτρα » είναι μία από τις γνωστότερες.
Θ	Κλεοπάτρα	• [λόγ.] αυτός που αγαπά την πατρίδα του, που τρέφει πατριωτικά αισθήματα (=πατριώτης).	• Υπήρξε πάντα φλογερός φιλόπατρις .
		• η αγάπη για την πατρίδα (=πατριωτισμός).	• Έδωσε δείγματα υψηλής φιλοπατρίας .
Ε	φιλόπατρις	• (α) [λόγ.] αυτός που δεν έχει πατρίδα· κυρίως αυτός που ανήκει σε έθνος χωρίς κρατική υπόσταση.	• Υπάρχουν και λαοί απάτριδες , που ζουν διεσπαρμένοι σε άλλα κράτη.
		• (β) [κακόσημο] αυτός που δεν αγαπά την πατρίδα του.	• Η εθνικιστική πτέρυγα του κοινοβουλίου κατηγορεί τους άλλους βουλευτές ως απάτριδες .
Τ	φιλοπατρία		
Α	ἄπατρις		

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	πατρότητα	• (α) η ιδιότητα του πατέρα.	• Η πατρότητα τον βοήθησε να ωριμάσει.
		• (β) η άμεση σχέση μεταξύ πατέρα και παιδιού.	• Η πατρότητα συνεπάγεται ευθύνες.
		• (γ) [μτφ.] το να είναι κανείς ο δημιουργός ή ο εμπνευστής ενός πράγματος.	• Σε ποιον αποδίδεται η πατρότητα αυτής της ιδέας;
Π	πατερικός	• αυτός που σχετίζεται με τους Πατέρες της Εκκλησίας (Μ. Αθανάσιο, Μ. Βασίλειο, Γρηγόριο τον Θεολόγο, Ιωάννη Χρυσόστομο, Γρηγόριο Νύσσης κ.ά.).	• Στον τόμο αυτόν έχουν ανθολογηθεί πατερικά κείμενα.
Λ	πατριωτάκι	• υποκοριστικό της λέξης «πατριώτης» στη σημασία (α).	• Βαδίζοντας χθες στο κέντρο της Αθήνας συνάντησα τυχαία ένα πατριωτάκι μου.
		• κατά τρόπο που αρμόζει σε πατριώτη.	• Όταν οι κατακτητές τον συνέλαβαν για την αντιστασιακή δράση του, φέρθηκε πατριωτικά και δεν πρόδωσε τους συναγωνιστές του.
Α	πατριωτισμός	• η έμπρακτη αφοσίωση και αγάπη κάποιου προς την πατρίδα του (=φιλοπατρία).	• Η τήρηση του Συντάγματος επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων.
Σ	πατρώνυμο	• το όνομα του πατέρα κάποιου.	• Στην αίτησή σας σημειώστε και το πατρώνυμο .
		• (α) αυτός που είναι κληρονομημένος από τον πατέρα ή τους προγόνους.	• Το έπιπλο αυτό αποτελεί πατρογονικό κειμήλιο.
		• (β) αυτός που αποτελεί μέρος της προγονικής κληρονομιάς (=πατροπαράδοτος).	• Έχουν στερηθεί τις πατρογονικές τους εστίες και είναι πρόσφυγες.
Υ	πατρολογία	• κλάδος της θεολογίας που ασχολείται με τη μελέτη του συγγραφικού έργου και της διδασκαλίας των Πατέρων της Εκκλησίας και γενικότερα των εκκλησιαστικών συγγραφέων· Ι (συνεκδοχικά) συλλογή συγγραμμάτων εκκλησιαστικών συγγραφέων.	• Όλα τα έργα των Πατέρων της Ορθόδοξης Εκκλησίας περιλαμβάνονται στην «Ελληνική Πατρολογία ».
Ν	πατριδογνωσία	• μάθημα που διδασκόταν στις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου και είτε παρείχε στοιχειώδεις γεωγραφικές γνώσεις είτε αναφερόταν στην ιδιαίτερη πατρίδα (πόλη, χωριό) των μαθητών (=πατριδογραφία).	• Το μάθημα της πατριδογνωσίας έγινε αιτία να αγαπήσω τη γεωγραφία.
Θ	πατριδολατρία	• η βαθιά αγάπη για την πατρίδα, η λατρεία προς καθετί που ανήκει ή παραπέμπει σε αυτήν (=φιλοπατρία).	• Ένα από τα κύρια θεματικά στοιχεία του νεοελληνικού δημοτικού τραγουδιού είναι η πατριδολατρία .
Ε	πατριδολατρία	• η βαθιά αγάπη για την πατρίδα, η λατρεία προς καθετί που ανήκει ή παραπέμπει σε αυτήν (=φιλοπατρία).	• Η εκδρομή μας στην Αίγυπτο περιελάμβανε και επίσκεψη στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας.
		• (α) το οίκημα στο οποίο διαμένει ο Πατριάρχης, η έδρα του Πατριάρχη.	• Γίνονται από το Πατριαρχείο συντονισμένες ενέργειες για την προβολή του έργου του.
		• (β) η οργανωτική υποδομή, οι διοικητικές υπηρεσίες, μέσω των οποίων ασκείται το πατριαρχικό έργο.	• Η Κρήτη και τα Δωδεκάνησα υπάγονται εκκλησιαστικώς στο Οικουμενικό Πατριαρχείο .
Τ	Πατριαρχείο	• (γ) καθένας από τους αρχιεπισκοπικούς θρόνους της Ορθόδοξης Εκκλησίας, καθώς και το τμήμα της Εκκλησίας που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του αντίστοιχου Πατριάρχη.	
Α	Πατριαρχείο		

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	κτημα	• (α ₁) οτιδήποτε αποτελεί ιδιοκτησία κάποιου.	• Δεν είμαι κτημα σου, να με κάνεις ό,τι θέλεις.
		• (α ₂) « κτημα ἐς αἰεί» (Θουκ. 1.22): το αιώνιο απόκτημα.	• Ο Θουκυδίδης μάς παρέδωσε την «Ιστορία» του ως « κτημα ἐς αἰεί».
		• (β) [ειδικότερα] το ιδιόκτητο αγρόκτημα.	• Έχω στο χωριό ένα κτημα τριών στρεμμάτων.
		• (γ) [μτφ.] οτιδήποτε μαθαίνει κανείς καλά και για πάντα, η γνώση που αφομοιώνεται.	• Έκανε κτημα του τα διδάγματα του δασκάλου του.
Π	κτηματικός	• αυτός που ανήκει ή που αναφέρεται στο κτήμα ή στα κτήματα.	• Με τον αδελφό του έχει κακές σχέσεις λόγω κτηματικών διαφορών.
	κτητικός	• (α) αυτός που έχει την τάση να κατέχει κάποιον ή κάτι, που θέλει να έχει κτήμα του, δηλαδή δικό του, κάποιον ή κάτι. • (β) [γλωσσ.] αυτός που δηλώνει ή αναφέρεται σε κτήση.	• Η κτητική διάθεση είναι συχνό σύμπτωμα της κτητικής διάθεσης του ανθρώπου. • Η αντωνυμία «δικός μου» λέγεται κτητική , επειδή δηλώνει σε ποιον ανήκει κάτι.
Λ	κτητώρ (-ορας)	• (α) [λόγ.] αυτός που είναι κύριος, ιδιοκτήτης πράγματος (κινητού ή ακίνητου). • (β) [παλαιότερα] ιδρυτής ναού, μονής, ιερού ιδρύματος κ.λπ., ο οποίος εξασφάλιζε και τα αναγκαία μέσα για τη συντήρησή τους [=κτίτορας (εσφαλμένη γραφή)].	• Με τις κτητικές αντωνυμίες δηλώνεται ο κτίτορας (π.χ. «το σπίτι μου »).
		• Το όνομα του κτητορα αυτού του ναού αναγράφεται στο υπέρθυρο της κυρίας εισόδου.	
Α	κτησίς (-η)	• (α) [λόγ.] η απόκτηση. • (β) [ειδικότερα] χώρα που βρίσκεται υπό καθεστώς αποικιακής εξάρτησης, που ελέγχεται δηλαδή πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά από άλλη ισχυρότερη.	• Ποια είναι η αξία κτησης αυτού του διαμερίσματος; • Αρκετές αφρικανικές χώρες ήταν παλαιότερα γαλλικές κτήσεις .
		κτηνός	• (α) [παλαιότερα] μεγάλο ζώο, ιδίως οικόσιτο. • (β ₁) [μειωτικά, υβριστικά] αυτός που συμπεριφέρεται σκληρά, χυδαία και απάνθρωπα (=παλιάνθρωπος, βάνουσος, κακοήθης). • (β ₂) [μειωτικά] για τρόπο ενέργειας, συμπεριφοράς κ.λπ. που δεν ταιριάζει με την ανώτερη ηθική και πνευματική υπόσταση του ανθρώπου.
Α	κτηνώδης		• (γ) [ειδικότερα] αυτός που ζει απολίτιστα, με τρόπο πρωτόγονο και βάρβαρο και δεν μπορεί να συμβιώσει με άλλους ανθρώπους.
		• (α) αυτός που έχει ορισμένα από τα χαρακτηριστικά του κτηνούς, κυρίως όσον αφορά τη δύναμη. • (β) αυτός που αρμόζει σε ζώο (=ζωώδης).	• Αυτός ο άνθρωπος έχει κτηνώδη αντοχή. • Ήταν άνθρωπος απολίτιστος, με κτηνώδη ένστικτα.
Σ	ἀπόκτησις (-η)	• το να αποκτά κανείς κάτι.	• Η ἀπόκτηση χρημάτων και υλικών αγαθών δε φέρνει αυτόματα την ευτυχία.
Υ	κατάκτησις (-η)	• (α) η απόκτηση αγαθού, η επίτευξη στόχου (υλικού, πνευματικού, επιστημονικού, κοινωνικού κ.λπ.) με μεθοδικές προσπάθειες (=επίτευξη, απόκτηση). • (β) [συνεκδοχικά] αυτό που επιτυγχάνει κανείς, κάθε επίτευγμα.	• Στόχος της ομάδας είναι η κατάκτηση του Παγκοσμίου Κυπέλλου. • Συνεχώς ανακοινώνονται νέες επιστημονικές κατακτήσεις .
		• (γ) η κατάληψη μιας χώρας με χρήση στρατιωτικών δυνάμεων (=καθυπόταξη, κυρίευση, κατοχή). • (δ) [ειδικότερα] το πρόσωπο που κερδίζουμε ερωτικά, του οποίου καταφέρνουμε να ελκύσουμε το ερωτικό ενδιαφέρον· η ερωτική επιτυχία.	• Ο Χίτλερ σχεδίαζε την κατάκτηση ολόκληρης της Ευρώπης. • Έχει πολλές κατακτήσεις στο γυναικείο φύλο.
Θ	ἐπίκτητος	• αυτός που δημιουργείται στα έμβια όντα κατά τη διάρκεια της ζωής τους, που δεν είναι έμφυτος ή κληρονομικός.	• Άλλες ασθένειες είναι επίκτητες και άλλες κληρονομικές .
Τ	ἀκτημων	• αυτός που δεν έχει στην ιδιοκτησία του κτηματική περιουσία.	• Η δημόσια γη της περιοχής μοιράστηκε σε ακτημονες καλλιεργητές.
	ἀκτημοσύνη	• η έλλειψη κτηματικής περιουσίας ή εν γένει έγγειας ιδιοκτησίας· ή το να μην έχει κανείς περιουσία.	• Η ακτημοσύνη είναι βασικό στοιχείο της ιδιότητας του μοναχού.
Α	κτηνοτρόφος	• αγρότης που εκτρέφει και αναπαράγει ζώα, αποσκοπώντας στην οικονομική εκμετάλλευση αυτών και των προϊόντων τους.	• Οι κτηνοτρόφοι της Ηπείρου διεκδικούν αύξηση της τιμής του γάλακτος.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	κτηματίας	• αυτός που κατέχει μεγάλη ακίνητη, αγροτική συνήθως, περιουσία και ζει από την εκμετάλλευσή της.	• Μεγάλο μέρος αυτής της αγροτικής περιοχής ανήκει σε κτηματίες .
Π	κεκτημένα	• αυτά τα οποία έχει κανείς ήδη επιτύχει και διατηρεί.	• Οι εργαζόμενοι δε δέχονται να θιγούν κεκτημένα δικαιώματά τους.
Λ	κτητορικός	• αυτός που ανήκει ή αναφέρεται σε κτήτορα.	• Ο μικρός αυτός ναός είναι ιδιόκτητος και έχει ιδρυθεί από τον παππού μου· είναι δηλαδή κτητορικός .
Α	κτηνωδία	• πράξη σκληρή και απάνθρωπη· κτηνώδης (=βαναυσότητα, παλιανθρωπιά).	• Στους πολέμους διαπράττονται διάφορες κτηνωδίες .
Σ	ανακτώ	• αποκτώ πάλι κάτι που είχα χάσει (=επανακτώ, ανακαταλαμβάνω).	• Με αιματηρές μάχες κατόρθωσαν να ανακτήσουν τα χαμένα εδάφη.
	αποκτώ	• (α) κάνω κάτι δικό μου, γίνομαι κύριος πράγματος ή φορέας ιδιότητας. • (β) κάνω (παιδιά).	• Απέκτησε μεγάλη περιουσία στην Αμερική. • Από τον γάμο του με την Ελένη απέκτησε τρία παιδιά.
Υ	κατακτώ	• (α) αποκτώ κάτι, επιτυγχάνω στόχο (συνήθως καταβάλλοντας μεγάλες και επίπονες προσπάθειες).	• Έχει κατακτήσει χρυσό μετάλλιο σε Ολυμπιακούς Αγώνες.
Ν		• (β) καταλαμβάνω χώρα ή περιοχή με τη χρήση στρατιωτικής δύναμης (=υποτάσσω). • (γ) δημιουργώ σε κάποιον ισχυρή έλξη, κερδίζω τη συμπάθεια, την εκτίμηση ή την ερωτική του προτίμηση.	• Ισπανοί και Πορτογάλοι κατέκτησαν τη Νότιο Αμερική. • Είναι χαρισματικός ομιλητής και μέσα σε λίγα λεπτά κατέκτησε το απαιτητικό ακροατήριο.
Θ	απόκτημα	• (α) ό,τι έχει αποκτήσει κανείς.	• Αυτός ο τερματοφύλακας είναι πρόσφατο απόκτημα της ομάδας μας.
Ε		• (β) [ειδικότερα] ό,τι πολύτιμο έχει αποκτήσει κανείς.	• Το νέο στάδιο είναι αληθινό απόκτημα για την πόλη μας.
Τ	κτηματαγορά	• το σύνολο των τιμών και των όρων που σχετίζονται με την αγοραπωλησία ακινήτων.	• Η οικονομική στενότητα έχει προκαλέσει κρίση στην κτηματαγορά .
Α	κτηματολόγιο	• καταγραφή με την οποία καθορίζονται η θέση, η έκταση, η αξία και η κυριότητα των ακινήτων μιας περιοχής· το σχετικό επίσημο βιβλίο.	• Είναι αναγκαίο να αποκτήσει επιτέλους και η χώρα μας εθνικό κτηματολόγιο .
	κτηματομεσίτης	• πρόσωπο που μεσολαβεί επ' αμοιβή για την αγοραπωλησία ακινήτων.	• Για να πουλήσω ένα οικόπεδο, απευθύνθηκα σε κτηματομεσίτη .
	κοινοκτημοσύνη	• σε ένα κοινωνικό σύνολο, η από κοινού ιδιοκτησία και χρήση των υλικών αγαθών.	• Βασική αρχή των σοσιαλιστικών κοινωνιών είναι η κοινοκτημοσύνη .

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	πολίτης	• (α) ο υπήκοος ενός κράτους, με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή του την ιδιότητα.	• Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στον νόμο.
		• (β) ο ιδιώτης, σε αντιδιαστολή με τις αρχές ή με αυτούς που κατέχουν δημόσιο αξίωμα.	• Εκτός από τις τοπικές αρχές, την τελετή παρακολούθησε πλήθος πολιτών .
		• (γ) αυτός που δεν είναι στρατιωτικός ή που έχει ήδη υπηρετήσει τη θητεία του.	• Ομάδες στρατιωτών και πολιτών βοήθησαν στην κατάσβεση της πυρκαγιάς.
	πολιτεία	• (α) το κράτος (ως υπέρτατη θεσμική οντότητα και ως οργανωμένη και αντιπροσωπευτική έκφραση των πολιτών).	• Η πολιτεία οφείλει να λαμβάνει μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας.
• (β) [λογοτ.] πόλη ή και χώρα, τόπος.		• Ταξίδεψε σε μακρινές πολιτείες .	
• (γ) διοικητική υποδιαίρεση σε ορισμένα κράτη ή ομόσπονδη κρατική μονάδα σε άλλα.		• Ο τυφώνας έπληξε κυρίως τις νοτιοανατολικές πολιτείες των Η.Π.Α.	
• (δ) [μτφ.] ο τρόπος που ζει και συμπεριφέρεται κάποιος, η διαγωγή, το φέρσιμο.		• Είναι γνωστή η πολιτεία του στην Κατοχή.	
πολιτευτής	• αυτός που έχει ενεργό συμμετοχή στην πολιτική ζωή ενός τόπου, επιδιώκοντας την εκλογή του στο βουλευτικό αξίωμα.	• Είναι πολιτευτής έχοντας αποτύχει να εκλεγεί βουλευτής.	
πολιτικός (ουσ.)	• αυτός που συμμετέχει ενεργά στην πολιτική και ειδικότερα ο βουλευτής, ο εκπρόσωπος του λαού σε οποιαδήποτε πολιτική θέση.	• Ο Ελευθέριος Βενιζέλος θεωρείται ο μεγαλύτερος πολιτικός της νεότερης Ελλάδας.	
Π	πολιτικός (επίθ.)	• (α) αυτός που ανήκει ή που αναφέρεται στην πολιτική, που διεξάγεται με τα μέσα ή στο πεδίο της πολιτικής.	• Καθένας δικαιούται να έχει τις πολιτικές του πεποιθήσεις.
		• (β) αυτός που βασίζεται σε δεδομένα της πολιτικής, που καθορίζεται ή επηρεάζεται από πολιτικές σταθμίσεις, υπολογισμούς, στάσεις, διαθέσεις.	• Ήρθαν στην Ελλάδα ως πολιτικοί πρόσφυγες.
		• (γ) αυτός που είναι πολιτικά προσανατολισμένος, στρατευμένος.	• Μετά τη μεταπολίτευση του 1974 άνθισε στη χώρα μας το πολιτικό τραγούδι.
		• (δ) αυτός που ανήκει ή που αναφέρεται στην πολιτεία, και ειδικότερα σε εξουσίες ή σε θεσμούς, σε αντιδιαστολή προς τους στρατιωτικούς ή τους εκκλησιαστικούς.	• Στην εκδήλωση συμμετείχαν οι πολιτικές , στρατιωτικές και θρησκευτικές αρχές της περιοχής.
		• (ε) αυτός που ανήκει ή που αναφέρεται στον πολίτη.	• Το δικαστήριο του επέβαλε ποινή στέρησης των πολιτικών του δικαιωμάτων.
Α	πολιτικά (τά)	• (α) [καθημ.] ό,τι έχει σχέση με την πολιτική (κυρίως με τα κόμματα).	• Τσακώθηκαν για τα πολιτικά .
		• (β) η μη στρατιωτική ενδυμασία.	• Οι στρατιώτες υποχρεούνταν να κυκλοφορούν εκτός στρατοπέδου με στολή εξόδου και όχι με πολιτικά .
πολίτευμα	• το πολιτικό σύστημα οργάνωσης και άσκησης της εξουσίας σε μια χώρα με βάση το σύνταγμά της.	• Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία.	
πολιτεύομαι	• (α) έχω ενεργό συμμετοχή στην πολιτική ζωή ενός τόπου, θέτοντας υποψηφιότητα για την εκλογή μου σε δημόσιο αξίωμα.	• Στις επόμενες βουλευτικές εκλογές ίσως πολιτευθώ στη Β΄ Περιφέρεια Αθηνών.	
Α	πολιτισμός	• (β) [γενικά] συμπεριφέρομαι κατά ορισμένο τρόπο, προβαίνω σε συγκεκριμένες ενέργειες.	• Δεν πολιτεύθηκε σωστά στο θέμα της ανατροφής των παιδιών του.
		• (α) το σύνολο των υλικών και πνευματικών επιτευγμάτων ενός κοινωνικού συνόλου.	• Στην περιοχή αυτή ανακαλύφθηκαν λείψανα ενός πρωτόγονου πολιτισμού .
		• (β) το σύνολο των υλικών και πνευματικών προϊόντων της δράσης ενός ανθρώπινου συνόλου (κοινωνικού, εθνικού, θρησκευτικού κ.λπ.) σε ορισμένη ή μη εποχή και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του, όπως εκφράζεται μέσα από αυτά (=κουλτούρα).	• Η εμμονή στην ανεξαρτησία του ατόμου είναι στοιχείο του δυτικού πολιτισμού .
		• (γ) [συνεκδοχικά] σύνολο ανθρώπων οι οποίοι νοούνται ως φορέας συγκεκριμένου πολιτισμού.	• Με συναρπάξει η επαφή με ξένους πολιτισμούς .
		• (δ) ο βαθμός στον οποίο είναι ανεπτυγμένες οι υλικές και πνευματικές συνθήκες ζωής ενός κοινωνικού συνόλου.	• Τα αρχαιολογικά ευρήματα πιστοποιούν ότι πρόκειται για προηγμένο πολιτισμό .
• (ε) ο σύγχρονος τρόπος ζωής ως χώρος στον οποίο κυριαρχούν οι δυνατότητες και οι ανέσεις της σύγχρονης εποχής.	• Ζούμε μέσα στον πολιτισμό . Πώς είναι δυνατόν να πιστεύουμε ακόμη σε δεισιδαιμονίες;		

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	πολιτισμός	• (στ) τα εκλεπτυσμένα ήθη και η πνευματική ανάπτυξη στη συμπεριφορά, στις διανθρώπινες σχέσεις, στην αισθητική έκφραση, στον τρόπο ζωής ενός κοινωνικού συνόλου.	• Ο αλληλοσεβασμός των πολιτών είναι ένδειξη πολιτισμού .
		• (ζ) το σύνολο των πνευματικών δραστηριοτήτων (διάνοηση, Καλές Τέχνες κ.λπ.) ενός κοινωνικού συνόλου ή μιας χώρας.	• Το κράτος πρέπει να αυξήσει την οικονομική ενίσχυση του πολιτισμού .
Σ	ἀκρόπολις (-η)	• (α) το υψηλότερο και οχυρωμένο με τείχος μέρος μιας αρχαίας πόλης.	• Σε περίπτωση εχθρικής επιδρομής οι κάτοικοι των αρχαίων πόλεων έβρισκαν καταφύγιο στις ακροπόλεις .
		• (β) Ακρόπολη : η αρχαία ακρόπολη των Αθηνών, που περιλαμβάνει μνημεία με διεθνή ακτινοβολία (Παρθενώνα, Προπύλαια, Ερέχθειο κ.ά.).	• Στην Ακρόπολη εκτελούνται επί σειρά ετών έργα συντήρησης και αποκατάστασης των μνημείων της.
		• (γ) [μτφ. (για τόπο)] το κύριο κέντρο δράσης· προμαχώνας, προπύργιο.	• Το Βυζάντιο στάθηκε για περισσότερο από μία χιλιετία η ακρόπολη του χριστιανισμού στην Ανατολή.
Υ	κωμόπολις (-η)	• οικιστική περιοχή μεγαλύτερη από χωριό και μικρότερη από πόλη.	• Το Μέτσοβο είναι ορεινή κωμόπολη της Ηπείρου, φημισμένη εκτός των άλλων και για τη γραφικότητά της.
Ν	πολιορκῶ	• (α) αποκλείω με στρατιωτικές δυνάμεις οχυρωμένη θέση ή περιοχή με σκοπό την κατάληψή της.	• Οι Αχαιοί πολιορκούσαν δέκα χρόνια την Τροία.
		• (β) [μτφ.] περιτριγυρίζω κάποιον ή κάτι με τρόπο επίμονο (συχνά και ενοχλητικό), για να επιτύχω τον σκοπό μου.	• Στο δεύτερο ημίχρονο του ποδοσφαιρικού αγώνα η εστία της ομάδας μας πολιορκήθηκε πολλές φορές.
		• (γ) [μτφ.] συνωστίζομαι φορτικά γύρω από κάποιον ή κάτι.	• Οι δημοσιογράφοι πολιορκήσαν με ερωτήσεις τον υπουργό.
Θ	πολιορκία	• (α) στρατιωτικός αποκλεισμός οχυρωμένης θέσης ή περιοχής με σκοπό την κατάληψή της.	• Η σθεναρή άμυνα των υπερασπιστών της πόλης ανάγκασε τελικά τους επιτιθέμενους να λύσουν την πολιορκία .
		• (β) [μτφ.] συνωστισμός πλήθους υπό συνθήκες ασφυκτικής πίεσης γύρω από συγκεκριμένο σημείο.	• Η πολιορκία του προεδρικού μεγάρου από ραδιοτηλεοπτικά συνεργεία έχει αρχίσει από νωρίς.
		• (γ) [μτφ.] φορτική ενόχληση.	• Παρά τη δίμηνη ερωτική πολιορκία δεν κατάφερε να την κατακτήσει.
	πολιοῦχος	• προστάτης άγιος ή προστάτιδα αγία πόλης ή χωριού.	• Ο πολιοῦχος του Πειραιά είναι ο Άγιος Σπυρίδων.
Ε	πολιτογραφῶ	• (α) εγγράφω έναν αλλοδαπό στα μητρώα των πολιτών μιας χώρας παρέχοντάς του τα ανάλογα πολιτικά δικαιώματα.	• Ζει εδώ και πολλά χρόνια ως μετανάστης στη Γερμανία και έχει ζητήσει να πολιτογραφηθεί Γερμανός.
		• (β) [μτφ.] αποδέχομαι και εντάσσω κάτι κάπου, το οικειοποιούμαι, το καθιερώνω.	• Τα τελευταία χρόνια πολιτογραφήθηκαν στη γλώσσα μας πολλές αγγλικές λέξεις.
	πολιτοφύλαξ (-ακας)	• ένοπλος πολίτης, μέλος της πολιτοφυλακής.	• Οι πολιτοφύλακες μπορεί να καλούνται κατά διαστήματα για εκπαίδευση σε νέα όπλα.
Τ	συμπολιτεύω (-ομαι)	• πολιτεύομαι υπέρ του κόμματος που βρίσκεται στην εξουσία, είμαι βουλευτής της κυβέρνησης ή υποστηρίζω πολιτικά την κυβερνητική πλευρά.	• Ο συμπολιτευόμενος τύπος στήριξε την κυβερνητική πολιτική στον χώρο της παιδείας.
	συμπολίτευσις (-η)	• το σύνολο των κυβερνητικών βουλευτών.	• Σύσσωμη η συμπολίτευση χειροκρότησε τον Πρωθυπουργό μετά την αγόρευσή του στη Βουλή.
Α	συμπολίτης	• καθένας από τους πολίτες της ίδιας πόλης σε σχέση με τους άλλους.	• Με τους συμβουλευτικούς λόγους τους οι αρχαίοι ρήτορες απευθύνονταν στους συμπολίτες τους.
	ἀντιπολιτεύομαι	• ασκώ αντίθετη πολιτική, ανταγωνίζομαι κάποιον ως πολιτικός, κομματικός αντίπαλος.	• Όλοι οι βουλευτές των αντιπολιτευόμενων κομμάτων καταψήφισαν το κυβερνητικό νομοσχέδιο.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	πολιτική	• (α) το σύνολο των θεμάτων που έχουν σχέση με τα κοινά, με τη ζωή ενός κοινωνικού συνόλου, με το σύνολο των πρακτικών διακυβέρνησης ενός κράτους και των σχέσεων μεταξύ κρατών.	• Ασχολούμαι ενεργά με την πολιτική .

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	πολιτική	• (β) ο τρόπος δράσης στο πλαίσιο του πολιτικού συστήματος.	• Η κυβέρνηση εφαρμόζει σκληρή οικονομική πολιτική .
		• (γ) ο τρόπος με τον οποίο ένα κράτος συμπεριφέρεται στις σχέσεις του με άλλα κράτη.	• Η επεκτατική πολιτική της χώρας αυτής έχει προκαλέσει πολλές αντιπάθειες.
Π	πολιτάντης	• (δ) ο τρόπος δράσης (οργανισμού).	• Αρκετές αεροπορικές εταιρείες ακολουθούν πολιτική χαμηλών ναύλων.
		• (ε) οι επιτήδευοι χειρισμοί (με πλάγια μέσα, διπλωματικότητα κ.λπ.) για την επίτευξη επιθυμητού στόχου.	• Στην υπόθεση αυτή δεν ακολούθησες έ- ξυπνη πολιτική .
Λ	πολιτειακός	• ο πολιτικός που χρησιμοποιεί ευτελή μέσα για να αναδειχθεί (π.χ. δημαγωγία, δημόσιες σχέσεις κ.λπ.)· ο πολιτικός που εξυπηρετεί μικροσυμφέροντα.	• Ο τόπος δεν έχει ανάγκη πολιτειακούς αλλά σοβαρούς πολιτικούς.
	πολιτειακός	• αυτός που σχετίζεται με το πολίτευμα και γενικότερα με τον τρόπο ασκήσεως των εξουσιών από την πολιτεία.	• Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο ανώτατος πολιτειακός άρχοντας.
Α	πολιτισμένος	• (α) αυτός που έχει προηγμένο, ανεπτυγμένο πολιτισμό.	• Οι πολιτισμένες χώρες λύνουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα.
		• (β) αυτός που τηρεί όσα επιτάσσει ο κυρίαρχος πολιτισμός· αυτός που δεν είναι άξεστος, αγροίκος.	• Οι πολιτισμένοι άνθρωποι φροντίζουν για την ατομική τους καθαριότητα.
	πολιτιστικός	• αυτός που αφορά τον πολιτισμό, και ειδικότερα, που ευνοεί, υπηρχει, προωθεί την ανάπτυξη του.	• Ο Δήμος οργανώνει δεκαήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων.
Σ	πολιτικοποιώ	• (α) αποδίδω πολιτικό χαρακτήρα σε κάτι.	• Κακώς πολιτικοποιήσες τη συζήτηση.
		• (β) πολιτικοποιούμαι : αποκτώ πολιτικά ενδιαφέροντα ή αναπτύσσω πολιτική δράση.	• Πολιτικοποιήθηκα στα φοιτητικά μου χρόνια.
Σ	πολιτικοποίηση	• (α) η απόδοση πολιτικού χαρακτήρα και διαστάσεων σε γεγονός που δεν έχει κατ' ανάγκην πολιτικό περιεχόμενο.	• Η πολιτικοποίηση της θρησκευτικής διαμάχης έπρεπε να αποφευχθεί.
		• (β) η διαμόρφωση πολιτικής συνείδησης και η ενεργός συμμετοχή στη δημόσια ζωή, στα πολιτικά πράγματα.	• Η πολιτικοποίηση του συνδικαλισμού δεν πρέπει να συνεπάγεται και την κομματικοποίησή του.
Υ	πολιτολογώ	• μιλώ διαρκώς, συζητώ συχνά (και συνήθως επιπόλαια) για την πολιτική.	• Οι Έλληνες συνηθίζουν να πολιτολογούν στα καφενεύια.
Ν	πολιτοφυλακή	• ένοπλο σώμα που συγκροτείται από πολίτες για τη διατήρηση της τάξης, κυρίως σε καταστάσεις ανάγκης (=εθνοφυλακή).	• Με την κήρυξη της επιστράτευσης ενεργοποιήθηκαν και τα τάγματα πολιτοφυλακής .
		• επιστήμονας που έχει ειδικευθεί στην πολεοδομία (βλ. λ.).	• Ο σπουδαίος αρχιτέκτων και πολεοδόμος Ιππόδαμος ο Μιλήσιος έζησε τον 5ο αι. π.Χ.
Θ	πολεοδομία	• επιστημονικός και τεχνικός κλάδος με αντικείμενο τη μελέτη, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μεθόδων και τεχνικών συνολικής οργάνωσης της λειτουργίας μιας πόλης (ή τμήματός της), ενός οικισμού κ.λπ., με σκοπό την εξασφάλιση καλών συνθηκών ζωής για τα άτομα και το κοινωνικό σύνολο· η αντίστοιχη δημόσια υπηρεσία.	• Οι οικοδομικές άδειες εκδίδονται από τις κατά τόπους υπηρεσίες Πολεοδομίας .
Τ	αντιπολίτευση	• (α) το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων του Κοινοβουλίου που δε στηρίζουν την κυβέρνηση.	• Χθες στη Βουλή οι κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι των κομμάτων της αντιπολίτευσης άσκησαν έντονη κριτική στην κυβέρνηση για την οικονομική της πολιτική.
		• (β) η πολιτική που στρέφεται κατά της κυβέρνησης, που αντιτίθεται στην κυβερνητική πολιτική.	• Το κόμμα μας έχει αποδείξει ότι ασκεί υπεύθυνη και εποικοδομητική αντιπολίτευση .
Α	απολίτιστος	• ο μη πολιτισμένος, αυτός που δεν έχει αναπτύξει πολιτισμό ή δεν έχει δεχθεί την ευεργετική επίδραση του πολιτισμού (=άξεστος, αγροίκος).	• Γνωρίζω ότι πρόκειται για άτομο χαμηλού επιπέδου και δεν εκπλήσσομαι καθόλου από την απολίτιστη συμπεριφορά του.
	απολιτικός	• αυτός που δεν έχει σχέση με την πολιτική ζωή και τα κοινά ή δεν ενδιαφέρεται γι' αυτά.	• Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι σημερινοί νέοι είναι απολιτικοί .

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	κράτος	• (α ₁) η ανώτατη πολιτική εξουσία, η οποία, οργανωμένη σε νομικό πρόσωπο, ασκείται σε ένα σύνολο ανθρώπων εγκατεστημένων μόνιμα σε μια συγκεκριμένη χώρα.	• Ο νόμος αυτός αναφέρεται στις σχέσεις κράτους και εκκλησίας.
		• (α ₂) η γεωγραφική έκταση στην οποία ισχύει η εξουσία ορισμένου κράτους (=χώρα, πολιτεία, επικράτεια).	• Η Κρήτη ενσωματώθηκε στο ελληνικό κράτος το 1913.
	κραταιός	• (β) [λόγ.] η εξουσία, η κυριαρχία.	• Στο ζήτημα αυτό πρέπει επιτέλους να επιβληθεί το κράτος του νόμου.
Π	κράτησις (-η)	• (α) το να κρατιέται, να περιορίζεται ή να δεσμεύεται κάτι, να μην αφήνεται ελεύθερο (=συγκράτηση, παρεμπόδιση).	• Η ιατρική εξέταση έδειξε ότι το πρόβλημα οφειλόταν σε κράτηση υγρών.
		• (β) [ειδικότερα (συνήθως στον πληθυντικό)] το ποσό που παρακρατείται από τον μισθό εργαζομένου για την ασφάλιση, τη σύνταξη, τον φόρο ή την ιατροφαρμακευτική περίθαλψή του.	• Ο μισθός ενός υπαλλήλου υπόκειται σε καθορισμένες κρατήσεις .
		• (γ) η προσωπική συμφωνία για την εκ των προτέρων εξασφάλιση παροχής υπηρεσιών από ξενοδοχείο, θέατρο, μεταφορικό μέσο, εστιατόριο κ.λπ. (=κλείσιμο).	• Έχει γίνει κράτηση στο όνομά σας για δύο άτομα.
		• (δ) [νομ.] δικαστική ποινή προσωρινής στέρησης της ελευθερίας φυσικού προσώπου για πράξεις που συνιστούν πταίσματα.	• Το δικαστήριο του επέβαλε εξαγοράσιμη ποινή δεκαήμερης κράτησης .
Α	κράτημα	• (α) το να κρατάει κανείς κάτι ή να κρατιέται από κάπου, το πιάσιμο.	• Το κράτημα του χεριού δείχνει οικειότητα.
		• (β) η διατήρηση, η συγκράτηση σε συγκεκριμένη θέση ή κατάσταση.	• Για έναν χορευτή το κράτημα της ισορροπίας είναι κάτι βασικό.
		• (γ) [στα αυτοκίνητα] η ιδιότητα των τροχών να διατηρούν σταθερή επαφή με το έδαφος ανεξάρτητα από την ταχύτητα του αυτοκινήτου και την κατάσταση του οδοστρώματος, η δυνατότητα πρόσφυσης.	• Τα λάστιχα αυτά εξασφαλίζουν στο αυτοκίνητο γερό κράτημα .
		• (δ) η υπεύθυνη παρακολούθηση, η φροντίδα, η μέριμνα για κάτι (=επιμέλεια, τήρηση).	• Έχω αναλάβει το κράτημα των λογιστικών βιβλίων της εταιρείας.
	κράτιστος	• [αρχαιοπρεπές] αυτός που διαθέτει τη μέγιστη δύναμη, ισχύ, το μεγαλύτερο κύρος (=δυνατότατος, ισχυρότατος, άριστος).	• Σε μια ευνομούμενη πολιτεία η κράτιστη αρχή είναι ο νόμος.
Σ	ἐπικρατῶ	• (α) επιβάλλομαι (=κυριαρχώ, υπερισχύω, νικώ).	• Στην εμφύλια διαμάχη ἐπικράτησαν οι αντικυβερνητικές δυνάμεις.
		• (β) [στο γ' πρόσωπο] είμαι το κυρίαρχο στοιχείο.	• Επικρατούν σε όλη σχεδόν τη χώρα ασυνήθιστα υψηλές για την εποχή θερμοκρασίες.
		• (γ) είμαι περισσότερο διαδεδομένος, έχω μεγαλύτερη ισχύ (=υπερισχύω).	• Παλαιότερα ἐπικρατούσε η άποψη ότι οι κοπέλες έπρεπε να παντρεύονται σε μικρή ηλικία.
Θ	ἐπικράτησις (-η)	• (α) η υπερίσχυση (σε αντιπαράθεση, μάχη, εκλογές κ.λπ.).	• Πολλοί προβλέπουν άνετη ἐπικράτηση αυτού του πολιτικού κόμματος στις εκλογές.
		• (β) η γενίκευση ενός φαινομένου, συνήθως σε μεγάλο βαθμό.	• Η ἐπικράτηση της βίας στα γήπεδα απωθεί τους φιλάθλους.
		• (γ) η διάδοση ενός πράγματος σε μεγάλη έκταση.	• Η ἐπικράτηση αυτής της θεωρίας έγινε σταδιακά.
		• (δ) για κάτι που συμβαίνει και αποτελεί το κύριο ή το μοναδικό χαρακτηριστικό μιας χρονικής περιόδου ή κατάστασης.	• Για αύριο στην Αττική προβλέπεται ἐπικράτηση δυτικών ανέμων.
Τ	ἐπικρατής (συγκρ. ἐπικρατέστερος)	• (α) αυτός που επικρατεί έναντι των άλλων.	• Είναι ο ἐπικρατέστερος υποψήφιος για την προεδρία.
		• (β) αυτός που είναι περισσότερο συνήθης και διαδεδομένος.	• Πρόκειται για την ἐπικρατέστερη μορφή αυτής της ασθένειας.
Α	ἐπικράτεια	• η γεωγραφική έκταση εντός της οποίας ασκείται η πολιτική εξουσία ενός κράτους.	• Τα Δωδεκάνησα εντάχθηκαν στην ελληνική ἐπικράτεια το 1948.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	κατακρατώ	• (α ₁) [νομ.] στερώ από κάποιον τη δυνατότητα να κινείται ελεύθερα με την επιβολή περιοριστικών μέτρων, χωρίς ο νόμος να μου δίνει αυτό το δικαίωμα.	• Ο δικηγόρος κατήγγειλε ότι ο πελάτης του κατακρατήθηκε παράνομα από την αστυνομία.
		• (α ₂) [νομ.] κρατώ στην κατοχή μου παράνομα κάτι που δε μου ανήκει.	• Η υπάλληλος κατηγορείται ότι κατακράτησε υπηρεσιακά έγγραφα.
		• (β) [επιστ.] συγκρατώ ορισμένες ουσίες και δεν τις αποβάλλω.	• Το έδαφος κατακρατεί τα μεταλλικά άλατα του νερού.
Υ	κατακράτησις / κατακράτηση	• (α ₁) [νομ.] έγκλημα του οποίου ο δράστης με πρόθεση κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέλησή του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία κινήσεώς του.	• Υπέβαλε μήνυση κατά του διοικητή του αστυνομικού τμήματος για παράνομη κατακράτηση .
		• (α ₂) [νομ.] η μη απόδοση πράγματος που δε μου ανήκει.	• Βαρύνεται με το αδίκημα της κατακράτησης χρημάτων του δημοσίου.
		• (β) [επιστ.] η συγκράτηση ορισμένων ουσιών από ένα σώμα και η μη αποβολή τους (=επίσχεση).	• Μεταφέρθηκε επειγόντως στο νοσοκομείο λόγω κατακράτησης ούρων.
	άκρατης	• [λόγ.] αυτός που δεν μπορεί να ελέγξει, να συγκρατήσει τα πάθη του.	• Ο ακρατής άνθρωπος είναι δούλος των παθών του.
Ν	ακράτεια	• (α) η ιδιότητα του ακρατούς, η αδυναμία κάποιου να ελέγξει, να περιορίσει τα πάθη του.	• Το ελάττωμα της ακράτειας τον έχει βλάψει τόσο στην υγεία όσο και στις σχέσεις με τους γύρω του.
		• (β) [ιατρ.] η αδυναμία συγκράτησης των απεκκρίσεων.	• Η ακράτεια ούρων είναι συνηθισμένη στους ηλικιωμένους.
Θ	γυναικοκρατία	• (α) η υπεροχή, ιδίως αριθμητική, των γυναικών σε έναν τόμο.	• Στα φιλολογικά τμήματα των πανεπιστημίων υπάρχει γυναικοκρατία .
		• (β) έθιμο κατά το οποίο τον κυρίαρχο ρόλο στην κοινωνική ζωή μιας περιοχής αναλαμβάνουν για σύντομο χρονικό διάστημα οι γυναίκες.	• Κατά το έθιμο της γυναικοκρατίας , το οποίο τηρείται σε ορισμένα χωριά της Βόρειας Ελλάδας, μία φορά τον χρόνο οι γυναίκες ασκούν την εξουσία και οι άντρες κάνουν τις δουλειές των γυναικών.
Ε	έγκρατης	• (α) [λόγ.] αυτός που χαρακτηρίζεται από λιτότητα, ολιγάρκεια και κυριαρχία στα πάθη του· [ειδικότερα] αυτός που απέχει από τις υλικές απολαύσεις και ιδίως από τις σαρκικές ηδονές.	• «Διάγω βίον εγκρατή ».
		• (β) [λόγ.] αυτός που γνωρίζει κάτι καλά, που το κατέχει.	• Είναι εγκρατής της ελληνικής γλώσσας.
	έγκράτεια	• η ολιγάρκεια και η κυριαρχία στις επιθυμίες και στα πάθη.	• Η ταπεινότητα, η εγκράτεια και η προσευχή αποτελούν κύρια στοιχεία του μοναχικού βίου.
Τ	συγκρατώ	• (α) κρατώ κάτι σταθερό σε μια θέση, στερεώνω.	• Ο χιτώνας συγκρατούνταν με πόρτες στους δύο ώμους.
		• (β) στηρίζω κάποιον ή κάτι.	• Οι κολόνες συγκρατούν την οροφή.
		• (γ) δεσμεύω κάτι.	• Οι ρίζες των δέντρων συγκρατούν το χώμα γύρω τους.
		• (δ) ανακόπτω την ορμή, εμποδίζω ή σταματώ την κίνηση, την πορεία (πράγματος ή προσώπου).	• Το φράγμα συγκρατεί τα νερά του ποταμού και αποτρέπει τις πλημμύρες.
		• (ε) θέτω κάτι υπό έλεγχο περιορίζοντας ή καταστέλλοντας την εκδήλωσή του (=ελέγγω, περιορίζω).	• Πρέπει να συγκρατείς τα νεύρα σου.
		• (στ) καταγράφω ως πληροφορία, κρατώ στη μνήμη μου (=θυμάμαι).	• Μου είπε το όνομά του, αλλά δεν το συγκράτησα .
Α	συγκράτησις (-η)	• (α) η διατήρηση πράγματος σε συγκεκριμένη θέση, η σταθεροποίησή του (=στερέωση, στήριξη).	• Χρησιμοποίησε δύο καρφίτσες για τη συγκράτηση του μαντηλιού στους ώμους της.
		• (β) η δέσμευση σε μια θέση, η εμπόδιση της επιπλέον κίνησης, ανάπτυξης, επέκτασης κ.λπ.	• Η κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτική συγκράτησης των τιμών.
		• (γ) η διστακτικότητα, η διατήρηση επιφυλάξεων (=επιφύλαξη).	• Δέχτηκε, αλλά ήταν εμφανής η συγκράτηση στη φωνή του.
	αυτοκράτωρ (-ορας)	• (α) [ως τίτλος απόλυτου μονάρχη] ο ηγεμόνας αυτοκρατορίας, δηλαδή ενός συνήθως πολυεθνικού και εκτεταμένου εδαφικά κράτους με συγκεντρωτική και απολυταρχική διοίκηση.	• Ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος υπήρξε ο τελευταίος βυζαντινός αυτοκράτορας .
		• (β) [μτφ.] αυτός που κυριαρχεί στον χώρο του, που διαθέτει πολύ μεγάλη και αδιαμφισβήτητη ισχύ.	• Μέσα σε μία δεκαετία έγινε αυτοκράτορας του Τύπου.
	θαλασσοκράτωρ (-ορας)	• [για κράτος ή ηγεμόνα] αυτός που κυριαρχεί στη θάλασσα, επειδή διαθέτει ισχυρό στόλο και κατέχει καίριες θέσεις.	• Ως πρώτοι θαλασσοκράτορες αναφέρονται οι αρχαίοι Κρήτες.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	ἀριστοκρατία	• (α) [ιστ.] πολίτευμα στο οποίο την εξουσία κατείχε και ασκούσε μια μειοψηφία ευγενών ή πλούσιων.	• Κατά την ιστορική εξέλιξη των πολιτευμάτων, τη βασιλεία διαδέχθηκε η αριστοκρατία .
		• (β) αυτοί που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, άνθρωποι του πλούτου και των αξιωμάτων, που διακρίνονται για την ιδιαίτερα προσεγμένη εμφάνιση και τους λεπτούς τρόπους συμπεριφοράς.	• Από το ντύσιμο και τους τρόπους τους φαίνονταν άνθρωποι της αριστοκρατίας .
Υ		• (γ) [συνεκδοχικά] το σύνολο των ανθρώπων που ξεχωρίζουν, που διακρίνονται σε έναν τομέα, που αποτελούν την αφρόκρεμα της κοινωνικής ζωής.	• Σε τέτοιες εκδηλώσεις συναντά κανείς την αριστοκρατία του πνεύματος.
Ν	ἀριστοκρατικός	• (α) αυτός που σχετίζεται με την αριστοκρατία και τους αριστοκράτες.	• Κατοικούν στην πιο αριστοκρατική συνοικία της πόλης.
		• (β) αυτός του οποίου οι τρόποι (λεπτότητα, ευγένεια) και η εμφάνιση (κομψότητα, χάρη, γούστο κ.λπ.) μοιάζουν με τα αντίστοιχα των αριστοκρατών (=αρχοντικών).	• Παρατηρούσα το αριστοκρατικό παράστημα αυτού του κυρίου.
Θ	δημοκρατία	• (α) πολιτικό σύστημα που στηρίζεται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και που λειτουργεί με βάση τη βούληση της πλειοψηφίας των πολιτών.	• Η σύγχρονη δημοκρατία είναι αντιπροσωπευτική, δηλαδή την εξουσία ασκεί ο λαός έμμεσα, μέσω αιρετών αντιπροσώπων.
		• (β) το συνταγματικό πολίτευμα στο οποίο ο ανώτατος άρχοντας είναι αιρετός.	• Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία .
		• (γ) κράτος με δημοκρατικό πολίτευμα.	• Οι δημοκρατίες του βορρά έχουν πολλά να μας διδάξουν.
Ε	δημοκρατικός	• (α) αυτός που σχετίζεται με τη δημοκρατία και τον δημοκράτη, αυτός που αρμόζει στις αρχές της δημοκρατίας.	• Αγωνίστηκε για τα δημοκρατικά ιδεώδη.
		• (β) [ειδικότερα] αυτός που εφαρμόζει και υπερασπίζεται τις βασικές δημοκρατικές αρχές, όπως την ελευθερία του λόγου, την αρχή της πλειοψηφίας στη λήψη αποφάσεων, την ισότητα κ.λπ.	• Υπήρξε δημοκρατικός πολιτικός, σεβόμενος έμπρακτα τις διαφορετικές απόψεις των αντιπάλων του.
	τιμοκρατία	• [ιστ.] μορφή πολιτεύματος της αρχαίας Ελλάδας, στο οποίο η συμμετοχή των πολιτών στη διακυβέρνηση του κράτους ήταν ανάλογη της περιουσιακής τους κατάστασης.	• Στην αρχαία Αθήνα το πολίτευμα της τιμοκρατίας διαμόρφωσε ο Σόλων.
Τ	τιμοκρατικός	• [ιστ.] αυτός που σχετίζεται με την τιμοκρατία (βλ. λ.).	• Στο τιμοκρατικό σύστημα της αρχαίας Αθήνας οι κοινωνικές μερίδες ήταν τέσσερις.
Α	Σωκράτης	• αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος (470/469-399 π.Χ.), ο οποίος θεμελίωσε την επαγωγική και τη μαιευτική μέθοδο, δίδαξε μόνο προφορικά εμπλουτίζοντας και εμβαθύνοντας τη διαλεκτική και οριστικοποίησε τη στροφή της φιλοσοφίας από τη φύση στον άνθρωπο και την ανθρωποκεντρική θεώρηση του κόσμου· ανδρικό όνομα.	• Μία από τις κύριες πηγές μας για τον βίο και τη διδασκαλία του Σωκράτη είναι τα «Απομνημονεύματα» του Ξενοφώντα.
		• ο σπουδαιότερος αρχαίος Έλληνας ιατρός (460-377 π.Χ.), γνωστός και ως «ο πατέρας της ιατρικής»· ανδρικό όνομα.	• Οι νέοι γιατροί έδωσαν τον όρκο του Ιπποκράτη .

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	κρατούντες	• αυτοί που επισήμως ασκούν την εξουσία, οι κυβερνώντες.	• Οι κρατούντες πρέπει να γνωρίζουν ότι ελέγχονται.
	κρατικός	• (α) αυτός που ανήκει ή που αναφέρεται στο κράτος· δημόσιος. • (β) αυτός που γίνεται, που ασκείται από το κράτος.	• Η αυριανή ημέρα είναι αργία για όλες τις κρατικές υπηρεσίες. • Αυτή η εταιρεία είναι υπό κρατικό έλεγχο.
Π	κρατητήριο	• ειδικός χώρος σε αστυνομικό τμήμα για τους κρατούμενους.	• Όσοι συνελήφθησαν για τα έκτροπα οδηγήθηκαν στο κρατητήριο .
Λ	κρατίδιο	• (α) μικρής έκτασης (ή και οργανωτικής υποδομής) κράτος.	• Το κρατίδιο του Βατικανού βρίσκεται στο κέντρο της Ρώμης.
		• (β) καθένα από τα μέλη ομόσπονδης πολιτείας.	• Το κρατίδιο αυτό είναι ένα από τα πλουσιότερα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.
	κρατούμενος	• αυτός που κρατείται έγκλειστος στη φυλακή ή στο κρατητήριο.	• Χθες έγινε απόπειρα εξέγερσης κρατούμενων στις φυλακές Κορυδαλλού.
Α	κρατούμενο	• [μαθ.] ο αριθμός που δείχνει τις δεκάδες, εκατοντάδες κ.λπ. που περισσεύουν από μια στήλη και υπολογίζονται (μεταφέρονται) στην αμέσως επόμενη κατά τις στοιχειώδεις αριθμητικές πράξεις.	• «Ένα το κρατούμενο », είπε και συνέχισε την πρόσθεση.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	κρατικοποιώ	• θέτω μια επιχείρηση, υπό κρατικό έλεγχο, μετατρέπω μια ιδιωτική επιχείρηση σε κρατική (=εθνικοποιώ).	• Στη χώρα αυτή ο τομέας της υγείας είναι κρατικοποιημένος .
	κρατικοποίηση	• η ανάληψη από το κράτος της κυριότητας και του ελέγχου μιας επιχείρησης που ανήκε σε ιδιώτες.	• Στη δεκαετία του 1980 έγινε κρατικοποίηση ορισμένων προβληματικών επιχειρήσεων.
	αποκρατικοποίηση	• η μετατροπή μιας κρατικής επιχείρησης σε ιδιωτική.	• Ο πολιτικός αυτός ήταν ένθερμος υποστηρικτής των αποκρατικοποιήσεων .
Υ	ανδροκρατία	• (α) η δομή εξουσίας που αναγνωρίζει κυρίαρχη ή προνομιακή θέση στους άντρες (=φαλλοκρατία).	• Η ανδροκρατία χαρακτηρίζει την κοινωνική οργάνωση εδώ και χιλιετίες.
		• (β) η κυριαρχία των αντρών σε κάποιο χώρο κοινωνικής δραστηριότητας, εργασίας κ.λπ. ή απλώς αριθμητική υπεροχή.	• Η ανδροκρατία στην πολιτική μας ζωή μαρτυρείται και από την εξαιρετικά μικρή εκπροσώπηση του γυναικείου φύλου στη Βουλή.
Ν	γραφειοκράτης	• υπάλληλος με ιδιαίτερη σχολαστικότητα και προσήλωση στους τύπους, την τήρηση των οποίων ανάγει σε αυτοσκοπό, προκαλώντας ταλαιπωρία στους πολίτες και δυσλειτουργία στη διαδικασία εξυπηρέτησής τους.	• Την υπόθεσή μου καθυστερούν γραφειοκράτες του υπουργείου.
	γραφειοκρατία	• (α) η άσκηση της δημόσιας διοίκησης μέσω γραφείων, στα οποία υπάρχει σαφής καταμερισμός εργασίας και αυστηρή ιεραρχική δομή.	• Το παπυρικό αυτό κείμενο από την ελληνιστική Αίγυπτο περιέχει βασιλικές εντολές προς τα μέλη της γραφειοκρατίας .
		• (β) η διεκπεραίωση της εργασίας μεταξύ γραφείων με τρόπο σχολαστικό και με προσκόλληση στις τυπικές διαδικασίες, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση και την ταλαιπωρία των πολιτών.	• Η πάταξη της γραφειοκρατίας αποτελεί πάγια πολιτική εξαγγελία.
	γραφειοκρατικός	• (α) αυτός που σχετίζεται με τη γραφειοκρατία και τον γραφειοκράτη. • (β) αυτός που φέρει τα κακόσημα χαρακτηριστικά της γραφειοκρατίας και του γραφειοκράτη.	• Η πολιτική εξουσία στην κοινωνία αυτή είχε σύνθετη γραφειοκρατική δομή. • Η όλη διαδικασία έχει μείνει στάσιμη εξαιτίας γραφειοκρατικών αγκυλώσεων.
Θ	τεχνοκράτης	• ανώτερος διοικητικός υπάλληλος, ειδικός επιστήμονας ή πολιτικός, ο οποίος ασκεί το λειτούργημά του με γνώμονα τις υπάρχουσες οικονομικές συνθήκες και απαιτήσεις, χωρίς να προτάσσει ως κριτήριο τις συνέπειες των επιλογών του για τον ανθρώπινο παράγοντα.	• Οι τεχνοκράτες εισηγήθηκαν το κλείσιμο της εταιρείας, αδιαφορώντας για την τύχη των εργαζομένων.
	τεχνοκρατικός	• αυτός που σχετίζεται με την τεχνοκρατία ή τους τεχνοκράτες.	• Πρόκειται για καθαρά τεχνοκρατική προσέγγιση του ζητήματος.
	αποικιοκράτης	• αυτός που υιοθετεί τη θεωρία και την πρακτική της αποικιοκρατίας, δηλαδή του καθεστώτος κατά το οποίο ορισμένες χώρες αποτελούν κτήσεις άλλων χωρών και εξαρτώνται στρατιωτικά, πολιτικά και οικονομικά από αυτές.	• Κατά τον 20ό αιώνα έγιναν πολλές εξεγέρσεις κατά των αποικιοκρατών .
E	αποικιοκρατικός	• αυτός που σχετίζεται με την αποικιοκρατία.	• Φαίνεται ότι η εξωτερική πολιτική αυτής της χώρας δεν έχει αποβάλει ακόμη την αποικιοκρατική νοοτροπία.
Τ	τρομοκρατώ	• (α) χρησιμοποιώ βίαια ή καταπιεστικά μέσα για να επιβληθώ σε ένα σύνολο.	• Οι κατακτητές τρομοκρατούσαν τους πολίτες με καθημερινές συλλήψεις.
		• (β) προκαλώ σε κάποιον τρόμο, τον φέρνω σε κατάσταση πανικού (=πανικοβάλλω).	• Οι φήμες για επικείμενο ισχυρό σεισμό τρομοκράτησαν τον πληθυσμό.
	τρομοκράτης	• αυτός που προσπαθεί να επιβληθεί ή να κερδίσει κάτι με τον τρόμο, αυτός που τρομοκρατεί συστηματικά: [συνχρότερα] μέλος παράνομης οργάνωσης, η οποία ασκεί τρομοκρατία.	• Η κυβέρνηση επικήρυξε τους τρομοκράτες .
	τρομοκρατικός	• αυτός που σχετίζεται με την τρομοκρατία ή τους τρομοκράτες.	• Για να αποτραπεί νέο τρομοκρατικό χτύπημα, έχουν αυξηθεί τα μέτρα ασφαλείας.
Α	Τουρκοκρατία	• [ιστ.] η χρονική περίοδος κατά την οποία το ελληνικό έθνος βρισκόταν υπό τουρκικό ζυγό· κυρίως από την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453 έως την Επανάσταση του 1821 και την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους το 1832.	• Το θέμα της διάλεξης ήταν οι ελληνικές κοινότητες στην Τουρκοκρατία .
	Ενετοκρατία	• [ιστ.] η κυριαρχία της βενετικής δημοκρατίας σε ελληνικές ή και σε άλλες περιοχές της Μεσογείου, καθώς και η χρονική περίοδος κατά την οποία εκδηλώθηκε η κυριαρχία αυτή.	• Στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη σώζονται πολλά μνημεία της Ενετοκρατίας .

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	τυραννῶ	• (α) [μτφ.] επιβάλλω τη θέλησή μου με βίαιο ή καταπιεστικό τρόπο.	• Ο άντρας της την τυραννούσε μια ζωή.
		• (β ₁) [μτφ.] προκαλώ σε κάποιον σωματικό ή ψυχικό πόνο.	• Η αρρώστια του τον τυραννάει χρόνια.
		• (β ₂) [μτφ.] προκαλώ σε κάποιον πολύ μεγάλη ενόχληση, ταλαιπωρία.	• Με τυράννησε όλο το απόγευμα με τη φλυαρία του.
Π	τυραννία	• (α) η εξουσία του τυράννου, το καταπιεστικό καθεστώς.	• Οι δικτάτορες επέβαλαν στη χώρα την τυραννία τους.
		• (β) [συνεκδοχικά, μτφ.] η καταπίεση, ο καταναγκασμός.	• Δεν αντέχει πια την τυραννία του εργοδότη του.
		• (γ) [μτφ.] η ταλαιπωρία, το βάσανο.	• Είναι τυραννία να οδηγείς αυτοκίνητο στο κέντρο της Αθήνας.
		• (δ) [μτφ. (ως χαρακτηρισμός για πρόσωπο)] τυραννικός, δύστροπος άνθρωπος.	• Αμφιβάλλω αν υπάρχει πιο δύστροπο παιδί. Είναι σκέτη τυραννία .
Λ	τυραννίς (-ίδα)	• [ιστ.] κατά την ελληνική αρχαιότητα, πολίτευμα στο οποίο ο τύραννος κατελάμβανε πραξικοπηματικά την εξουσία και την ασκούσε απολυταρχικά.	• Ο Πεισίστρατος εγκαθίδρυσε τυραννίδα στην Αθήνα το 561/560 π.Χ.
	Α	τυραννικός	• (α) αυτός που έχει σχέση με την τυραννία ή με τον τύραννο· απολυταρχικός.
• (β ₁) [μτφ.] αυτός που ασκεί καταναγκασμό, καταπίεση.			• Δεν ανέχομαι πλέον αυτή την τυραννική συμπεριφορά.
• (β ₂) [μτφ.] αυτός που προκαλεί πολύ μεγάλη σωματική ή ψυχική ταλαιπωρία· μαρτυρικός.			• Έζησε μια ζωή τυραννική .
Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	τυραννοκτόνος	• αυτός που σκότωσε τύραννο ή τυράννους.	• Οι τυραννοκτόνοι Αρμόδιος και Αριστογείτων τιμήθηκαν στην αρχαία Αθήνα με χάλκινους ανδριάντες.
	τυραννοκτονία	• ο φόνος τυράννου ή τυράννων.	• Οι Αθηναίοι μνημόνευαν με ευγνωμοσύνη τον Αρμόδιο και τον Αριστογείτονα για την τυραννοκτονία , που έγινε το 514 π.Χ.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	τυραννίσκος	• ο ασήμαντος ή μικρής ισχύος τύραννος.	• Διάφοροι τυραννίσκοι νόμισαν ότι θα μπορούσαν να δαμάσουν το φρόνημα του λαού μας.
	τυράννισμα	• η καταπίεση που ασκεί κάποιος σε άλλον· ή η ταλαιπωρία, τα βάσανα που υφίσταται κάποιος.	• Τι τυράννισμα μου κάνει αυτό το παιδί για να φάει!
Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	τυραννόσαυρος	• γιγάντιος σαρκοφάγος δεινόσαυρος, που έζησε κατά την Κρητιδική Περίοδο (πριν από 130-140 εκατομμύρια χρόνια) και απολιθώματά του βρέθηκαν στη Βόρεια Αμερική και στην Ανατολική Ασία.	• Ένα από τα πιο εντυπωσιακά εκθέματα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας που επισκεφθήκαμε ήταν ένα ομοίωμα τυραννόσαυρου .

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	ἀρχαιότης (-ότητα)	• (γ) η ιδιότητα του αρχαίου ή ο βαθμός στον οποίο είναι κάτι αρχαίο.	• Οι αρχαιολόγοι προσδιόρισαν την αρχαιότητα των ευρημάτων.
		• (δ) [συνήθως στον πληθυντικό] τα μνημεία της αρχαιότητας, τα αντικείμενα με αρχαιολογική αξία· [γενικότερα] κάθε αντικείμενο που προέρχεται από περίοδο του παρελθόντος.	• Κατά τις εκσκαφές για τη θεμελίωση της πολυκατοικίας βρέθηκαν αρχαιότητες .
Π		• (ε) [κυρίως για τις δημόσιες υπηρεσίες και τη στρατιωτική ιεραρχία] η προτεραιότητα κάποιου έναντι των συναδέλφων του για άσκηση έργου ή προαγωγή με βάση τα χρόνια υπηρεσίας.	• Για την προσωρινή κάλυψη αυτής της θέσης θα προτιμηθεί ο πρώτος κατά σειρά αρχαιότητας υπάλληλος.
Λ	ἀρχαϊκός	• [αρχαιολ.] χαρακτηριστικός του σταδίου εξελίξεως της ελληνικής τέχνης στον 7ο και 6ο αι. π.Χ. (πριν από την κλασική εποχή) στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική και την αγγειογραφία.	• Οι δύο κύριοι τύποι αγαλμάτων της αρχαϊκής εποχής είναι οι κούροι και οι κόρες.
	ἀρχαϊζω	• μιμούμαι τους αρχαίους (στα ήθη, στην τέχνη, στην έκφραση κ.ά.)· [ειδικότερα] μεταχειρίζομαι τρόπους έκφρασης (λέξεις, φράσεις, τύπους, συντάξεις) απαρχαιωμένους, ξεπερασμένους.	• Η πεζογράφος αυτή σε ορισμένα σημεία του έργου της αρχαϊζει σκόπιμα.
Α	ἀρχεῖον (-ο)	• (α) η ιδιωτική ή δημόσια συλλογή εγγράφων ή άλλων αντικειμένων (φωτογραφιών, αποκομμάτων, εφημερίδων κ.λπ.), που κρίνεται σκόπιμο να φυλαχθούν για λόγους πρακτικούς, ιστορικούς ή συναισθηματικούς.	• Χρειάστηκε για την έρευνά μου ένα παλιό φύλλο αυτής της εφημερίδας και το βρήκα στο αρχείο της.
		• (β) <u>στέλνω / θέτω μια υπόθεση στο αρχείο</u> : για υπόθεση για την οποία δε γίνεται πλέον έρευνα, δεν υπάρχει ενεργό ενδιαφέρον.	• Ο εισαγγελέας, αφού έκρινε ότι δεν υπάρχει λόγος να συνεχιστεί η διερεύνηση της υπόθεσης, την έθεσε στο αρχείο .
		• (γ) έγγραφο ηλεκτρονικού υπολογιστή.	• Γιατί δεν ανοίγει αυτό το αρχείο ;
Σ	ἀρχηγός	• (α) [για πρόσωπο ή ζώο] αυτός που ηγείται, που καθοδηγεί.	• Παλαιότερα, ο άντρας ήταν ο αρχηγός της οικογένειας.
		• (β) αυτός που οργανώνει μια ομάδα ανθρώπων, που πρωτοστατεί στις δραστηριότητές της.	• Αναγνωρίζεται από όλους μας ως ο αρχηγός της παρέας.
		• (γ) [γενικότερα] αυτός που έχει εκλεγεί ή επιλεγεί, για να εκπροσωπεί και να καθοδηγεί σύνολο ανθρώπων.	• Πριν από την έναρξη του ποδοσφαιρικού αγώνα οι αρχηγοί των αντίπαλων ομάδων αντάλλαξαν χειραψία.
Υ	ἀρχάγγελος	• [εκκλ.] ο αρχηγός των αγγέλων, ο άγγελος με υψηλή θέση στην ουράνια ιεραρχία.	• Οι Αρχάγγελοι Μιχαήλ και Γαβριήλ έχουν ως αρχηγοί των αγγελικών ταγμάτων το προσωνύμιο «Ταξίαρχες».
	ἀρχέγονος	• αυτός που υπάρχει από το πρώτο στάδιο της εμφάνισης ενός όντος, που συνδέεται με την ίδια τη φύση του όντος.	• Το αρχέγονο ένστικτο της αυτοσυντήρησης καθιστά συχνά τους ανθρώπους επιθετικούς.
Ν	ἀρχέτυπον (-ο)	• (α) αυτό που χρησιμεύει ως υπόδειγμα, ως πρότυπο.	• Το αρχέτυπο πολλών σημερινών ιδεών βρίσκεται στην αρχαιότητα.
		• (β) [φιλολ.] το κείμενο της χειρόγραφης παράδοσης ενός κειμένου, από το οποίο προέρχονται όλα τα χειρόγραφα που σώζονται ως τις μέρες μας.	• Όλα τα σωζόμενα χειρόγραφα της «Ιλιάδας» ανάγονται σε ένα αρχέτυπο του 9ου αι. μ.Χ.
		• (γ) [ψυχολ.] σύνολο αναμνήσεων που είναι εγκαθιδρυμένες στη δομή του εγκεφάλου ως πανάρχαιες και στοιχειώδεις εικόνες και αντανακλούν ιστορικές συλλογικές εμπειρίες του ανθρώπου.	• Στη μυθολογία βρίσκουμε πολλά αρχέτυπα ανθρώπινης συμπεριφοράς.
Θ	ἀρχιερέδς (-έας)	• [εκκλ.] ο κληρικός με ανώτατο βαθμό στην κλίμακα της εκκλησιαστικής ιεραρχίας.	• Στην Ορθόδοξη Εκκλησία αρχιερείς είναι ο επίσκοπος, ο μητροπολίτης, ο αρχιεπίσκοπος και ο πατριάρχης.
Ε	ἀρχιτέκτων (-ονας)	• (α) μηχανικός ειδικευμένος στη σχεδίαση οικοδομημάτων, με έμφαση στη λειτουργική και αισθητική πλευρά του οικοδομηματος.	• Εκτός των άλλων, ο αρχιτέκτονας μερίμνησε ιδιαίτερα και για τον φυσικό φωτισμό του κτηρίου.
		• (β) [μτφ.] εμπνευστής και σχεδιαστής σημαντικού (κοινωνικού, πολιτικού, οικονομικού) έργου (=πρωτεργάτης).	• Ο πολιτικός αυτός υπήρξε ο αρχιτέκτονας της εθνικής συμφιλίωσης.
Τ	ἀρχαιολογία	• επιστήμη που ασχολείται με την έρευνα και με τη μελέτη της ζωής και της δραστηριότητας ανθρώπων που έζησαν σε παλαιότερες εποχές, όπως αυτή εμφανίζεται από τα ευρήματα μνημείων της τέχνης και των προϊόντων της ανθρώπινης εργασίας.	• Η ανακάλυψη των βασιλικών τάφων της Βεργίνας ήταν μεγάλο επίτευγμα της ελληνικής αρχαιολογίας .
	ἀρχαιρεσία (στη ν.ε. μόνο στον πληθυντικό· αρχαιρεσίες)	• εκλογική διαδικασία κατά την οποία αναδεικνύονται διοικητικά συμβούλια ή προεδρεία σε συλλόγους, συνδικάτα, σωματεία και γενικότερα σε συγκροτημένα σώματα (=εκλογές, ψηφοφορία).	• Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου εξελέγησαν στις πρόσφατες αρχαιρεσίες .
Α	ἀρχαιοπρεπής	• αυτός που αρμόζει στους αρχαίους τρόπους, έθιμα, γλώσσα κ.λπ. και αποτελεί μίμησή τους.	• Ο λόγος που εκφώνησε είχε αρχαιοπρεπές ύφος.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	
Σ	υπάρχω	• (α) έχω υπόσταση, αποτελώ οντότητα.	• Αν θυμάμαι καλά, πέρυσι αυτό το κτίσμα δεν υπήρχε.	
		• (β) ζω, βρίσκομαι εν ζωή.	• Κάθε οργανισμός, για να υπάρξει, χρειάζεται ορισμένες συνθήκες.	
		• (γ) υφίσταμαι κατά συγκεκριμένο τρόπο, έχοντας συγκεκριμένες ιδιότητες.	• Δεν υπάρχει πια ο ενθουσιασμός που υπήρχε τότε.	
		• (δ) βρίσκομαι (κάπου).	• Δεν υπήρχε ψυχή στον δρόμο.	
		• (ε) [συνήθως στον αόριστο] διατελώ, φέρω ή χαρακτηρίζομαι από ιδιότητα.	• Υπήρξε πάντοτε στοργική μητέρα.	
Υ		• (στ) [μτφ.] είμαι σημαντικός, έχω αξία (για κάποιον ή κάτι).	• Αυτή η κοπέλα δεν υπάρχει πια για μένα.	
Ν	εξάρχος	• (α) [ιστ.] βυζαντινός αξιωματούχος, διοικητής εξαρχάτου, με απόλυτη πολιτική, στρατιωτική, δικαστική και οικονομική εξουσία.	• Ο Ηράκλειος, προτού αναγορευτεί αυτοκράτορας, ήταν εξάρχος της Αφρικής.	
		• (β) [εκκλ.] ο αντιπρόσωπος πατριαρχείου ή μητροπόλεως σε εκκλησιαστική περιφέρεια, με ειδική (διοικητική και εκκλησιαστική) αποστολή.	• Το Άγιο Φως μεταφέρθηκε αεροπορικά στην Αθήνα και το παρέλαβε στο αεροδρόμιο ο Έξάρχος του Παναγιού Τάφου στην Ελλάδα.	
	μοναρχία	• πολίτευμα κατά το οποίο η εξουσία ανήκει σε ένα φυσικό πρόσωπο, συνήθως βασιλιά ή αυτοκράτορα, και ασκείται από αυτό ή από τους αντιπροσώπους του· Ι κράτος με μοναρχικό πολίτευμα.	• Τα σημερινά κράτη της κεντρικής Ευρώπης προήλθαν από τη διάλυση της μοναρχίας των Αψβούργων.	
Θ	δήμαρχος	• αιρετός άρχοντας της τοπικής αυτοδιοίκησης, επικεφαλής δήμου.	• Επανεξέλεγή δήμαρχος με άνετη πλειοψηφία.	
	φρούραρχος	• (α) [στρατ.] ανώτερος αξιωματικός, διοικητής φρουράς.	• Ο φρούραρχος του νησιού έθεσε σε εφαρμογή το νέο αμυντικό σχέδιο.	
		• (β) [στρατ.] διοικητής στρατιωτικής αρχής, ο οποίος εδρεύει σε μια πόλη και ελέγχει την εξωτερική υπηρεσία και την εν γένει συμπεριφορά των στρατιωτικών που υπηρετούν σε τοπικές μονάδες ή είναι διερχόμενοι.	• Για το παράπτωμα στο οποίο υπέπεσε ο στρατιωτικός εκτός υπηρεσίας, οδηγήθηκε στον φρούραρχο.	
	Ε	άναρχος	• (α) αυτός που δεν ακολουθεί ορισμένες αρχές, που δε γίνεται βάσει σχεδίου (=αυθαίρετος, άτακτος).	• Με τα νέα οικιστικά μέτρα ελπίζεται ότι θα περιοριστεί η άναρχη δόμηση.
			• (β) αυτός που δεν έχει άρχοντες, που στερείται διακυβερνήσεως (=ακέφαλος, ακυβέρνητος).	• Μετά το πραξικόπημα η χώρα έμεινε για ένα διάστημα άναρχη.
• (γ) αυτός που δεν έχει αρχή, που δεν εκπορεύεται από κανέναν· συνήθως ως χαρακτηρισμός του Θεού.			• Κατά τη χριστιανική θρησκεία, ο Θεός είναι Άναρχος.	
γενάρχης	• ο πρόγονος, από τον οποίο αρχίζει ένα γένος ανθρώπων.	• Κατά τη μυθολογία, γενάρχης των Ιώνων ήταν ο Ίων.		
γυμνασιάρχης	• ο διευθυντής γυμνασίου.	• Ο γυμνασιάρχης τιμώρησε τον μαθητή με διήμερη αποβολή.		
Τ	πειθαρχία	• η υπακοή σε κανόνες που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά και τη δράση των ατόμων ενός συνόλου και εξασφαλίζουν την τάξη.	• Στις ένοπλες δυνάμεις επικρατεί αυστηρή πειθαρχία.	
	Α	πατριάρχης	• (α) αυτός στον οποίο ανάγεται η καταγωγή μιας πατριάς, ο αρχηγός γένους, φυλής (=γενάρχης, προπάτορας).	• Όλα τα μέλη της πατριάς αναγνώριζαν στο πρόσωπο αυτό τον κοινό τους πρόγονο, τον πατριάρχη.
• (β) [στην Παλαιά Διαθήκη] καθένας από τους γενάρχες, τους αρχηγούς των φυλών του ισραηλιτικού λαού (=προπάτορες).			• Ο Αβραάμ, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ ήταν οι πατριάρχες του ισραηλιτικού λαού.	
• (γ) ο τίτλος του ανώτατου επισκόπου και αρχηγού μιας Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας.			• Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας επισκέπτεται επίσημα το Άγιον Όρος.	
• (δ) [μτφ.] πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η πατρότητα ιδέας, πρακτικής, μεθόδου κ.λπ.			• Ο Γιάννης Ψυχάρης υπήρξε ο πατριάρχης του δημοτικισμού.	

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Π	αρχάριος	• αυτός που μόλις αρχίζει να μαθαίνει ή να ασκεί κάτι και, κατά συνέπεια, του λείπει η σχετική πείρα και η τριβή.	• Είμαι αρχάριος οδηγός και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζω οδηγώντας μέσα στην κίνηση είναι σημαντικές.
Λ	αρχονταρίκι	• δωμάτιο σε μοναστήρι, που προορίζεται για την υποδοχή και την περιποίηση επισκεπτών.	• Οι μοναχές μάς υποδέχθηκαν στο αρχονταρίκι.
Α	αρχοντιά	• ευγένεια ήθους και συμπεριφοράς, που συνήθως συνδυάζεται με επιβλητική εμφάνιση.	• Αυτός ο άνθρωπος έχει αρχοντιά στους τρόπους του.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	<i>αρχοντικός</i>	• αυτός που σχετίζεται με τον άρχοντα, που διαθέτει τις ιδιότητες που χαρακτηρίζουν έναν άρχοντα (επιβλητικότητα, μεγαλείο κ.λπ.).	• Είναι γυναίκα με αρχοντικό παράστημα.
Σ	<i>αρχηγείο</i>	• (α) η έδρα του αρχηγού. • (β) [στρατ.] η διοίκηση και το επιτελείο ορισμένων στρατιωτικών υπηρεσιών.	• Έγινε σύσκεψη ανώτατων αξιωματικών στο αρχηγείο . • Η εντολή δόθηκε από το Αρχηγείο Τακτικής Αεροπορίας.
	<i>αρχοντοχωριάτης</i>	• χαρακτηρισμός νεόπλουτου και άξεστου ανθρώπου, που παριστάνει τον άρχοντα.	• Ο « Αρχοντοχωριάτης » είναι μία από τις γνωστότερες κωμωδίες του Μολιέρου.
	<i>αρχοντόσπιτο</i>	• το σπίτι που ανήκει σε άρχοντες, το αρχοντικό.	• Τα πάντα στο σπίτι αυτό έδειχναν ότι ήταν αρχοντόσπιτο .
	<i>αρχιμηνιά</i>	• η πρώτη ημέρα του μήνα (=πρωτομηνιά).	• « Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι αρχή καλός μας χρόνος...».
	<i>αρχιπέλαγος</i>	• εκτεταμένη θαλάσσια περιοχή, όπου υπάρχουν πολλά νησιά.	• Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας εκθέτει τις εντυπώσεις του από ταξίδια στα νησιά του ελληνικού αρχιπελάγους .
Υ	<i>αρχιστράτηγος</i>	• ο γενικός αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων μιας χώρας ή και συμμαχικών στρατευμάτων σε καιρό πολέμου.	• Αρχιστράτηγος των Ελλήνων στον Τρωικό Πόλεμο ήταν ο Αγαμέμνων.
	<i>αρχαιογνωσία</i>	• η συστηματική γνώση του κόσμου της αρχαιότητας με τη βοήθεια των επιστημών που τον μελετούν (κλασική φιλολογία, αρχαία ιστορία, προϊστορική και κλασική αρχαιολογία κ.λπ.).	• Είναι ανάγκη να βελτιωθεί το επίπεδο της αρχαιογνωσίας των μαθητών στο γυμνάσιο και στο λύκειο.
	<i>αρχαιοελληνικός</i>	• αυτός που αναφέρεται στους αρχαίους Έλληνες ή στην αρχαία Ελλάδα.	• Οι μαθητές του γυμνασίου γνωρίζουν την αρχαιοελληνική επική ποίηση μέσα από τα ομηρικά έπη.
	<i>αρχαιοκάπηλος</i>	• αυτός που εμπορεύεται παράνομα αρχαία αντικείμενα.	• Συνελήφθησαν χθες από την αστυνομία δύο αρχαιοκάπηλοι , ενώ ετοιμάζονταν να πουλήσουν αρχαία νομίσματα.
	<i>αρχαιοδίφης</i>	• αυτός που ασχολείται με την έρευνα και τη μελέτη της αρχαιότητας.	• Είχε από παλιά το πάθος και την περιέργεια του αρχαιοδίφη .
Θ	<i>αρχαιομαθής</i>	• αυτός που γνωρίζει τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, κυρίως τη γλώσσα και τα κείμενα.	• Ο Αδαμάντιος Κοραής (1748-1833) υπήρξε πρότυπο αρχαιομαθούς φιλόλογου.
	<i>αρχαιοθετώ</i>	• ταξινομώ υλικό (γραπτό, ηχητικό, οπτικό) με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελεί αρχείο· εντάσσω σε αρχείο.	• Τα έγγραφα πρέπει να αρχαιοθετηθούν .
	<i>πλοίαρχος</i>	• (α) ο κυβερνήτης μεγάλου πλοίου, κυρίως του εμπορικού ναυτικού (=καπετάνιος). • (β) [στρατ.] βαθμός ανώτερου αξιωματικού του Πολεμικού Ναυτικού και του Λιμενικού Σώματος, ανώτερος από τον αντιπλοίαρχο και κατώτερος από τον αρχιπλοίαρχο, αντίστοιχος με τον συνταγματάρχη του Στρατού Ξηράς.	• Ο πλοίαρχος ανέλαβε πλήρως την ευθύνη για το ναυάγιο. • Ο πατέρας μου ήταν αντιπλοίαρχος του Πολεμικού Ναυτικού και έχει ήδη προαχθεί σε πλοίαρχο .
Ε	<i>εργοστασιάρχης</i>	• ιδιοκτήτης εργοστασίου (=βιομήχανος).	• Οι εργάτες θα παρουσιάσουν τα αιτήματά τους στον εργοστασιάρχη .
	<i>θιασάρχης</i>	• αυτός που διευθύνει θίασο, ο αρχηγός ομάδας ηθοποιών που συνεργάζονται στην ίδια θεατρική παράσταση.	• Από τα πρώτα του βήματα στο θέατρο αναγνωρίστηκε ως λαμπρός ηθοποιός και έπειτα από μερικά χρόνια έγινε θιασάρχης .
	<i>λυκείαρχης</i>	• διευθυντής λυκείου.	• Ο λυκείαρχης κάλεσε τους δύο μαθητές στο γραφείο του.
	<i>οικογενειάρχης</i>	• παντρεμένος άντρας που έχει αναλάβει τα βάρη και τις ευθύνες της οικογένειας.	• Δεν ντρέπεσαι, οικογενειάρχης άνθρωπος, να ζενυχτάς και να πίνεις;
Τ	<i>ποιμενάρχης</i>	• [εκκλ.] ο ιεράρχης που αποτελεί τον πνευματικό οδηγό του εκκλησιαστικού του ποιμνίου.	• Ήταν φωτισμένος και κοσμογάπητος ποιμενάρχης .
	<i>φεουδάρχης</i>	• [στον δυτικοευρωπαϊκό Μεσαίωνα] ιδιοκτήτης φέουδου, δηλαδή τμήματος γης που παραχωρούσε ο κυρίαρχος ηγεμόνας σε υποτελείς του ευγενείς, με αντάλλαγμα την αφοσίωση και την υποταγή τους προς το πρόσωπό του, καθώς και την προσφορά στρατιωτικών υπηρεσιών.	• Οι φεουδάρχες κατοικούσαν σε πύργους και εξουσίαζαν τους δουλοπάροικους.
	<i>εξαρχής</i>	• [λόγ.] από την αρχή.	• Ήμουν εξαρχής αντίθετος στην ιδέα αυτή.
Α			

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	
Α Π	φύσις (-η)	<ul style="list-style-type: none"> • (α) το σύνολο των φυτικών και ζωικών οργανισμών (χλωρίδα και πανίδα), των γεωλογικών σχηματισμών (έδαφος, υπέδαφος, βουνά, θάλασσες, κ.λπ.), των υλικών στοιχείων (αέρας, φωτιά, νερό κ.λπ.) και γενικότερα το υλικό σύμπαν και οι λειτουργίες του, θεωρούμενο ανεξαρτήτως του ανθρώπου, για τον οποίο αποτελεί το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, αναπτύσσεται και πεθαίνει. 	<ul style="list-style-type: none"> • Είναι βέβαιο ότι η ισορροπία της φύσης έχει διαταραχθεί με ευθύνη του ανθρώπου.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) η προσωποποιημένη δύναμη που εκδηλώνεται στα μετεωρολογικά (θύελλες, κατακλυσμούς) ή τα γεωφυσικά φαινόμενα (σεισμούς, εκρήξεις ηφαιστειών) και αποτελεί βασικό σύμβολο σε μυστηριακές λατρείες ή αισθητικά ρεύματα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι βιβλικές καταστροφές που προκάλεσε το πέρασμα του τυφώνα έδειξαν ότι η φύση εκδικείται.
		<ul style="list-style-type: none"> • (γ) [καθημ.] χώρος με πράσινο, δέντρα κ.λπ.: η εξοχή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Έχω επιλέξει να ζω στη φύση.
		<ul style="list-style-type: none"> • (δ) ο συνήθως απλός τρόπος ζωής, που φέρνει τον άνθρωπο σε άμεση και ζωντανή επαφή με το φυσικό περιβάλλον, σε αντίθεση προς τον σύγχρονο και σύνθετο τρόπο ζωής στις μεγαλουπόλεις. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο μεγάλος Γάλλος φιλόσοφος Ζαν Ζακ Ρουσσώ (1712-1778) μεταξύ άλλων διακήρυξε την επιστροφή στη φύση.
		<ul style="list-style-type: none"> • (ε) η προσωπικότητα, ο ιδιαίτερος ψυχικός κόσμος κάθε ανθρώπου, η ιδιοσυγκρασία του. 	<ul style="list-style-type: none"> • Από μικρός έδειχνε ότι είναι ανήσυχη και ερευνητική φύση.
		<ul style="list-style-type: none"> • (στ) ο ιδιαίτερος τρόπος της σωματικής κατασκευής ενός ατόμου (=κράση). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο παίκτης αυτός έχει δυνατή φύση. Νομίζω λοιπόν ότι θα ξεπεράσει γρήγορα τον τραυματισμό του.
		<ul style="list-style-type: none"> • (ζ) το σύνολο των χαρακτηριστικών που προσδιορίζουν την ξεχωριστή φυσιογνωμία προσώπου, πράγματος ή κατάστασης: κυρίως, αυτά που συνδέονται με το ίδιο του το είναι, που δεν μπορούν να αλλάξουν. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η φύση της δουλειάς μου είναι τέτοια, που αναγκάζομαι να καταπονούμαι σωματικά.
Α Α	φυσικός	<ul style="list-style-type: none"> • (α) αυτός που σχετίζεται με τη φύση, προέρχεται ή καθορίζεται από αυτή και όχι από τον άνθρωπο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυτό το μέρος έχει απaráμιλλη φυσική ομορφιά.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) για σχέσεις συγγενείας βασισμένες σε δεσμούς αίματος. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ύστερα από χρόνια αξιώθηκε να συναντήσει τους φυσικούς του γονείς.
		<ul style="list-style-type: none"> • (γ) αυτός που βασίζεται στη λογική, την επιστήμη κ.λπ., κατ' αντιδιαστολή προς τον μεταφυσικό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Ίωνες φιλόσοφοι προσπαθούσαν να δίνουν φυσικές ερμηνείες των φαινομένων.
		<ul style="list-style-type: none"> • (δ) αυτός που είχε προκαθοριστεί πριν από τη γέννηση κάποιου, που δε διαμορφώθηκε μετά ως αποτέλεσμα επιδράσεων, εμπειριών κ.λπ. (=έμφυτος, εγγενής). 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυτό το παιδί έχει φυσικά χαρίσματα.
		<ul style="list-style-type: none"> • (ε) αυτός που σχετίζεται με την υλική, τη σωματική υπόσταση του ανθρώπου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο άνθρωπος έχει φυσικές ορμές.
		<ul style="list-style-type: none"> • (στ) αυτός που συμφωνεί με τη φύση των πραγμάτων, που είναι εύκολα κατανοητός και κατ' επέκταση ο συνήθης και ομαλός. 	<ul style="list-style-type: none"> • Αν λάβουμε υπόψη μας ό,τι είχε προηγηθεί, ήταν φυσική μια τέτοια αντίδραση.
		<ul style="list-style-type: none"> • (ζ) ο μη προσποιητός, αυτός που χαρακτηρίζεται από ειλικρίνεια, αυθορμητισμό, φυσικότητα (=αυθόρμητος). 	<ul style="list-style-type: none"> • Η ηθοποιός εντυπωσίασε το κοινό με το φυσικό της παίξιμο.
		<ul style="list-style-type: none"> • (η) ο μη τεχνητός, αυτός που δεν έχει υποστεί υστερογενή επεξεργασία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Επειδή έχει στερηθεί τα φυσικά του μαλλιά, χρησιμοποιεί τεχνητά.
		<ul style="list-style-type: none"> • (θ) [για χρώματα] αυτός που χαρακτηρίζεται από ζωντάνια και ένταση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Σύμφωνα με τη διαφήμιση, αυτή η βαφή χαρίζει στα μαλλιά φυσική λάμψη.
Α	φυλή	<ul style="list-style-type: none"> • (α) σύνολο ανθρώπων με κοινή καταγωγή και κοινά γενετικά γνωρίσματα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Στους Ολυμπιακούς Αγώνες μετέχουν αθλητές από όλες τις φυλές.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) [ειδικότερα] ομάδα με κοινά γνωρίσματα και κοινό βίο: κυρίως, υποδιαίρεση ευρύτερων ομάδων στους λαούς της Αμερικής και της Αφρικής. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι εξερευνητές μιλούσαν για άγριες φυλές ιθαγενών στην Αφρική.
Α	φύλον (-ο)	<ul style="list-style-type: none"> • (α) το σύνολο των βιολογικών χαρακτηριστικών που καθορίζουν αν ένας άνθρωπος ή ζώο είναι αρσενικού ή θηλυκού γένους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η εκπροσώπηση του γυναικείου φύλου στην ελληνική Βουλή παραμένει μικρή.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) η φυλή (βλ. λ.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Τη χώρα κατέκτησαν βαρβαρικά φύλα.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
A	φυτεύω	• τοποθετώ στο έδαφος σπόρο ή ρίζα φυτού, προκειμένου να ριζώσει και να αναπτυχθεί.	• Φύτεμα στον κήπο μου μία τριανταφυλλιά.
Π	φυτόν (-ό)	• (α) [βιολ.] ενόργανος σχηματισμός, ο οποίος τρέφεται από το έδαφος, το νερό και την ατμόσφαιρα και, αφού αφομοιώσει την τροφή του, τη μεταβάλλει σε οργανικές ενώσεις.	• Είναι γνωστό ότι τα φυτά διακρίνονται σε δέντρα, θάμνους και πόες.
		• (β) [μτφ.] ο άνθρωπος που λόγω εγκεφαλικής βλάβης έχει χάσει τις διανοητικές του ικανότητες και ζει υποτυπωδώς.	• Μετά τον σοβαρό τραυματισμό του στο αυτοκινητικό ατύχημα έμεινε φυτό .
Λ	φυτικός	• αυτός που σχετίζεται με τα φυτά.	• Η διατροφή μου βασίζεται κυρίως σε προϊόντα φυτικής προέλευσης.
A	φυτεία	• μεγάλη έκταση γης, στην οποία γίνεται συγκεκριμένη καλλιέργεια (λ.χ. καφεόδεντρου, μπανάνας κ.λπ.).	• Μπροστά μας απλωνόταν μια τεράστια φυτεία ζαχαροκάλαμου.
Σ	φυτοκομῶ	• καλλιεργώ φυτά.	• Στη βιβλιοθήκη του παππού μου βρήκα ένα πολύ παλιό βιβλίο, που έχει τίτλο «Οδηγία προς φυτοκομούντας ».
	φυτοκομία	• η επιστημονική καλλιέργεια των φυτών.	• Οι καλλιεργητές εφαρμόζουν τις αρχές της φυτοκομίας .
Y	φυσιολογικός	• (α) αυτός που υπάρχει ή γίνεται σύμφωνα με τη φύση (= φυσικός, ομαλός).	• Η θερμοκρασία κυμαίνεται σε φυσιολογικά για την εποχή επίπεδα.
		• (β) αυτός που δεν προκαλεί έκπληξη, που δεν ξεφεύγει από τα αναμενόμενα (=εύλογος, φυσικός).	• Είναι φυσιολογικό το ενδιαφέρον ενός επενδυτή για την τύχη των χρημάτων του.
	φυσιογνωμία	• (α) το σύνολο των χαρακτηριστικών του προσώπου κάποιου. • (β) [μτφ.] το σύνολο των χαρακτηριστικών πράγματος ή η γενική εντύπωση που προκαλεί (=μορφή). • (γ) η εξέχουσα προσωπικότητα που έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε ορισμένο τομέα.	• Κάτι μου θυμίζει αυτός ο κύριος. Πρόκειται για γνωστή φυσιογνωμία . • Στη δεκαετία του 1950 άλλαξε η φυσιογνωμία της Αθήνας. • Υπήρξε φυσιογνωμία στον χώρο της ζωγραφικής.
N	φυσιογνωμικός	• αυτός που σχετίζεται με τη φυσιογνωμία (βλ. λ.).	• Στην κατάθεσή του ο αυτόπτης μάρτυρας της ληστείας περιέγραψε τα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του δράστη.
Θ	φυτώριον (-ο)	• (α) η έκταση στην οποία αναπτύσσονται νεαρά φυτά, μέχρι να μεταφυτευθούν· ο χώρος στον οποίο αναπτύσσονται και πωλούνται νεαρά φυτά.	• Αγόρασα από φυτώριο μία λεμονιά για τον κήπο μου.
		• (β) [μτφ.] ο χώρος μέσα από τον οποίο βγαίνουν καινούργια ταλέντα.	• Η δραματική σχολή του «Θεάτρου Τέχνης» ήταν και είναι φυτώριο σπουδαίων ηθοποιών.
E	αύτοφυής	• αυτός που φυτρώνει από μόνος του, χωρίς καλλιέργεια.	• Η πυρκαγιά κατέστρεψε καλλιέργειες και αυτοφή βλάστηση.
	έμφύτευσις (-η)	• [ιατρ.] η τοποθέτηση μοσχεύματος στο εσωτερικό μιας επιφάνειας (λ.χ. τριχών στο κεφάλι για την ανάπτυξη τριχώματος που έχει χαθεί)· η τοποθέτηση τεχνητών δοντιών στα φατνία για την αντικατάσταση δοντιών που υπέστησαν εξαγωγή· η τοποθέτηση στο μάτι τεχνητού φακού για την αντικατάσταση φακού που έχει προσβληθεί από καταρράκτη· η τοποθέτηση με τεχνητό τρόπο γονιμοποιημένου ωαρίου στο εσωτερικό της μήτρας (ή σε επιφάνεια γεννητικού σωλήνα, σε περιπτώσεις τεχνητής γονιμοποίησης).	• Υποβλήθηκα πρόσφατα σε εμφύτευση μαλλιών και είμαι ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα.
	έμφυτεύω	• κάνω εμφύτευση (βλ. λ.).	• Η οδοντίατρος θα εμφυτεύσει στον ασθενή νέα οδοντοστοιχία.
	έμφυτος	• αυτός που υπάρχει από τη γέννηση και εγγενώς σε κάποιον, που δεν είναι προϊόν αγωγής, επεξεργασίας ή καλλιέργειας (=εγγενής).	• Το ταλέντο του στη μουσική είναι έμφυτο .
T	εύφυής	• (α) πάρα πολύ έξυπνος.	• Με την κίνηση αυτή έδειξε πόσο εύφυής πολιτικός είναι.
		• (β) αυτός που αποτελεί δείγμα ή αποτέλεσμα έξυπνων συλλογισμών.	• Συγχαρητήρια για τη σκέψη σου! Πρόκειται για εύφυη σύλληψη.
A	ιδιοφυής	• αυτός που έχει έμφυτη ικανότητα για εξαιρετικές επιδόσεις σε κάποιο αντικείμενο (=μεγαλοφυής).	• Κατά κοινή ομολογία, αυτό είναι έργο ενός ιδιοφυούς καλλιτέχνη.
	ιδιοφυΐα	• (α) η έμφυτη ικανότητα για εξαιρετικές επιδόσεις σε κάποιο αντικείμενο. • (β) [συνεκδοχικά] το πρόσωπο που παρουσιάζει εξαιρετικές πνευματικές ικανότητες.	• Ο Παρθενώνας είναι τρανό δείγμα αρχιτεκτονικής ιδιοφυΐας . • Μόνο μια ιδιοφυΐα θα μπορούσε να λύσει αυτό το πρόβλημα.

Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
	κατάφυτος	• αυτός που έχει πάρα πολλά φυτά ή που είναι φυτεμένος σε όλη του την έκταση (=πυκνοφυτεμένος).	• Όλοι οι γύρω λόφοι είναι κατάφυτοι από αμπέλια.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	φοντάνι (-άκι)	• [λαϊκ.] ο μικρός βλαστός, το νεαρό βλαστάρι· το νεαρό φυτό· [μτφ. (για πρόσωπο)] νεαρό άτομο που πρωτοβγαίνει σε συγκεκριμένο χώρο δραστηριοτήτων (=πρωτόβγαλτος).	• Πρώτη φορά τον βλέπω να παρουσιάζει δελτίο ειδήσεων. Μάλλον είναι νέο φοντάνι της δημοσιογραφίας.
Π	φύτρο	• το φυτικό έμβρυο, το βλάστημα.	• Φύτεψα στον κήπο μου τρία φύτρα ντομάτας.
	φύτρα	• (α) το φύτρο (βλ. λ.). • (β) [μτφ.] η γενιά, το σόι.	• Είναι από αρχοντική φύτρα .
Λ	φυτρώνω	• (α) [για φυτό] αναφύομαι στην επιφάνεια εδάφους ή χώματος (=βλαστώνω, ξεφυτρώνω). • (β) βγαίνω, εκφύομαι στην επιφάνεια του δέρματος.	• Οι κρίνοι δε φύτρωσαν ακόμη. • Φύτρωσαν λίγες τρίχες στο κεφάλι του.
Α		• (γ) [μτφ.] εμφανίζομαι κάπου ξαφνικά, συνήθως προκαλώντας δυσφορία (=ξεφυτρώνω).	• Από πού φύτρωσες εσύ;
Σ	φυτοζωώ	• (α) ζω φτωχά, μόλις που καταφέρνω να καλύπτω τις βιοτικές μου ανάγκες. • (β) [μτφ.] βρίσκομαι σε μαρασμό, σε κατάσταση παρακμής.	• Επέζησε από την καταστροφή, αλλά τώρα φυτοζωεί . • Λόγω και της οικονομικής κρίσης αρκετά θέατρα φυτοζωούν .
Υ	φυτολογία	• ο κλάδος της βιολογίας που έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των φυτών· [παλαιότερα] μάθημα στο δημοτικό σχολείο με αντικείμενο τα φυτά.	• Προχθές, στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, επισκεφθήκαμε τον βοτανικό κήπο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Ήταν για όλους μας ένα βιωματικό μάθημα φυτολογίας .
	φυτοφάγος	• [συνήθως για ζώα] αυτός που τρέφεται αποκλειστικά με φυτικές ουσίες, αυτός που τρώει μόνο φυτά ή μέρη φυτού (δεν τρώει κρέας).	• Είναι γνωστό ότι τα ζώα διακρίνονται σε φυτοφάγα , σαρκοφάγα και παμφάγα .
Ν	φυσιοδίφης	• αυτός που ερευνά συστηματικά οτιδήποτε ανήκει στη φύση (φυσικά φαινόμενα, ζώα, φυτά, ορυκτά κ.λπ.).	• Πριν η βιολογία συγκροτηθεί ως επιστήμη, δεν υπήρχαν βιολόγοι αλλά φυσιοδίφες .
	φυσιολάτρης	• αυτός που αγαπά τη φύση και τον φυσικό τρόπο ζωής.	• Είμαστε οικογενειακώς φυσιολάτρες και φεύγουμε για εκδρομή στα φαράγγια της νότιας Εύβοιας.
Θ	φυσικοθεραπεία	• η θεραπεία ασθενειών με τη βοήθεια και την αξιοποίηση φυσικών στοιχείων, όπως ο αέρας, το νερό, η θερμότητα κ.λπ., με την εφαρμογή φυσικών ασκήσεων (κινήσεων, μαλάξεων κ.λπ.), συνήθως και με τη βοήθεια ειδικών μηχανημάτων.	• Αφού ο γιατρός αφαίρεσε τον γύψο από το πόδι μου, μου συνέστησε να ακολουθήσω συμπληρωματικά πρόγραμμα φυσικοθεραπείας .
Ε	φυσιογνωμιστής	• μελετητής της φυσιογνωμικής, δηλαδή της διερεύνησης της σχέσης μεταξύ των χαρακτηριστικών του προσώπου και της προσωπικότητας κάποιου.	• Οι επιστημονικοί πρόγονοι των νεότερων φυσιογνωμιστών εντοπίζονται στην ελληνική αρχαιότητα.
Τ	φυσικομαθηματικός	• αυτός που σχετίζεται τόσο με τη φυσική όσο και με τη μαθηματική επιστήμη· [παλαιότερα] <i>Φυσικομαθηματική Σχολή</i> : πανεπιστημιακή σχολή θετικών επιστημών.	• Οι σημερινές Σχολές Θετικών Επιστημών των πανεπιστημίων ονομάζονταν προηγουμένως Φυσικομαθηματικές .
	δενδροφύτευση	• η φύτευση δέντρων σε μια περιοχή.	• Το σχολείο μας ανέλαβε τη δενδροφύτευση της περιοχής.
Α	μεγαλοφυής	• αυτός που διαθέτει εξαιρετική πνευματική ικανότητα, πολύ ανώτερη από τη συνηθισμένη.	• Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν (1879-1955) υπήρξε μεγαλοφυής επιστήμονας.
	πυκνόφυτος	• αυτός που έχει πυκνά φυτεμένη βλάστηση (=πυκνοφυτεμένος).	• Στεκόμουν και απολάμβανα τον πυκνόφυτο κήπο.
	τριχοφυΐα	• το να βγαίνουν τρίχες (κυρίως στο πρόσωπο ή γενικά στο σώμα).	• Καθώς τα αγόρια μεγαλώνουν, η τριχοφυΐα του προσώπου τους αυξάνεται.

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	θαλάσσιος	• (α) [λόγ.] αυτός που βρίσκεται στη θάλασσα (=θαλασσι- νός).	• Οφείλουμε να προστατεύουμε τη θαλάσσια πανίδα και χλωρίδα.
		• (β) [λόγ.] αυτός που συντελείται στη θάλασσα.	• Λόγω των θεελλωδών ανέμων έχουν διακο- πή οι θαλάσσιες συγκοινωνίες.
Σ	θαλασσοκρατῶ	• [λόγ.] κυριαρχώ στη θάλασσα.	• Μετά τους Περσικούς Πολέμους η Αθήνα έ- φτασε στο σημείο να θαλασσοκρατεί .
Υ	θαλασσοκράτωρ (-ορας)	• [για κράτος ή ηγεμόνα] αυτός που κυριαρχεί στη θάλασ- σα, επειδή διαθέτει ισχυρό στόλο και κατέχει καίριες θέσεις.	• Ως πρώτοι θαλασσοκράτορες αναφέρονται οι Μινωίτες.
Ν	θαλασσοκρατία	• η κυριαρχία μιας δύναμης, ενός κράτους στη θάλασσα, η υπεροχή στη ναυτική δύναμη (=θαλασσοκρατορία).	• Η ισχύς της Αθήνας κατά τον 5ο αι. π.Χ. βα- σίστηκε κυρίως στη θαλασσοκρατία της.
Θ	θαλασσοπόρος	• αυτός που κάνει μακρινά ταξίδια, που διασχίζει τις θάλασ- σες (ειδικότερα για τους ναυτικούς της εποχής των γεωγρα- φικών εξερευνήσεων και ανακαλύψεων).	• Πρώτοι έφτασαν στις Ινδίες Πορτογάλοι θα- λασσοπόροι .
Τ	λιμνοθάλασσα	• σχετικά αβαθής λίμνη με αλμυρό ή υφάλμυρο νερό, η ο- ποία βρίσκεται κοντά στη θάλασσα και συνήθως επικοινωνεί με αυτή.	• Μπροστά μας απλωνόταν μια ακύμαντη υδά- τινη έκταση, η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγί- ου.
Α	παραθαλάσσιος	• αυτός που βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα (=παράλιος, πα- ραλιακός, παράκτιος).	• Οι παραθαλάσσιες περιοχές έχουν ηπιότερο κλίμα από τις μεσόγειες.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	θαλασσώνω	• (α) χάνω τον λογικό ειρμό που συνδέει τα στοιχεία ενός συ- νόλου, με αποτέλεσμα να κάνω σφάλματα.	• Από την ταραχή του τα θαλάσσωσε .
		• (β) αποτυγχάνω τελείως.	• Τα θαλάσσωσα στις εξετάσεις.
Π	θαλασσής	• αυτός που έχει το ανοιχτό μπλε χρώμα της θάλασσας (=γα- λάζιος, γαλανός, κυανός).	• Αυτό το θαλασσί πουκάμισο είναι το αγαπη- μένο μου.
	θαλασσί	• [ως ουσ.] το θαλασσί (=γαλάζιο) χρώμα.	• Ντύθηκε στα θαλασσιά .
Λ	θαλασσινός	• (α) αυτός που προέρχεται από τη θάλασσα (=θαλάσσιος).	• Ο θαλασσινός αέρας με αναζωογόνησε.
		• (β) αυτός που συντελείται στη θάλασσα (=θαλάσσιος).	• Πάντα με γοήτευαν οι θαλασσινές ιστορίες.
Α	θαλασσινά (τα)	• (γ ₁) κάτοικος παραθαλάσσιας περιοχής ή νησιού.	• Ο πατέρας μου ήταν στεριανός, ενώ η μητέ- ρα μου θαλασσινή .
		• (γ ₂) αυτός του οποίου η εργασία σχετίζεται άμεσα με τη θά- λασσα (ψαράς, ναυτικός κ.λπ.).	• Η ζωή των θαλασσινών είναι σκληρή.
Σ	θαλασσιναί (τα)	• τα εδέσματα που προέρχονται από τη θάλασσα (ψάρια, μα- λάκια, οστρακόδερμα κ.λπ.).	• Για μεζέ φάγαμε μύδια, στρείδια, χταπόδι και άλλα θαλασσινά .
Υ	θαλασσογραφία	• ζωγραφικός πίνακας που παριστάνει θαλασσινό τοπίο ή έ- χει θέμα με βασικό στοιχείο του τη θάλασσα.	• Η λιμνοθάλασσα της Βενετίας είναι το θέμα πολλών γνωστών θαλασσογραφιών .
		• (α) [λογот., λαϊκότροπα (για τη θάλασσα)] χτυπώ κάποιον δυνατά με κύματα, έτσι που κινδυνεύει να πνιγεί.	• «Θάλασσα, τους θαλασσινούς μην τους θα- λασσοδέρνεις... » (δημοτικό τραγούδι).
Ν	θαλασσοδέρνω	• (β) [εκφραστικά] αντιμετωπίζω τρικυμία και κινδυνεύω να πνιγώ (=θαλασσοπνίγομαι, παραδέρνω).	• Θαλασσοδαρθήκαμε δυο μερόνυχτα.
		• (γ) [συνεκδοχικά] ταλαιπωρούμαι, βασανίζομαι δουλεύο- ντας στη θάλασσα.	• Παρατηρούσα τα θαλασσοδαρμένα πρόσω- πα των ναυτικών.
Θ	θαλασσοπνίγομαι	• (α) αντιμετωπίζω μεγάλη τρικυμία και κινδυνεύω να πνιγώ (=θαλασσοδέρνομαι).	• Θαλασσοπνιγήκαμε με αυτό το παλιοκάρα- βο, ώσπου να φτάσουμε στο λιμάνι.
Ε		• (β) [μτφ.] εργάζομαι σκληρά, ιδίως σε ναυτικό επάγγελμα.	• Θαλασσοπνίγεται για ένα κομμάτι ψωμί.
Τ	θαλασσόλυκος	• παλιός και έμπειρος ναυτικός.	• Ο καπετάνιος του караβιού ήταν ένας ατρό- μητος θαλασσόλυκος .
Α	θαλασσοταραχή	• ύπαρξη μεγάλων κυμάτων στην επιφάνεια της θάλασσας (= τρικυμία, φουρτούνα).	• Το πλοίο καθυστέρησε να φτάσει στον προο- ρισμό του εξαιτίας της μεγάλης θαλασσοταρα- χής .
		• πουλί που ζει σε παράκτιες περιοχές ή σε ακατοίκητα από ανθρώπους νησιά.	• Το πλοίο ακολουθούσαν γλάροι και άλλα θα- λασσοπούλια .

Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
	<i>ακροθαλασσιά</i>	<ul style="list-style-type: none"> το μέρος της ακτής που βρέχεται από τη θάλασσα (=ακρογιαλιά). 	<ul style="list-style-type: none"> Ονειρεύομαι να περάσω το καλοκαίρι σε ένα σπίτι στην <i>ακροθαλασσιά</i>.
	<i>υποθαλάσσιος</i>	<ul style="list-style-type: none"> αυτός που βρίσκεται ή γίνεται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας (=υποβρύχιος, ενάλιος). 	<ul style="list-style-type: none"> Η σεισμική δόνηση ήταν <i>υποθαλάσσια</i>.
	<i>λαοθάλασσα</i>	<ul style="list-style-type: none"> μεγάλο πλήθος κόσμου συγκεντρωμένο. 	<ul style="list-style-type: none"> Μια <i>λαοθάλασσα</i> ξεχύθηκε στους δρόμους.
	<i>φουσκοθαλασσιά</i>	<ul style="list-style-type: none"> η ταραγμένη ή ελαφρά κυματώδης κατάσταση της θάλασσας, με ελαφρό, καθόλου ή αντίθετο προς τη φορά των κυμάτων άνεμο. 	<ul style="list-style-type: none"> Τα παιδιά, επειδή δεν ήξεραν καλό κολύμπι, φοβήθηκαν από την ξαφνική <i>φουσκοθαλασσιά</i> και βγήκαν για σιγουριά στην ακτή.

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Κ Α

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	<i>σαρκάζω</i>	• ειρωνεύομαι, κοροϊδεύω κάποιον με τρόπο ιδιαίτερα καυστικό, περιφρονητικό και χαιρέκακο (=χλευάζω, περιπαίζω).	• <i>Ήθελε να με εκδικηθεί και άρχισε να σαρκάζει.</i>
	<i>σαρκασμός</i>	• η χαιρέκακη ειρωνεία, ο δηκτικός εμπαιγμός, λόγια ιδιαίτερα ειρωνικά και πικρόχολα, που δείχνουν πρόθεση να πληγωθεί ο αποδέκτης (=χλευασμός).	• <i>Η απάντησή της στην πρότασή μου ήταν γεμάτη σαρκασμό.</i>
	<i>σαρκικός</i>	• αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στη σάρκα, στην υλική φύση του ανθρώπου (και ιδίως στην ερωτική).	• <i>Ο άνθρωπος έχει και σαρκική και πνευματική φύση.</i>
Π	<i>σάρκινος</i>	• αυτός που αποτελείται από σάρκα.	• <i>Η μύτη μας έχει εξωτερικά ένα σάρκινο περιβλήμα.</i>
	<i>σαρκώδης</i>	• (α) αυτός που έχει πλούσια σάρκα.	• <i>Θυμάμαι ακόμη τα σαρκώδη χείλη εκείνης της γυναίκας.</i>
		• (β) [κατ' επέκταση] παχύσαρκος, χοντρός.	• <i>Το φυτό αυτό έχει σαρκώδη φύλλα.</i>
• (γ) [για καρπούς] χυμώδης.		• <i>Το ροδάκινο είναι σαρκώδης καρπός.</i>	
Λ	<i>σάρκωμα</i>	• [ιατρ.] σαρκώδης κακοήθης όγκος του συνδετικού ιστού (ιδίως στα παιδιά).	• <i>Μετά την εξέταση ο γιατρός διέγνωσε σάρκωμα μύος (μυοσάρκωμα).</i>
	<i>σάρκωσις (-η)</i>	• (α) [για τον Χριστό] η απόκτηση σάρκας, ανθρώπινης φύσης.	• <i>Η σάρκωση του Χριστού έγινε με τη γέννησή Του από τη Θεοτόκο.</i>
		• (β) [μτφ.] η απόκτηση ύπαρξης, υπόστασης.	• <i>Κάποια έντονα προσωπικά βιώματα οδήγησαν στη σάρκωση μέσα μου μιας προηγουμένως αόριστης ιδέας.</i>
<i>σαρκίον (-ο)</i>	• [λόγ. (μειωτικά)] το σώμα του ανθρώπου, ως υλική υπόσταση, σε αντιδιαστολή προς την ψυχή ή το πνεύμα.	• <i>Μόνο για το σαρκίο του νοιάζεται.</i>	
Σ	<i>σαρκοβόρος</i>	• [για θηρία] αυτός που τρέφεται με σάρκες (=σαρκοφάγος).	• <i>Το λιοντάρι ανήκει στα σαρκοβόρα θηλαστικά, ενώ ο ελέφαντας στα χορτοφάγα.</i>
	<i>σαρκοφάγος</i> (επίθ.)	• [για ζώα] αυτός που τρέφεται μόνο ή κυρίως με σάρκες.	• <i>Ο λύκος και η αλεπού είναι ζώα σαρκοφάγα.</i>
		• [για φυτά] αυτά που έχουν την ικανότητα να προμηθεύονται οργανικό άζωτο από έντομα ή μικρά ζώα, τα οποία συλλαμβάνουν με ειδικά διαμορφωμένα μέρη τους.	• <i>Είχα από παλιά την περιέργεια να δω από κοντά ένα σαρκοφάγο φυτό.</i>
<i>σαρκοφάγος (ή)</i> (ουσ.)	• μαρμάρινη, λίθινη ή πήλινη λάρνακα, συνήθως μεγαλοπρεπής και με γλυπτή ή ζωγραφική διακόσμηση, μέσα στην οποία οι αρχαίοι τοποθετούσαν τους νεκρούς.	• <i>Στο αίθριο του μουσείου εκτίθενται και δύο ρωμαϊκές σαρκοφάγοι.</i>	
T	<i>λιπόσαρκος</i>	• αυτός από τον οποίο λείπει κρέας, ο εντελώς αδύνατος σωματικά (=ατροφικός, ισχνός).	• <i>Το λιπόσαρκο σώμα ενός παιδιού της Αφρικής είναι ντροπή για τον πολιτισμό μας.</i>
Α	<i>παχύσαρκος</i>	• [για ανθρώπους] ο πολύ παχύς, άρα ογκώδης και υπέρβαρος.	• <i>Στην Ελλάδα το ποσοστό των παχύσαρκων παιδιών είναι ανησυχητικά υψηλό.</i>
	<i>λευκόσαρκος</i>	• [για καρπούς] αυτός που έχει χρώμα λευκό ή παραπλήσιο του λευκού.	• <i>Αρκετοί καταναλωτές προτιμούν τα λευκόσαρκα ροδάκινα.</i>

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α Π Λ Α	<i>σαρκαστής</i>	• αυτός που αντιμετωπίζει πρόσωπα και καταστάσεις με σαρκαστική διάθεση, που συνηθίζει να σαρκάζει (=χλευαστής).	• <i>Δεν ξέρω τι ιδέα έχει για τον εαυτό του, αλλά εμφανίστηκε ως σαρκαστής των πάντων.</i>
	<i>σαρκαστικός</i>	• αυτός που γίνεται με σαρκασμό, που έχει σχέση με τον σαρκασμό ή με τον σαρκαστή.	• <i>Δεν περίμενα από σένα αυτή τη σαρκαστική αντιμετώπιση.</i>
Σ Υ Ν Θ Ε Τ Α	<i>ενσαρκώνω</i>	• (α₁) δίνω σε κάτι άυλο (ιδέα, ιδιότητα κ.λπ.) υλική υπόσταση ή μορφή, το εμφανίζω ως κάτι υλικό, απτό.	• <i>Αυτοί οι ζωγραφικοί πίνακες ενσαρκώνουν το πνεύμα της αντίστασης.</i>
		• (α₂) [για πρόσωπα] είμαι η υλική, η σωματική έκφραση μιας ιδέας, ιδιότητας κ.λπ.	• <i>Ο πολιτικός αυτός ενσάρκωνε τις ελπίδες ενός ολόκληρου λαού.</i>
		• (β) [θεολ.] <i>ενσαρκώνομαι</i> : αποκτώ σωματική, ανθρώπινη υπόσταση· ενανθρωπίζομαι.	• <i>Ο Υιός του Θεού ενσαρκώθηκε για τη σωτηρία των ανθρώπων.</i>
<i>κατάσαρκα</i> (επίρ.)	• για κάτι που φοριέται ή που ακουμπά απευθείας πάνω στο σώμα.	• <i>Φορούσε το φυλαχτό κατάσαρκα.</i>	
<i>μετενσάρκωση</i>	• η μετεμύνηση, δηλαδή η αντίληψη ότι η ψυχή μετά τον θάνατο του σώματος μεταβιβάζεται σε άλλο σώμα (ανθρώπου, ζώου ή φυτού).	• <i>Οι ινδουιστές πιστεύουν στη μετενσάρκωση.</i>	

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

• Αρχαία / Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	
Α	δικάζω	<ul style="list-style-type: none"> • (α) εξετάζω κάτι ή κάποιον ως προς τη νομιμότητά του, εφαρμόζω τον νόμο ως δικαστής, ρυθμίζω διαφορές και κρίνω το αξιόποιο πράξεων (=απονέμω δικαιοσύνη). • (β) <u>δικάζομαι</u>: περνώ από δίκη, κρίνομαι από δικαστήριο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Δικάζει διάφορες υποθέσεις καθημερινά. • Θα δικαστεί ως ηθικός αυτουργός του εγκλήματος. 	
	δικάσιμος (ή)	<ul style="list-style-type: none"> • [συνήθως νομ.] η ημέρα κατά την οποία ορίζεται να διεξαχθεί δίκη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η υπόθεση παραπέμφθηκε σε τακτική δικάσιμο. 	
	δικαστής	<ul style="list-style-type: none"> • δημόσιος λειτουργός που έχει ως έργο την απονομή της δικαιοσύνης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι δικαστές οφείλουν να είναι αδέκαστοι και αμερόληπτοι. 	
	δικαστικός	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [επίθ.] αυτός που σχετίζεται με τους δικαστές, τη δίκη ή το δικαστήριο. • (β) [ουσ.] δικαστής ή εισαγγελέας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η δικαστική απόφαση για την υπόθεση που μας ενδιαφέρει αναμένεται να εκδοθεί αύριο. • Η αδελφή μου σπουδάζει νομικά και φιλοδοξεί να σταδιοδρομήσει ως δικαστικός. 	
Π	δικανικός	<ul style="list-style-type: none"> • [επίθ.] αυτός που αναφέρεται σε δίκη ή δικαστήριο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Λυσίας υπήρξε ο κορυφαίος δικανικός ρήτορας της ελληνικής αρχαιότητας. 	
	δικαστήριο (-ο)	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [περιληπτικά] οι δικαστές, που εκδικάζουν υποθέσεις με ποικίλο περιεχόμενο. • (β) [περιληπτικά] το σύνολο των δικαστών που εκδικάζουν μια υπόθεση, η σύνθεση του δικαστηρίου. • (γ) [συνεκδοχικά] ο τόπος και το κτήριο όπου διεξάγονται οι δίκες. • (δ) [συνεκδοχικά] η εκδίκαση υποθέσεως, η διεξαγωγή δίκης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Τις φορολογικές διαφορές εκδικάζουν τα διοικητικά δικαστήρια. • Το δικαστήριο θα προχωρήσει στην εξέταση μαρτύρων. • Ο κατηγορούμενος οδηγήθηκε στο δικαστήριο. • Η υπόθεση έφθασε στα δικαστήρια. 	
		δικαιώνω	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [για αρμόδιο όργανο] αποφαινομαι ότι κάποιος έπραξε ορθά ή ότι κάτι είναι σωστό. • (β) αποδεικνύω σωστό, επιβραβεύω. • (γ) αποδεικνύω ότι δικαίως υπάρχει ή γίνεται κάτι. • (δ) <u>δικαιώνομαι</u>: μου αναγνωρίζουν ότι έχω δίκιο, βρίσκω το δίκιο μου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή του και τον δικαίωσε. • Οι μετέπειτα εξελίξεις δικαίωσαν τις επιλογές του. • Στη συναυλία ο διάσημος πιανίστας δικαίωσε τη φήμη του. • Δικαιώθηκα μετά από πολύχρονο δικαστικό αγώνα.
			δικαιοῦμαι	<ul style="list-style-type: none"> • (α) έχω νόμιμο δικαίωμα για κάτι. • (β) έχω δίκιο να κάνω κάτι, ενεργώ δικαιολογημένα.
δικαίωμα				<ul style="list-style-type: none"> • (α) [νομ.] η ελευθερία που αναγνωρίζεται από τον νόμο σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο να ενεργεί για την ικανοποίηση των έννομων συμφερόντων του. • (β₁) <u>δικαιώματα</u>: το νόμιμο ποσοστό που εισπράττει ο δημιουργός ενός έργου από την εμπορική εκμετάλλευση του έργου του. • (β₂) η δυνατότητα εμπορικής εκμετάλλευσης προϊόντος. • (γ) η δυνατότητα που αναγνωρίζεται σε κάποιον να κάνει κάτι.
	δικαίωσις (-η)		<ul style="list-style-type: none"> • (α) η αναγνώριση από αρμόδιο όργανο ότι κάποιος έχει δίκιο σε ό,τι ζητεί, διεκδικεί, υποστηρίζει κ.λπ. • (β) [μτφ.] η αναγνώριση της αξίας (=επιβεβαίωση). 	<ul style="list-style-type: none"> • Η απόφαση του δικαστηρίου αποτελεί δικαίωση των προσπαθειών μου. • Ο δημόσιος έπαινος αποτελεί τη δικαίωση αγώνων μιας ζωής.
		δικαιοσύνη	<ul style="list-style-type: none"> • (α) η τήρηση και εφαρμογή των νόμων με τρόπο αντικειμενικό, αμερόληπτο. • (β) [συνεκδοχικά (συνήθως με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα)] το νομικό σύστημα με το οποίο ένα κράτος εφαρμόζει το δίκαιο και οι συνακόλουθοι θεσμοί και λειτουργοί. 	<ul style="list-style-type: none"> • Στο συγκεκριμένο θέμα ζητώ να αποκατασταθεί η δικαιοσύνη. • Στην προκλητική αυτή παρανομία ελπίζω να πέσει βαρύς ο πέλεκυς της Δικαιοσύνης.
	Α			

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	δικαιοσύνη	• (γ) [καταχρηστικά] η κοινή αντίληψη περί δικαίου, αυτό που οι πολλοί θεωρούν δίκαιο, σωστό να γίνεται [ειδικότερα] η απόδοση στον καθένα αυτού που του αξίζει, η αντιμετώπισή του με σωστό και δίκαιο τρόπο.	• Βλέπω ότι στον κόσμο δεν υπάρχει δικαιοσύνη : άλλοι πεινάνε, ενώ άλλοι δεν ξέρουν τι να κάνουν τα πλούτη τους.
		• (δ) [γενικότερα] η απουσία αδικίας, ανισοτήτων κ.λπ.	• Νομίζω ότι τα μέτρα αυτά δεν υπηρετούν την κοινωνική δικαιοσύνη .
Λ	δίκαιος	• (α) αυτός που είναι σύμφωνος με τους νόμους και τους κανόνες, που συμφωνεί με το δίκαιο (=νόμιμος, ορθός, σωστός).	• Η λύση του Κυπριακού πρέπει να είναι και δίκαιη και βιώσιμη.
		• (β) αυτός που χαρακτηρίζεται από έλλειψη μεροληψίας, αντικειμενικός (=αμερόληπτος).	• Ο διαγωνισμός ήταν κατά γενική ομολογία δίκαιος .
		• (γ) αυτός που έχει λόγους να συμβεί (=δικαιολογημένος).	• Στο τέλος οι ηθοποιοί απέσπασαν το δίκαιο χειροκρότημα των θεατών.
Α	δίκην (επίρ.)	• [λόγ., +γεν.] όπως ακριβώς, σαν.	• Αν και απλός υπάλληλος στο κατάστημα, συμπεριφερόταν δίκην ιδιοκτητού.
Σ	δικηγόρος	• (α) ειδικός επιστήμονας (πτυχιούχος νομικής) που επαγγελματικά παρέχει ειδικές συμβουλές και παρίσταται στα δικαστήρια ή στις αρχές για λογαριασμό άλλων.	• Είναι έγκριτος δικηγόρος και τον εμπιστεύομαι απόλυτα.
		• (β) αυτόκλητος υπερασπιστής.	• Ευχαριστώ για την υπεράσπιση, αλλά δε χρειάζομαι δικηγόρο .
	δικογραφία	• το σύνολο των εγγράφων που σχετίζονται με την εκδίκαση μιας υπόθεσης.	• Ο εισαγγελέας θα μελετήσει την ογκώδη δικογραφία .
Υ	δικαιολογία	• (α) ό,τι λέει κανείς για να εξηγήσει ή να καλύψει σφάλμα ή παράλειψη (=πρόφαση).	• Αν και πρωτότυπη η δικαιολογία σου, είναι βέβαια απαράδεκτη.
		• (β) ο ισχυρισμός με τον οποίο αποδεικνύεται το δίκιο κάποιου (=επιχείρημα, λόγος, αιτιολογία).	• Νομίζω ότι η δικαιολογία που προβάλλεται είναι βάσιμη.
		• (γ) [ειρωνικά] δικαιολογίες : για περιπτώσεις στις οποίες αμφισβητούμε την ειλικρίνεια κάποιου.	• Δικαιολογίες! Για πολλοστή φορά, αντί να παραδεχτείς ότι δεν έχεις γράψει, λες ότι ξέχασες στο σπίτι το τετράδιό σου.
Ν	δικαιοδοσία	• [νομ.] η περιορισμένη σε καθορισμένο πλαίσιο εξουσία, που παραχωρείται σε κρατικά όργανα ή πολίτες από τον νόμο (=αρμοδιότητα).	• Το θέμα αυτό υπάγεται στη δικαιοδοσία άλλης υπηρεσίας.
Θ	άδικω	• (α) διαπράττω αδικία, παραβαίνω το ηθικό ή νομικό δίκαιο εις βάρος κάποιου.	• Μπορώ να αποδείξω ότι ο άνθρωπος αυτός με αδικεί κατάφωρα.
		• (β) [ειδικότερα] δεν κρίνω δίκαια, αντικειμενικά.	• Με αδίκησαν ολοφάνερα στον διαγωνισμό.
		• (γ) υποτιμώ κάποιον, τον κρίνω μειωτικά, χωρίς να το αξίζει πραγματικά.	• Για τόσο ανόητο τον περνάς; Τον αδικείς τον άνθρωπο.
		• (δ) αποδίδω εσφαλμένα σε κάποιον κακές προθέσεις (=παρεξηγώ, παρερμηνεύω).	• Όλο με αδικείς! Ό,τι λέω το παίρνεις σαν αιχμή εναντίον σου!
		• (ε) δεν ανταποκρίνομαι στις απαιτήσεις, αποδεικνύομαι κατώτερος.	• Η κινηματογραφική μεταφορά του μυθιστορήματος το αδικεί .
Ε	αδίκημα	• [νομ.] υπαίτια αδικοπραξία, δηλαδή η παράνομη πράξη η οποία γίνεται με δόλο ή από αμέλεια και προκαλεί ζημία στα έννομα αγαθά άλλου προσώπου, υποχρεώνοντας τον πράττοντα σε αποζημίωση.	• Στη δίκη αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος διέπραξε το αδίκημα της εκβίασης.
		• φιλονικώ έντονα με κάποιον, εναντιώνομαι σε κάποιον (=διαφωνώ, τσακώνομαι, καβγαδίζω, διαπληκτίζομαι).	• Μην αντιδικείς μαζί του· δεν πρόκειται να βρεις το δίκιο σου.
Τ	άντιδικία	• (α) η εμπλοκή σε δικαστικό αγώνα με κάποιον, η διεξαγωγή δίκης με αντιπαράθεση των διαδίκων.	• Ως ιδιοκτήτης του διαμερίσματος έχω καταθέσει εναντίον του ασυνεπούς ενοικιαστή αγωγή έξωσης και βρίσκομαι σε άντιδικία μαζί του.
		• (β) [κατ' επέκταση] η έριδα, η έντονη διαφωνία (=διχογνωμία, φιλονικία, διαμάχη).	• Το συνέδριο δεν είχε ομαλή εξέλιξη εξαιτίας της άντιδικίας μεταξύ ορισμένων συνέδρων.
	άντιδικος	• ο αντίπαλος σε δίκη, καθένας από τους δύο διαδίκους.	• Οι συνήγοροι των άντιδίκων παρουσίασαν τις θέσεις τους.
Α	καταδικάζω	• (α) [για δικαστήριο] κρίνω κάποιον ένοχο και του επιβάλλω τιμωρία, εκδίδω καταδικαστική απόφαση.	• Καταδικάστηκε σε τριετή φυλάκιση.
		• (β) σχολιάζω δυσμενώς, αποδοκιμάζω (=απορρίπτω, κατακρίνω, επικρίνω).	• Η ταινία αυτή καταδικάστηκε από τους περισσότερους κριτικούς.

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ (Νέα Ελληνική)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σ	<i>καταδικάζω</i>	• (γ) [μτφ.] έχω ή θέτω τις προϋποθέσεις, ώστε να μην υπάρξει ευνοϊκή έκβαση.	• Οι έριδες και τα διοικητικά προβλήματα καταδίκασαν το εγχείρημα σε αποτυχία.
	<i>καταδίκη</i>	• (α) η ποινή που επιβάλλει το δικαστήριο με απόφασή του για παράβαση νόμου.	• Η καταδίκη του κατηγορουμένου ήταν ομόφωνη.
• (β) [μτφ.] μεγάλη δοκιμασία, ταλαιπωρία: μαρτύριο, συμφορά.		• Η εργασία κάτω από τόσο αντίξοες συνθήκες είναι καταδίκη .	
Υ		• (γ) η έντονη αποδοκιμασία.	• Η καταδίκη της τρομοκρατικής ενέργειας από όλο τον πολιτικό κόσμο ήταν απερίφραστη.
Ν	<i>έκδικάζω</i>	• διεξάγω δίκη για την έκδοση απόφασης.	• Η έφεση που έχω ασκήσει θα εκδικαστεί τον Ιούνιο.
	<i>έκδικασις (-η)</i>	• η διεξαγωγή δίκης, η συζήτηση υπόθεσης ενώπιον δικαστηρίου για την έκδοση απόφασης.	• Η εκδίκαση της πολύκροτης αυτής υπόθεσης διήρκεσε έναν μήνα.
Θ	<i>έκδικῶ [= (ν.ε.) εκδικούμαι]</i>	• (α) [αμτβ.] παίρνω εκδίκαση.	• Εκδικήθηκε για τον φόνο του αδελφού του.
		• (β) [μτβ.] κάνω κακό σε κάποιον ανταποδίδοντας το κακό που έχω υποστεί.	• Προβλέπω ότι κάποτε αυτός θα τους εκδικηθεί για τις προσβολές αυτές.
Ε	<i>έκδίκησις (-η)</i>	• κάθε σκόπιμη πράξη εναντίον κάποιου ως ανταπόδοση βλάβης ή ζημίας, είτε από τον ίδιο τον παθόντα είτε εν ονόματι αυτού (=ανταπόδοση).	• Πήρε εκδίκηση για την προσβολή της τιμής του.
		• (α) συστηματική σειρά ενεργειών που καταλήγουν σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα.	• Η συζήτηση του νομοσχεδίου στη Βουλή έχει οριστεί να γίνει με τη διαδικασία του κατεπείγοντος.
Τ	<i>διαδικασία</i>	• (β) σύνολο διεργασιών ή μεταβολών, που διεξάγονται σε διαδοχικές, προκαθορισμένες ή μη, φάσεις και με συγκεκριμένο τρόπο.	• Είμαι πρόθυμος να σας εξυπηρετήσω, αλλά η διαδικασία επιβάλλει να καταθέσετε πρώτα γραπτή αίτηση.
		• (γ) [μτφ.] κοπιαστική προσπάθεια για την εκτέλεση έργου, πολύπλοκη σειρά ενεργειών.	• Νοστιμότητα το φαγητό, αλλά υποθέτω ότι η ετοιμασία του είναι ολόκληρη διαδικασία .
Α	<i>προδικάζω</i>	• (α) κρίνω κάποιον ή κάτι εκ των προτέρων, εκφέρω γνώμη για ζήτημα του οποίου η έκβαση δεν είναι ακόμη γνωστή (=προεξοφλώ).	• Κανείς δεν μπορεί να προδικάσει ακόμη την έκβαση των διαπραγματεύσεων.
		• [συνήθως μτφ.] καθορίζω εκ των προτέρων.	• Η λαϊκή αποδοκιμασία προδικάζει το εκλογικό αποτέλεσμα για το κόμμα αυτό.
Α	<i>υπόδικος</i>	• [νομ.] πρόσωπο εναντίον του οποίου εκκρεμεί κατηγορία.	• Ο άνθρωπος αυτός είναι υπόδικος για εμπορία ναρκωτικών.
	<i>φυγόδικος</i>	• [νομ.] ο κατηγορούμενος που δεν εμφανίζεται στο δικαστήριο για να δικαστεί στην καθορισμένη δικάσιμο.	• Ο φυγόδικος δικάστηκε ερήμην.

• Νέα Ελληνική

	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Α	<i>δίκιο (το)</i>	• [λαϊκ.] ό,τι είναι ορθό και σύμφωνο προς τους ηθικούς κυρίως και τους κοινωνικούς κανόνες, προς το κοινό περί δικαίου αίσθημα.	• Στην προκειμένη περίπτωση έχεις απόλυτο δίκιο .
Π			
Σ	<i>δικολάβος</i>	• (α) [νομ. (παλαιότερα)] πρακτικός δικηγόρος, που δεν είχε πτυχίο και μπορούσε να δικηγoreί μόνο σε κατώτερα δικαστήρια.	• Έμαθα τελευταία ότι το 1910 ο προπάππος μου είχε αναθέσει σε δικολάβο μια υπόθεσή του, η οποία εκδικάστηκε στο Ειρηνοδικείο Αθηνών.
Υ		• (β) [μτφ. (κακόσημο)] αυτός που προσπαθεί με διάφορους τρόπους να παρουσιάσει τα πράγματα όπως τον εξυπηρετούν, να εμφανιστεί ότι έχει δίκιο, ακόμη και παραποιώντας την αλήθεια (=στρεψόδικος).	• Πρόσεξε μη σε εξαπατήσει αυτός, γιατί είναι δικολάβος στα λόγια.
Ν	<i>δικαιούχος</i>	• [νομ.] αυτός που έχει νόμιμο δικαίωμα για κάτι.	• Το επίδομα θα καταβληθεί στους δικαιούχους σύντομα.
Θ			
Ε	<i>δικαιοπραξία</i>	• [νομ.] δήλωση της βούλησης ενός ατόμου, η οποία καταλήγει σε έννομο αποτέλεσμα και με την οποία το άτομο αυτό μπορεί να προβεί σε σύσταση, αλλοίωση ή κατάργηση δικαιωμάτων του.	• Κατ' αρχήν, ένα ενήλικο άτομο είναι ικανό για κάθε δικαιοπραξία .
Τ			
Α	<i>αδικοχαμένος</i>	• αυτός που σκοτώθηκε ή πέθανε άδικα ή πρόωρα.	• Τόσο νέος άνθρωπος, πήγε αδικοχαμένος από τροχαίο δυστύχημα.

Σ	ΟΜΟΡΡΙΖΑ	ΣΗΜΑΣΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Υ	εξώδικος	<ul style="list-style-type: none"> • (α) [νομ.] αυτός που γίνεται εκτός δίκης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Επιτεύχθηκε εξώδικος συμβιβασμός μεταξύ του μηνυτή και του κατηγορουμένου.
		<ul style="list-style-type: none"> • (β) [νομ. (ως ουσ.)] εξώδικο: έγγραφο που προέρχεται από ορισμένο πρόσωπο, κοινοποιείται με δικαστικό επιμελητή και περιέχει τους ισχυρισμούς του συντάκτη αναφορικά με συγκεκριμένη έννομη σχέση, κατάσταση ή διαφορά. 	<ul style="list-style-type: none"> • Για την αφόρητη ενόχληση που μου προκαλεί εδώ και πολύ καιρό ο γείτονάς μου, θα του στείλω σε πρώτη φάση εξώδικο.
N	τελεσίδικος	<ul style="list-style-type: none"> • [κυρίως για δικαστικές αποφάσεις] αυτός που έχει οριστικό χαρακτήρα, που δεν προσβάλλεται με τα τακτικά ένδικα μέσα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η απόφαση του δικαστηρίου είναι τελεσίδικη: συνεπώς, δεν υπάρχει δυνατότητα έφεσης.
Θ	Στρατοδικείο	<ul style="list-style-type: none"> • [στρατ.] το στρατιωτικό δικαστήριο που εκδικάζει αξιόποινες πράξεις και παραλείψεις στρατιωτικών κάθε βαθμού. 	<ul style="list-style-type: none"> • Για το βαρύ πειθαρχικό παράπτωμά του ο ανθυπασπιστής θα περάσει από Στρατοδικείο / Ναυτοδικείο / Αεροδικείο.
	Ναυτοδικείο	<ul style="list-style-type: none"> • [στρατ.] το στρατιωτικό δικαστήριο που εκδικάζει πρωτοδίκως τα παραπτώματα αξιωματικών και οπλιτών του Πολεμικού Ναυτικού. 	
E	Αεροδικείο	<ul style="list-style-type: none"> • [στρατ.] το στρατιωτικό δικαστήριο που εκδικάζει πρωτοδίκως τα παραπτώματα αξιωματικών και οπλιτών της Πολεμικής Αεροπορίας. 	
Τ	Πταισματοδικείο	<ul style="list-style-type: none"> • [νομ.] πρωτοβάθμιο μονομελές ποινικό δικαστήριο, αρμόδιο για την εκδίκαση πταισματικών παραβάσεων, δηλαδή αξιόποινων πράξεων που τιμωρούνται με κράτηση ή πρόστιμο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το Πταισματοδικείο τον καταδίκασε σε εξαγοράσιμη ποινή επταήμερης κράτησης.
	Πλημμελειοδικείο	<ul style="list-style-type: none"> • [νομ.] το δικαστήριο στο οποίο δικάζονται πλημμελήματα, δηλαδή αδικήματα που επισύρουν ποινή φυλάκισης από δέκα ημέρες έως πέντε χρόνια ή χρηματική ποινή ή, προκειμένου για εφήβους, περιορισμό σε σωφρονιστικό κατάστημα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Η δίκη θα διεξαχθεί στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών.
A			